

శ్రీరస్తు.

శ్రీకృష్ణచరణసేవాసమాసాదితసరసకవితా చాతురీధూరీణుండగు-

శ్రీ జ య దే వ క వి వ ర్యు ని చే -

రచియింపఁబడిన-

గీ త గో వి ం డ కా వ్య మ ను పే రు గ ల-

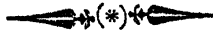
అష్టపదియనుగ్రంథము.

ఇది.

ప్రతిపాదిత శ్రీకృష్ణలీలావిశేషంబగుటంజేసి

ప్రతిపఠతీకానహితంబుగ

పండితపనిష్కృతంబుగావించి.

సరస్వతి-తిరువేంగాచార్యులవారిచేతను-

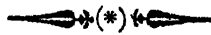
పిళ్ళారినెట్టి-రాఘవయ్యనాయనివారిచేతను-

స్వకీయములైన.

సరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందును.

శ్రీభారతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందును.

ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె.

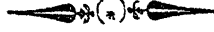
౧౮౭౨నం

M A D R A S.

శ్రీరస్తు.

గీతగోవిందమహాకావ్యే - ప్రథమస్కంధప్రారంభః.

శ్లో॥ మేఘైశ్చైదురమంబరంవనభువః శ్యామాస్తమాలద్రుమై । ర్మక్షం
భీరురయంత్వమేవతదిమంరాధే గృహం ప్రావయ । ఇత్థంనందనిదేశతశ్యలిత
యోఃప్రత్యధ్వకుంజద్రుమం । రాధామాధవయోర్జయంతియమునా కూలేర
హఃకేశయః ॥ ౧ ॥ వాగ్దేవతాచరితచిత్రితచిత్తనద్వాపద్మావతీచరణచార
ణచక్రవతీః । శ్రీవాసుదేవరతికేళికథాసమేతమేతంకరోతి జయదేవకవిఃప్ర
బంధం ॥ ౩ ॥ యదిహరిస్తరణేసరనంమనోయదివిలాస కథాసుకుతూహలం ।

టీక ॥ మేఘైశ్చ-ఓరాధా- అంబరం-ఆకాశము- మేఘైః-మేఘములచేత-మేదు
రం - దట్టమైయున్నది- వనభువః- వనభూములు- తమాలద్రుమైః- కాసుగుచెట్లచేత-
శ్యామాః-నల్లవైయున్నవి-ఆయం-ఈశ్రీకృష్ణుడు - నక్షం-రాత్రియందు-భీరుః-భయపడు
వాడు- తత్- ఆకారణమువలన-స్వమేవ- నీవే- ఇమం-ఈకృష్ణుని-గృహం-గృహమును-
ప్రావయ-పోందించుము- ఇత్థం-ఈప్రకారముగా - నందనిదేశతః - నంద-నందునియొ
క్క-నిదేశతః-ఆజ్ఞవలన-చలితయోః-పోవుచున్న-రాధామాధవయోః-రాధాశ్రీకృష్ణు
లకు-ప్రత్యధ్వకుంజద్రుమం-ప్రత్యధ్వ-ప్రతిమార్గమందుగల - కుంజ-పొదరిండ్లయందును-
ద్రుమం-వృక్షములక్రిందను-రహఃకేశయః - రహః-ఏకాలతమందు-కేశయః-క్రీడలు-య
మునాకూలే - యమునానదీతీరమందు - జయంతి - సర్వోత్కృష్టములుగా నున్నవి॥
౧॥ టీ॥ వాగ్దేవతాచరితచిత్రితచిత్తనద్వా-వాగ్దేవతా- సరస్వతీదేవియొక్క-చరిత-చరి
త్రములచేత-చిత్రిత-అలంకరింపబడిన-చిత్త - హృదయమనెడి-నద్వా - గృహముగలిగినట్టి
న్ని - పద్మావతీచరణచారణచక్రవతీః - పద్మావతీ - పద్మావతియనెడి ప్రియురాలియొ
క్క-చరణ-పాదములయొక్క-చారణ-నాట్యమాడించుటయందు-చత్రవతీః-నమద్భుజై
న-జయదేవకవిః-జయదేవుడనెడుకవిశ్వరుండు-శ్రీవాసుదేవరతికేళికథాసమేతం-శ్రీవా
సుదేవ-శ్రీకృష్ణస్వామియొక్క-రతికేళి- సురతశ్రీకలయొక్క-కథా - కథలతోడ-సమే
తం-కూడియున్న-ఏతంప్రబంధం-ఈప్రబంధమును-కరోతి-చేయుచున్నాడు॥౩॥ టీ॥ హ
రిస్తరణే-శ్రీకృష్ణస్తరణయందు-మనః-మనస్సు-స్రసరయది-భక్తిరసముతో గూడిన దాయె
నా-విలాసకథాను-శృంగారకథలయందు- కుతూహలంయది - సంతోషమైనదా-యెగా

మధురకోమలకాంతపదావళింశృణుతవాజయదేవసరస్వతీం || ౪ || వాచఃపల్లవ
యత్యమావతి ధరస్సందర్భశుద్ధిగిరాం । జానీతేజయదేవవీవశరణః శ్లాఘ్యా
దురూహద్రుతే । శృంగారోత్తరసత్ప్రమేయరచనైరాచార్యగోవధఃసః
స్పర్ధీకోపినవిశ్రుతః శ్రుతిధరోదోయికవిత్వై పతిః॥శ్లో॥నితంబినీచుంబితవక్త్ర
బింబః శుకద్యుతిఃకుండలవాక్ ప్రశస్తః । సంగతశాలామవిశత్సద్రోషేమాలా
ధరోమ-శవరాగరాజః॥

తదా - అప్పుడు - మధురకోమలకాంతపదావళిం-మధుర-శ్రావ్యములైన-కోమల-దృఢ
వృత్త-కాంత-రమణీయములైన-చద - పదములయొక్క-అవళిం - పక్షి-గలిగిన-జయ
దేవసరస్వతీం - జయదేవ-జయదేవకవియొక్క-సరస్వతీం- గానరూపమైనవాక్కును-
శృణు - వినుము॥౪॥టీ॥ఉమావతిధరః-ఉమావతిధరుడనెడికవీశ్వరుడు-వాచఃవాక్కు
లను-పల్లవయతి-మృదువులుగాబలుకుచున్నాడు-శరణః - శతణమిత్రుడనుకవీశ్వరుడు-
దురూహద్రుతే-దురూహ-ఊహింపశక్యమైన - ద్రుతే - కేఘ్నిచ్చార్ణవణవిషయమై-శ్లా
ఘ్యఃకొనియాడదగినవాడు (అనగాఆశుకవియనుట)అచార్యగోవర్ధనః - ఈజయదేవక
వికిగురువైనగోవర్ధనాచార్యుడు - శృంగారోత్తరసత్ప్రమేయరచనైః - శృంగార-
శృంగారరసమే - ఉత్తర - ప్రభాసముగాగలిగిన - సతీ - విద్వాంసులచేత-ప్రమేయ-
తెలియదగిన- రచనైః - కల్పనలచేత - శ్లాఘ్యః - కొనియాడదగినవాడు - దోయీ
కవిత్వై పతిః - దోయీనామకకవిశ్రేష్ఠుడు- శ్రుతిధరః - వినినమాత్రముచేతనేగ్రహిం
చెడివాడు- జయదేవవీవ - జయదేవకవిశ్వరుడే-సందర్భశుద్ధిం-సందర్భ - రచనావిశేష
ములయొక్క-శుద్ధిం - సర్వగుణసంపత్తిని - జానీతే-ఏఱుగును-అస్య- ఈజయదేవకవికి-
స్పర్ధీ- శత్రువైనవాడు-కోపి- ఒకానొకడైనను -నవిశ్రీతః-ప్రసిద్ధుడైనవాడుకాడు॥౫॥
టీక || నితంబినీచుంబితవక్త్రబింబః || నితంబినీ - పద్మినీజాతిస్త్రీచేత - చుంబిత - ఆ
స్వాదింపబడిన- వక్త్రబింబః-అధరబింబముగలిగినట్టిన్ని - శుకద్యుతిః-శుక-బిలకయొ
క్క-ద్యుతిః-కాంతిపంటికాంతిగలిగినట్టిన్ని - కుండలవాక్- కణఃకుండల ధరుడైనట్టి
న్ని-ప్రశస్తః-ప్రసిద్ధుడైనట్టిన్ని-మాలాధరః- మాక్తికహారమునుధరించినట్టి - మాళవరా
గరాజః- మాళవరాగమనెడిరాజు- ప్రదోషే-ప్రదోషకాలమందు- సంగతశాలాం-సం
గీతసభను-అవిశత్ - ప్రవేశించెను-(అనునీళ్లకో క్తప్రకారము గానకలరాగములకునుమా
ళవరాగమురాజైనందువలనను పురుషరాగమైనందువలనను-మాళవరాగేణగీయతే-అ
నిఅష్టవదులకుమొదటనేప్రయోగింపబడియె॥)

అష్టవదీప్రారంభః, శ్రీభగవద్గతావతారవర్ణనం.

౧॥ మాశవరాగోగీయతే ॥ పశ్యయపయోధిజలే - ధృతవాననివేదం - విహిత
 వహిత్రచరిత్రవభేదం - కేశవాధ్యతమీనశరీర - జయజగదీశహారే ॥ ౨ ॥ పీఠిర
 తివిపులతరే-తవతివృత్తివ్యష్టే - ధరణీధరణకణవక్రగరిష్టే - కేశవాధ్యతకచ్చవ
 రూప-జయజగదీశహారే ॥ ౩ ॥ వనతిదశనశిఖరే-ధరణీతవలగ్నా - శరణికళంక
 కశేవనిమగ్నా - కేశవాధ్యతసూకరరూప - జయజగదీశహారే ॥ ౪ ॥ తవకర
 కమలవరే - నఖమద్భుతశృంగం-దళితహింజ్యకశిపుతనుభృంగం-కేశవాధ్యతనర
 హారిరూప - జయజగదీశహారే ॥ ౫ ॥ చలయనివిక్రమణే - బలిమద్భుతవామ

మొదటి యష్టపదీటీక.

౧॥ టీ॥ ధృతమీనశరీర॥ ధృత-ధరింపబడిన-మీన-మధ్యముయొక్క - శరీర-దేహము
 వంటిదేహముగలిగిన-హేకేశవ-ఓశ్రీకృష్ణస్వామీ-ప్రళయపయోధిజలే-ప్రళయ-మహా
 ప్రళయమునందు-పయోధి-నమప్రముయొక్క-జలే-ఉదకమునందు - విహితవహిత్రచ
 రిత్రంపహిత్ర-చేయబడిన-వహిత్ర-ఓవయొక్క-చరిత్రం-చరిత్రముగలిగిన-వేదం-వేద
 మునుఅభేదం-ఆయాసములేనట్టుగా-ధృతవాక-ధరించినవాడవు-ఆనీ-అపుచున్నావు-
 జగదీశ-జగత్-జగత్తుకు-ఈశ - స్వామివైచిట్టి-హేహారే-ఓశ్రీకృష్ణస్వామీ - జయ-సర్వో
 త్కృష్ణుడవుగమ్మా॥ ౨॥ టీ॥ ధృతకచ్చవరూప॥ ధృత-ధరింపబడిన-కచ్చవ- తావేటియొ
 క్క-రూప-ఆకారమువంటిఆకారముగలిగిన-హేకేశవ- ఓశ్రీకృష్ణస్వామీ-మీతిః-ధూమి
 అలవిపులతశే-మిక్కిలివిశాలమైనట్టిన్ని - ధరణీధరణచక్రగరిష్టే - ధరణీధరణ-మందరప
 ర్వతమువలనవైన-కిణ-కాయలనెడి-చక్ర-చక్రాకారములచేత-గరిష్టే - కఠినమైనట్టి-త
 వ-నియొక్క-సృష్టే-నీపునంను-సిద్ధతి-ఉంచున్నది ॥ ౩॥ టీ॥ ధృతసూకరరూప-ధృత-ధ
 రింపబడిన-సూకరవరూపముయొక్క- రూప-ఆకారమువంటి-ఆకారముగల-హేకేశ
 వ-ఓశ్రీకృష్ణస్వామీ-తవ-నీయొక్క-దశనశిఖరే-దంతాగ్రమునంను-లగ్నా - అంటిన-ధ
 రణీ- ధూమి-శశిని-చంద్రునియందు- నిన్నుగా-ముణిగిన- కళంకకళేవ-కళంకకళవతె
 నే- వనతి-ఉంచున్నది ॥ ౪ ॥ టీ॥ ధృతనరహారిరూప - ధృత- ధరింపబడిన - నరహ
 రిరూప- నరసింహస్వరూపముగలిగిన- హేకేశవ- ఓశ్రీకృష్ణస్వామీ- తవనీయొక్క-క
 రకమలవరే- శ్రేష్ఠమైనకమలమువంటి హస్తమునందు-అద్భుతశృంగం - అద్భుత-అశ్వ
 ర్యకరమైన - శృంగం - అగ్రభాగముగలిగినట్టిన్ని - దళితహింజ్యకశిపుతనుభృంగం-
 దళిత - పగల్గుబడిన - హింజ్యకశిపు - హింజ్యకశిపునియొక్క - తను - శరీరమనెడి-
 భృంగం - ఘుమ్మెదకలిగినట్టి - నఖం - గోరు - తిష్ఠతి ఉంచున్నది॥

న - పదనఖినీరజనితజనపావన - కేశవాద్యతవామనరూప - జయజగదీశహారే||
 ౬||క్షుత్రియరుధిరమయే - జగదవగతపాపం-స్వవయసితమితభవతాపం-కేశ
 వాద్యతభార్గవరూప-జయజగదీశహారే|| ౭|| వితరసిదిక్షురణే-దిక్ష్పతికమనీయం-
 దశముఖమాళిబలింరమణీయం - కేశవాద్యతరఘువజీరూప-జయజగదీశహారే||
 ౮||వహసివపుషివిశదే-వసనంజలదాభం- హలహాతభీతిమితయమునాభం-కేశ
 వాద్యతహలధరరూప-జయజగదీశహారే|| ౯ ||నందసియజ్ఞిధే-రహహాశ్రుతి

౫||టీ||అద్యతవామనా||అద్యత- ఆశ్చర్యకరుడవైనట్టిన్ని - వామనా-దైత్యనివారకుండ
 వైనట్టిన్ని-పదనఖినీరజనితజనపావన||పద- సాదములయొక్క-నఖి-గోళ్లయొక్క-నీర-
 ఉదకమువలన-జనిత-పుట్టింపబడిన - జనపావన-లోకపవిత్రముగలిగినట్టిన్ని - ద్యతవా
 మనరూప|| ద్యత-ధరింపబడిన-వామనరూప -వామనాకారముగలిగినట్టి- హేకేశవ-ఓశ్రీ
 కృష్ణస్వామి- విక్రమణే-త్రివిక్రమావతారమందు-బలిం-బలిచక్రవర్తిని- చలయసి-చలిం
 పడెయ్యచున్నావు|| ౬||టీ|| ద్యతభృగుపతిరూప|| ద్యత - ధరింపబడిన-భృగుపతిరూప-
 పరశురామాకృతికలిగిన- హేకేశవ- ఓశ్రీకృష్ణస్వామి- త్రివియరుధిరమయే - క్షుత్రి
 య-రాజులయొక్క-రుధిరమయే-రక్తసుయమైన-పయసి - ఉదకమునందు - అపగతపా
 పం||అపగత-పోగొట్టబడిన-పాపల-దుష్కృతములుగలిగినట్టిన్ని - శమితభవతాపం||శ
 మిత-కాంతిబాంధింపపడిన-భవ-సంసారముయొక్క-తాపం- తాపత్రయముగలిగినట్టి-
 జగత్-లోకమును-న్నపయసి-స్నానముచేయింపుచున్నావు|| ౭||టీ|| ద్యతరఘుపతిరూప||
 ద్యత-ధరింపబడిన-రఘుపతిరూపశ్రీరామస్వరూపముగలిగిన - హేకేశవ-ఓశ్రీకృష్ణస్వా
 మి-రణేయంధుండు-దిక్షు-దశదిక్కులయందు-దిక్ష్పతికమనీయం||దిక్ష్పతి- ఇంద్రాదులచే
 తను-కమనీయం-కోరదగినట్టిన్ని-రమణీయం-పిస్పచున్నట్టి-దశముఖమాళిబలం||దశము
 ఖనావచాసురునియొక్క-మాళి-శిరస్సులనెడి-బలిం-పూజను-వితరసి-ఇచ్చుచున్నావు||
 ౮||టీ|| ద్యతహలధరరూప || ద్యత- ధరింపబడిన హలధరరూప- బలరామస్వరూపముగ
 లిగిన- హేకేశవ- ఓశ్రీకృష్ణస్వామి- విశదే- తెల్లనైన- వపుషి-శరీరమందు-జలదాభం-
 జలద- మేఘముయొక్క- ఆభం- కాంతివంటికాంతిగలిగినట్టిన్ని- హలహాతిభీతిమితయ
 మునాభం|| హలహాతి- నాగేటిదెబ్బవల్లనైన- భీతి- భయముతోడ- మితిశ- కూడిన- య
 మునా-యమునానదియొక్క- ఆభం- కాంతివంటికాంతిగలిగిన- వసనం- వస్త్రమును-
 వహసి- వహింపుచున్నావు|| ౯||టీ|| ద్యతబుద్ధశరీర|| ద్యత-ధరింపబడిన- బుద్ధశరీర- ను
 గతదేహముగలిగినట్టిన్ని- సదయవృద్ధయః సదయ- దయతోగూడినవృద్ధయ-బిక్షుము

జాతిం-సదయహ్యవయదర్చితవశుఘాతం- కేశవాధ్యతబుద్ధశరీర-జయజగదీశహ
 రే॥ ౧౦॥ మ్లేచ్ఛనివహనిధనే-కలయసికరవాలం-ధూమ కేతుమివకిమపిక రాళం-
 కేశవాధ్యతకల్మిశరీర-జయజగదీశహరే॥౧౧॥ శ్రీజయదేవకవే-రిదముదితము
 దారం-శ్యామశుభదం-సుఖదంభవసారం-కేశవాధ్యతదశవిధరూప-జయజగదీశ
 హరే॥ ౧౨॥ స్తో॥ వేదానుద్ధర లేజగతిహార లేధూగోళముద్భిభృతేనైత్యందార
 యతేబలించలయతేక్షత్రక్షయంకుర్వతేపాలస్త్యంజయతేహాలంకలయతేకా
 రుణ్యమాతస్వతేమ్లేచ్ఛాన్ముక్త్యయతేదశాకృత్యతేకృష్ణాయతుభ్యంసమః॥

గలిగినట్టి - హే కేశవ-ఓశ్రీకృష్ణ స్వామీ- శ్రుతిజాతం - వేదసమూహమును-యజ్ఞవిధేః-
 యాగకర్తములవలన-దర్శితపశుఘాతం॥ దర్శిత-చూపింపబడిన-పశుఘాతం-పశుహింస
 గలిగినదాన్ని గాను-అపాహ-కటుక టాయనిన్ని-నిందిని-నిందింపుచున్నావు॥౧౦॥ టీక
 తకల్మిశరీర॥ ధృత-ధరింపబడిన-కల్మిశరీర-కలిక దేహముగలిగిన-హే కేశవ- ఓశ్రీకృష్ణ
 స్వామి-మ్లేచ్ఛనివహనిధనే॥ మ్లేచ్ఛ-యవనులయొక్క-నివహ-సమూహముయొక్క-నిధ
 నే-నాశనమునందు-క రాళం-భయంకరమైన - ధూమ కేతుమివ - అగ్నివలెనున్ను-కర
 వాలం-ఖడ్గమును-కిమపి-పికానోక ప్రకారముగా - కలయసి - పట్టుచున్నావు ॥ ౧౧॥
 టీక ॥ ధృతదశవిధరూప॥ ధృత-ధరింపబడిన-దశవిధ-పదివిధములైన-రూప-స్వరూపము
 గలిగిన-హే కేశవ-ఓశ్రీకృష్ణ స్వామీ-ఉదారం- గంభీరమైనట్టిన్ని-శుభాదం-మంగళప్రద
 మైనట్టిన్ని-సుఖదం-సుఖప్రదమైనట్టిన్ని-భవసారం॥ భవ - సంసారమనందు-సారం-
 సారభూతమైనట్టి- శ్రీజయదేవకవేః - శ్రీజయదేవకవియొక్క- ఇదం - ఈ- ఉదితం-
 చెప్పబడినగీతమును- శ్యామ- వినుము ॥౧౨॥ టీ ॥ వేదాక- శ్రుతులను- ఉద్ధరతే-ఉద్ధరించి
 నట్టిన్ని - జగతి- లోకములను- హరతే- హరించినట్లెన్ని- భూగోళం - భూగోళమును
 ఉద్భిభృతే- భరించినట్టిన్ని- దైత్యం- రాక్షసుని- దారయతే - సంహరించినట్టిన్ని - బ
 లిం- బలిచక్రవతిని- చలయతే- చలింపజేసినట్టిన్ని-క్షత్రక్షయం- రాజనాశమును-కు
 ర్వతే- చేసినట్టిన్ని- పాలస్త్యం- రావణాసురుని- జయతే- జయించినట్టిన్ని- ఫాలం-నా
 గేటిని-కలయతే- పట్టినట్టిన్ని- కారుణ్యం- దయను- ఆతన్వతే-విస్తరింపజేసినట్టిన్ని-మ్లే
 చ్చాక- యవనులను॥ మూర్ఖయతే-స్మారకముదప్పింపజేసినట్టిన్ని-దశాకృత్యతే- ఇతై
 అంగునపదియాకారములగల్పించినట్టిన్ని - కృష్ణాయ - కృష్ణావతారమునుబాందియున్న
 టి-తుభ్యం- నీకోటకు- సమః- నమస్కారము॥

౧ || ఘూర్జరీరాగేణగీయతే || శ్రీతకమలాకుచమండల - ధృతకుండలకలితలలిత
 వనమాలికై || పల్లవి || జయజయదేవహారే - హారే - హారేకృష్ణజయజయ
 దేవహారే || ౨ || దినమణిమండలమండన - భవఖండన - మునిజనమానసహం
 స-జయజయదేవహారే || ౩ || కాలీయవిషధరభంజన-జనరంజన-యదుకులనళినది
 నేశ||జయజయదేవహారే || ౪ || మధుమరనరకవినాశన-గరుడాసన-సురకులకే
 లినిదాన||జయజయదేవహారే|| ౫ || అమలకమలదళలోచన-భవమోచన-త్రిభువన
 భవననిధాన|| జయజయ దేవహారే || ౬ || జనకసుతాకుచభూషణ-జితదూషణ-స

రంజవయష్టపదీటీక.

౧|| టీ|| శ్రీతకమలాకుచమండల- శ్రీత- ఆశ్రయింపబడిన- కమలా- లక్ష్మీదేవియొ
 క్కు-కుచమండల- స్రవమండలముగలిగినట్టిన్ని-ధృతకుండల-ధరింపబడినకుండలములు
 గలిగినట్టిన్ని- కలితలలితవనమాలికై- కలిత- స్వీకరింపబడిన- లలిత- సుందరమైన- వ
 నమాలికై- వనమాలికగలినట్టిన్ని- దేవ- ప్రకాశస్వరూపుడవైనట్టి- హేహారే- ఓశ్రీకృ
 ష్ణస్వామి- జయజయ సర్వోత్కృష్ణుడవైవ తికంచుమా|| ౨|| టీ|| దినమణిమండలమండన-
 దినమణి- సూర్యునియొక్కమండల- చింబమువంటి- మండన- ఆలంకారముగలిగినట్టిన్ని-
 భవఖండన- భవ- సంసారభేదమును- ఖండనభేదించినట్టిన్ని- మునిజనమానసహంస-
 మునిజన- ఋషిజనములయొక్క- మానస- మనస్సులనెడి- నరస్సులయందు- హంస- హం
 సవైనట్టిన్ని- దేవ- ప్రకాశస్వరూపుడవైనట్టి- హేహారే|| ౩|| టీ|| కాలీయవిషధరభంజన-
 కాలీయ- కాలీయుడనెడి- విషధరసర్పమును- మంజన- మర్దించినట్టిన్ని- జనరంజన- జన-
 జనులకు- రంజన- సంతోషపెట్టినట్టిన్ని- యదుకులనళినదినేశ- యదుకుల- యాదవవం
 శమనెడి- నళిన-కమలమునకు- దినేశ-సూర్యునివలెనున్నట్టిన్ని- దేవ-హేహారే|| ౪|| టీ||
 మధుమరనరకవినాశన - మధుమరనర కాసురులనశింపచేసినట్టిన్ని - గరుడాసన- గ
 రుత్తుకుడేఅసనముగాగలిగినట్టిన్ని-సురకులకేలినిదాన- సురకుల- దేవకులముయొక్క-
 కేళి- క్రీడలకు- నిదాన- ఆదికారణభూతుడవైనట్టిన్ని- దేవ- హారే-జయజయ|| ౫|| టీ|| అ
 మలకమలదళలోచన- అమల- స్వచ్ఛమైన- కమలదళ- తామరరేకులవంటి- లోచన- క
 న్దులుగలిగినట్టిన్ని- భవమోచన-భవ-జన్తమరణాదిరూపసంసారమువల్లనుంచి-మో
 చన- విడిపించునట్టిన్ని- త్రిభువనభవననిదాన- త్రిభువన- మల్లోకములయొక్క- భవ
 న- ఉచ్చత్తికి- నిదాన- ఆశ్రయింపబడినట్టిన్ని- దేవ-హారే- జయజయ|| ౬|| టీ|| జనకసుతా
 కుచభూషణ- జనకసుతా-నీతాదేవియొక్క- కుచ- స్రవములకు- భూషణ- ఆభరణమైన
 ట్టిన్ని- జితదూషణ- జిత- జయింపబడిన- దూషణ- దూషణుడను రాక్షసుడుగలిగినట్టిన్ని-

మరశమితదశకంఠ॥జయ ॥ ౭ ॥ అభినవజలధరసుందర . ధృతమందర శ్రీముఖ
 చంద్రచకోర ॥ జయ ॥ ౮ ॥ శ్రీజయదేవకవేరిదం . కురుతేమద . ముజ్జ్వల
 మంగళగీతం ॥ జయజయదేవహరే ॥ శ్లో ॥ వద్వావయోధరతటీవరిరంభలగ్న
 కాశ్చీరముద్రితమురోమధుసూదనస్యృప్యక్తానురాగమివఖేలదనంగఖేదస్వేదాం
 బుపూరమనుపూరయతుశ్రియంవః ॥ ౭ ॥ శ్లో॥వసంతేవాసంతీకుసుమసుకుమా
 రైరవయ్యైర్భ్రమంతీంకాంతారే బహువిహితకృష్ణానుసరణాం॥అమందంకం

సమరశమితదశకంఠ- సమర- యుద్ధమునందు- శమిత- అణచబడినదశకంఠ- రావణా
 సురుడుగలిగినట్టిన్ని- దేవ- హరే- జయజయ॥౭॥టీ॥అభినవజలధరసుందర- అభినవ-
 నూతనపైగ- జలధర- మేఘమువలె- సుందర-నుందరుడవైనట్టిన్ని- ధృతమందర-ధృత-
 ధరింపబడిన- మందర- మంజరపర్వతముగలిగినట్టిన్ని- శ్రీముఖచంద్రచకోర- శ్రీ- లక్ష్మీ
 దేవియొక్క- ముఖచంద్ర- ముఖను నెడిచంద్రునకు- చకోర- చకోరపక్షివలెనున్నట్టిన్ని-
 దేవ- హరే- జయజయ॥౮॥టీ॥శ్రీజయదేవకవేః- శ్రీమజ్జయదేవకవియొక్క- ఇమం-ఈ-
 డ్డజ్వలమంగళగీతం-ఉజ్వల-ప్రకాశించుచున్నట్టిన్ని- మంగళ-శుభప్రదమైనట్టిన్ని-గీతం-
 గానము- మదం-సంతోషమును-కురుతే-చేయుచున్నది-దేవ-హరే- జయజయ॥౯॥టీ॥
 వద్వావయోధరతటీవరిరంభలగ్నకాశ్చీరముద్రితం-వద్వా-లక్ష్మీదేవియొక్క-ప్రయోధర-
 స్వములనెడు- తటీ-వరియలయొక్క- పరిరంభ- ఆలింగనముచేత- లగ్న- అంటిన-
 కాశ్చీర-కుంకుమచేత- ముద్రితం- చిహ్నితమైనదిగనుకనే-వ్యక్తారానుగమివ-వక్త-ప్ర
 కాశమునుబొందిన- అనురాగమివ- అనురాగముగలిగినదో- యనునట్లున్నట్టిన్ని- ఖేల
 దనంగఖేదస్వేదాంబుపూరం-ఖేలత- క్రీడింపుచున్న - ఆగన- మన్నధునివలనగలిగిన-
 ఖేద-శ్రమచేతవైన- స్వేదాంబు- స్వేదోదకముయొక్క- పూరం-ప్రవాహముగటిగినట్టి-
 మధుసూదనస్య- శ్రీకృష్ణస్వామియొక్క-ఉరః-వక్షస్థలము-వః-మీకు-క్రియంనంపదను-
 అనుపూరయతు నిండింబజేయుగాక॥౧౦॥టీ॥వసంతే- వసంతముపువనందు- వలద్బా
 ధాం-వలత్-వృద్ధిబొందుచున్న-బాధాం-మన్నభవీడగలిగినట్టిన్ని-వాసంతీ-కుసుమసుకు
 మారైః-వాసంతీకుసుమ-బండి-గురిగింజపువ్వువలె-నుకుమారైః - కోమలములైనఅవయ
 వైః-ఆంగలముచేత-కాంతారే- చొరగూడనియడవియందు-భ్రమంతీం- తిరుగుచున్నట్టి
 న్ని-అమందం-అధికమవునట్లుగా-కందర్పజ్వరజనితచింతాకులతయా-కందర్పజ్వర-మన్న
 ధతాపముచేత-జనిత-పుట్టింపబడిన-చింతా-విచారముచేత- ఆకులతయామనోవ్యాకుల
 ముగలుగుటచేత -బహువిహితకృష్ణానుసరణాంబహు- అనేకప్రకారములుగాను- విహి
 త- చేయబడిన- కృష్ణ- శ్రీకృష్ణస్వామియొక్క- అనుసరణం- వేదకుటగలిగినట్టి- రా

దర్పజ్వరనితచింతాకులతయావలద్భ్యాధాంరాధాంసరసమిదమూచేసహచరీ.

త్యోతీయాష్టవదీ ప్రారంభః.

పసంతరాగేణగీయతే || విహారతిహారిహసరసవసంతే - నృత్యతియువతిజనేన
సమం - సఖివీరహిజనస్యదురంతే - విహారతిహారిహసరసవసంతే || ౧ || లలిత
లవంగలతావరిశీలనకోమలమలయసమీరే - మధుకరనికరకరంబితకొకలకూజిత
కుంజకుటీరే || విహారతి || ౨ || ఉన్నదమదనమనోరథపధికవధూజనజనితవిలా
పే - అళికులసంకులకుసుమసమూహానిరాకుల వకుళకలాపే || విహారతి || ౩ ||
మదనమహీవతికనకదండరుచికేసరకుసుమవికాసే - మిళితశిలీముఖపాటలవటల

ధాం- రాధనుగూర్చి- ఇవం- ఈవత్సయమాణప్రకారముగా - సహచరీ-చెలికత్తె- సరసం-
అనురాగయుక్తమగునట్లు- ఊచె- పలికెమ||

మా డ వ య ష్ట వ దీ టీ క .

టీక|| హేసఖీ- ఓరాధా-విరహిజనస్య-వియోగిజనమునకు-దురంతే-తరింపనశక్య
మైన-ఇహ- ఈ-సరసవసంతే- సరస-రసమలతో- గూడినట్టి-వసంకే- వసంతయుతువునం
దు- హరిః- శ్రీకృష్ణస్వామి- విహారతి- క్రీడింపుచున్నాడు- యువతిజనేనసమం- స్త్రీసమూ
హముతో- గూడ-నృత్యతి-నాట్యముచేయుచున్నాడు|| ౧ || టీ|| లలితఃసమీరే- లలిత-సుంద
రమైన-లవంగలతా- లవంగపుత్రీలయొక్క- పరిశీలన-స్పృశించుటచేత- కోమల- శే
తయైన- మలయసమీరే- మలయమారుశముగలిగినట్టిన్ని మధుకరఃకుచీరే- మధుకర-తు
మ్మైదలయొక్క- నికర- సమూహముతోడ- కరంబిత- కూడుకొనియున్న- కోకిల- కో
విలలయొక్క- కూజిత- ధ్వనిగలిగిన- కుంజ- పొదలనెడి- కుటీరే- గృహముగలిగినట్టి-
ఇహసరసవసంతే-హరిః-విహారతి- యువతిజనేనసమం-నృత్యతి|| ౨ || టీ|| ఉన్నదఃసమీరే-
ఉత్- అధికమైన- మద-గర్వముగలిగిన- మదన-మన్నధునిచేతనైన- మనోరథ- కోరికెలు
గలిగిన- పధిక- పయనముబోయినవారియొక్క- వధూజన- స్త్రీజనముచేత- జనిత- పు
ట్టించబడిన- విలాపే- దుఃఖముగలిగినట్టిన్ని-అళిఃకలాపే-అళికుల- తుమ్మైదగుంపులచేత-
సంకుల - వ్యాపింపబడియున్న - కుసుమసమూహ - పుష్పసముదాయముచేత - నిరాకుల-
కుల- వ్యాకులమైయున్న- వకుళ- పొగడపుచెట్లయొక్క-కలాపే- సమూహముగలిగిన
ట్టిన్ని-సరసవసంతే- విహారతి|| ౩ || టీ|| మదనఃసమీరే-మదన- మన్నధుడనెడి-మహీవతి-
రాజుయొక్క- కనకదండ- స్వణ-దండముగల ఛత్రముయొక్క- రుచి- కాంతివంటి
కాంతిగలిగిన- కేసరకుసుమ-నాగ కేసరపుష్పములయొక్క - వికాసే- విలసనముగలిగిన

కృతస్త్యరతూణవిలాసే || విహారతి || ౪ || మృగమదసౌరభరభసవశంవదనవదశమా
 లతమాలే - యువజనహృదయవిదారణమనసిజనఖరుచికింశుకజాలే || విహారతి ||
 ౫ || విగళితలజ్జితజగదవలోకనతరుణకరుణకృతహాసే - విరహినికృతంతనకుంత
 ముఖాకృతికేతకదంతురితాశే || విహారతి || ౬ || మాధవికాపరిమళమిళితే నవ
 మల్లకయాతిసుగంధౌ - మునిమనసామపి మోహనకారిణీ తరుణాకారణబం
 ధౌ || విహారతి || ౭ || స్ఫురదతిముక్తలతాపరిరంభణముకుళితపులకితచూతే -
 బృందావనవిపినేదరిసరపరిగతయమునాజలపూతే || విరహారతి || ౮ || శ్రీజయ

ట్టిన్ని-మిళితఃఖిలాలాసే- మిళిత-కూడుకొనియన్న-శిలముఖ-తుమ్మెదలనెడిబాణములుగలి
 గిన- పాటలకలిగొట్టుచెట్లయొక్క- పటల- సయాహచేత- కృత- చేయబడిన- స్తర- మ
 న్నధునియొక్క- తూణ అంబులపొడులయొక్క- విలాసే- విలాసముగలిగినట్టి- సరసవ
 సంతే- || ౪ || టీ|| మృగమదశతమాలే- మృగమద-కస్తూరియొక్క- సౌరభ-పరిమళయొక్క-
 రభస- పేగమునకు- వశంవద-స్వాధీనమైన-నవదశ- చిగురుటాకులయొక్క- మాల
 పద్మములుగలిగిన- తమాలే- కాసుగుచెట్టుగలిగినట్టిన్ని- యువజన- యౌవనవంతులయొ
 క్క- హృదయ-వక్షస్థలమును- విదారణ- పగల్చునట్టి- మనసిజ-మన్నధునియొక్క- నఖి
 గోళ్లయొక్క- రుచి- కాంతివంటి- కాంతిగలిగిన- కింశుక- మోడుగపువ్వుయొక్క- జా
 లే- సయాహముగలిగినట్టి- సరసవసంతే- విహారతి || ౫ || టీ|| విగళితఃఖిలాలాసే- విగళిత- పోగొ
 ట్టుబడిన- లజ్జిత- సిగ్గుగలిగిన- జగత్ - లోకముయొక్క- ఆవలోకన- చూచుటవలన
 తరుణ- నూతనమైన- కరుణ- కరుణపుష్పములచేత- కృత- చేయబడిన- హాసే- విరున
 వ్యుగలిగినట్టిన్ని- విరహి-జడంతురితాశే- విరహి- వియోగిజనులయొక్క- నికృంతన- ఛే
 దించుటయందు-కుంత- ఈలెయొక్క-ముఖ-కొనయొక్క- ఆకృతి- ఆకారమువంటిఆకా
 రముగలిగిన- కేతకి- మొగలిపుష్పములచేత- దంతురిత- వ్యాపింపబడిన- ఆశే- దిక్కులుగ
 లిగినట్టి- సరసవసంతే- విహారతి || ౬ || టీ|| మాధవికాపరిమళమిళితే- మాధవికా- పుష్పించి
 నబండిగురింజితీగెయొక్క- పరిమళ- వాసనలతోడ- మిళితే- కూడుకొన్నట్టిన్ని- నవమ
 ల్లకయా- క్రొత్తమొల్లలచేత- అతిసుగంధౌ- మిక్కిలిపరిమళంపుచున్నట్టిన్ని- మునిమన
 సామపి- ఋషులమనస్సులకును- మోహనకారిణీ- వలపుబుట్టించునట్టిన్ని - తరుణాకా
 రణబంధౌ- తరుణ- వయోవంతులకు- ఆకారణబంధౌ- నిష్కారణబంధువైనట్టి- సర
 సవసంతే విహారతి || ౭ || టీ|| స్ఫురత్ శతచూతే- స్ఫురత్ - పుష్పించియున్న- అతిముక్తలతా-
 బండిగురింజితీగెయొక్క- పరిరంభణ- అల్లుటచేత- ముకుళిత- ముకుళించుటయనెడి
 వులకిత- రోమాంచముగలిగిన- చూతే- మామిడిచెట్టుగలిగినవసంతముతువునందు- పరిన
 రపూతేశవనిసర- సమీపమునందు- పరిగత- ప్రవహించుచున్న- యమునా- యమునాన

దేవభణితమదముదయతిహరిచరణస్త్వృతిసారం - సరసవసంతసమయవసవణా
 ననుగుతమదనవికారం || విహరతి || ౮ || శ్లో|| దరవిదళితమల్లివల్లిచంచత్పరా
 గప్రకటిత పటవాసైర్వాసయన్ కాననాని | ఇహహిదహతిచేతః కేతకీగంధబం
 ధుఃప్రసందసమబాణప్రాణవద్గంధవాహః|| ౯ || ఉన్నీలన్మధుగంధలుబ్ధమప
 వ్యాధూతచూతాంకురక్రీడతోక్తికాకలీకలకలైరుద్గీర్ణకర్ణజ్వరాః| నీయంతే
 పధీకైఃకథంకథమపిధ్యానావధానక్షణప్రాప్తప్రాణసమాసమాగమరసోల్లా

దియొక్క-జల- ఉదకముచేత-పూతే- పరిశుద్ధమైన- బృందావనవిహార- బృందావనమును
 నడవియందు- హరిఃవిహరతి||౮||టీ||సరస - శృంగారరసయుక్తమైన - వసంతసమయ-
 వసంతకాలముయొక్క- వసవర్ణనం- వసవణానముగలిగినట్టిన్న- హరిచరణస్త్వృతిసా
 రం- శ్రీకృష్ణస్వామియొక్క- చరణ- పాదములయొక్క- స్తృతి- ధ్యానమునందు- సా
 రం- శ్రేష్ఠమైనట్టిన్న- అనుగతమదనవికారం- అనుగత- అనుసరింపబడినట్టి- మదనవికా
 రం- నఖిలతాదివస్త్రధవికారములుగలిగినట్టిన్న - శ్రీజయదేవకీభణితం - జయదేవక
 విచేత చెప్పబడినట్టి- ఇదం- ఈగీతము- ఉదయతి- ప్రకాశింపుచున్నది- విరహిజనస్య.
 విరహిజనమునకు-చురంతే-తరింపగూడినట్టి-ఇహ-ఈ-సరసవసంతే-నవరసాఅంకారయు
 క్తమైన- వసంతముతువునందు- హరిః- శ్రీకృష్ణ దేవుడు- విహరతి- క్రీడుచున్నాడు- హే
 సఖీ-ఓరాధా- యువతిజనేన- నమం- తరుణీజనముతోగూడను- స్పృశతి- నాట్యముచేయు
 చున్నాడు||౯||టీ||కేతకీ- మొగిలివువ్వులయొక్క- గంధ- పరిమళమునకు- బంధు- బం
 ధువైనట్టిన్న- దర- ఇంచుకంత- విదళిత- వికసించిన- మల్లికార్జున- మల్లె- తీగెలయొక్క-
 చంచత్- ఒప్పుచున్న- పరాగ- వ్రుప్పొడిచేతను- ప్రకటిత- ప్రకాశింపబడిన- పటవా
 సైః- పరిమళద్రవ్యములచేతను- కాననాని-వసుములను- వాసయన్- పరిమళింపజేయుచు
 న్నట్టిన్న- ప్రసరతే- ఆనుగతుడైన-అసమబాణ- మన్మధునియొక్క-ప్రాణవత్-ప్రాణము
 లోసమానముగానున్నట్టి- గంధవాహః- మలయమారుతము- ఇహ- ఈవసంతకాలమం
 దు- చేతః- మనస్సును- దహతి- దహింపుచున్నది||౧౦||టీ||పధీకైః- సాంధులచేత-ఉన్నీ
 లత్- పుట్టుచున్నట్టి- మధు- మకరందముయొక్క- గంధ- పరిమళమందు- లుబ్ధ- ఆసక్తి
 గలిగిన- మధువ- తుమ్మెదలచేతను- వ్యాధూత- కదలింపబడిన- చూతాంకుర- చూమిడిచి
 గుల్లయందు- క్రీడతో- క్రీడింపుచున్న- కోకిల- కోవెలయొక్క- కాకలీ- మధురధ్వని
 యొక్క- కలకలైః- కోలాహలములచేతను- ఉద్దీణాకణాజ్వరాః- ఉద్దీణా- బయలు
 వేళ్లుచున్నట్టి- కణా-చేవులయొక్క- జ్వరాః- తాపముగలిగినట్టి-అమీ-ఈ-వాసరాః-వ
 సంతకాలదినములు- ధ్యానావధానక్షణప్రాప్తప్రాణసమాసమాగమరసోల్లాసైః- ధ్యాన-

సైరమీవాసరాః॥౧౦॥అనేకనారీవరిరంభంసప్రమస్ఫుగ్ణా వనోపణివిలాసలా
లసంఘమురారిమారాదువదర్శయంత్య సౌసఖీససమక్షంపుసరాహారాధికాం॥

చతుర్థాష్టపదీప్రారంభః.

రామక్రియారాగేణగీయతే ॥ ౧ ॥ చందనచర్చితసీలకళేబరపీతవసనవసమా
లీ - కేళీచలన్త ణికుండలమండకగండయగస్తీ తశాలీ ॥ ౨ ॥ హారిహిహముగ్ధవ
ధూనికరే-విలాసినివిలసితకేళిపరే-హారిహిహముగ్ధవధూనికరే ॥ ౩ ॥ వీనవ
యోధరభారభరేణహరింవరిరభ్యసరాగం - గోపవధూరనుగాయతి కాచిదు
దంచితవంచమరాగం ॥ హారిహిహముగ్ధవధూనికరే ॥ ౩ ॥ కాపివిలాసవిలోల

ధ్యానముయొక్క- ఆవధాన- నేర్పుచేత- ఉణ- ఉణమాత్రము. ప్రాప్త-పొందబడినట్టి-
ప్రాణసమా- ప్రియరాండ్రయొక్క-సమాగమరస-సంభోగరసముచేతనైన- ఉల్లాసైః-
సంతోషములచేత-కథంకథమపి- అధికప్రయాసముచేతను- నీయంతె- గడపబడుచున్న
వి॥౧౦॥టీ॥అసాసఖీ- ఈచెలికత్తె- ఆరాత్ - సమీపమునందు- సమక్షం- ఎదుటను- అనే
క- అనేకమాలైన-నారీ-స్త్రీలయొక్క- పరిరంభ- ఆలంకారమందలి-సంభ్రమ- త్వరచే
తను- స్ఫురత్ - ప్రకాశింపుచున్నట్టిన్నిమూరారిం- క్రీకృష్ణస్వామిని- ఉపదర్శయంతి- చూ
పించుచున్నదై- రాధికారాధనుగూర్చి- పునః-మరల- ఆహ- పలికెను॥

నాలవయష్టపదిటీక.

౧॥టీ॥చందన- శ్రీగంధముచేతను- చన్చితపూయబడినట్టిన్ని- సీల- నల్లనైనట్టిక
శేబర- శరీరమందు- పీత- పచ్చనైన- వసన.వస్త్రముగలిగినట్టిన్ని- వసమాలీ- వసమా
లగలిగినట్టిన్ని- కేళీ- క్రీడలచేతను- చలత్ - కదలుచున్న- మణికుండల- రత్నకుండలము
చేతను- మండిత- అలంకరింపడినట్టి- గండ- గండస్థలములయొక్క-యగ-యగ్గముగ
లిగినట్టిన్ని-స్తీత-చిరునవ్వుచేతను-శాలీ-బిప్పుచున్నట్టి- హరిః-క్రీకృష్ణస్వామి- ఇహ-ఈ
వసంతయుతువునందు- హేవిలాసిని-శృంగారభావజనితలీలలుగలయోరాధ-కేళిపరే-
కేళి-క్రీడయేపరే-ఉత్కృష్టముగగలిగిన-ముగ్ధవధూనికరే-ముగ్ధ-నవోధలైన-వధూ-స్త్రీ
లయొక్క-నికరే-సమాహమందు-విలసతి-విహరింపుచున్నాడు॥౧॥టీక॥ కాచిత-ఒకా
నొక-గోపవధూః-గొల్లవడుచు-ఉదంచిత-ప్రకాశింపజేయబడిన-పంచమరాగం-పంచ
మస్వరముగలిగిన - హరిం-క్రీకృష్ణస్వామిని - వీనవయోధరభారభరేణ- వీన-బలిసిన-
వయోధర-స్తనములయొక్క-భార-భారముయొక్క- భారేణ-ఆధిక్యముచేత-సరాగం

విలోచనఖేలన జనితమనోజం - ధ్యాయతిముగ్ధవధూరధికం - మధుసూదనవద
 నసరోజం || హారిరిహముగ్ధవధూనిక రే || ౪ || కాపికపోలతలేమిళితా లపితుం
 కేమపిశ్రుతిమూలె - చారుచుచుంబనితంబవతీదయితంపులకై రనుకూలే || హారిరి
 హముగ్ధవధూనిక రే || ౫ || కేళికలాకుతు కేచచకాచిదముం యమునావనకూ
 లే - మంజుళవంజుళకుంజగతంవిచక షక రేణదుకూలే || హారిరిహముగ్ధవధూని
 క రే || ౬ || కరతలతాళతరళవలయావళీకలితకలస్వనవంశే - రాసరసేస్వత్య
 వరాహారిణాయవతివ్రశశంసే || హారిరిహముగ్ధవధూనిక రే || ౭ || శ్లిష్యతికా
 మపించువతికామపి-రమయతికామపిరామాం- వశ్యతినస్తితచారుపరామవరా

అనురాగముతో గూడుకొన్నట్లుగా-పరిరభ్య- కాగిలించుకొనుచునుగాయతికూడబాడు
 చున్నది || ౩ || టీ || కాపి-ఒకానొక-ముగ్ధవధూః-గొల్లపడుచు-విలాసః మనోజం-విలాస-
 లీలచేత-విలోల-చంచలములైన-విలోచన-కన్నులయొక్క-ఖేలన- క్రీడలచేత-జనిత-పు
 ట్టింపబడిన-మనోజం-మనోధృతికారముగలిగిన-మధుసూదనవదనసరోజం- కృష్ణనిమిఖ
 కమలమును-అధికం-మిక్కిలి-ధ్యాయతి-స్తరింపుచున్నది || ౪ || టీ || కాపి-ఒకానొక- నితం
 చిన-గొల్లపడుచు-శ్రుతిమూలే-కర్ణమూలమందు-కిమపి-ఒకానొకపలుకును-ఆలపితుం-వల
 కరించుటకొరకు-పులకైః-రోమాంచములచేత-అనుకూలేదట్టుమైన-కపోలతలే-గండస్థ
 లమునందు-మిళితా-లీనమైనదై-దయితం-ప్రియుని-చారు- సుందరమగునట్లు-చుచుంబ-
 మద్దుబెట్టుకొనెను || ౫ || టీ || కాచిత్-ఒకానొక-స్త్రీ-కేళికళాకుతుకేన- కేళికళా-మనోధ
 క్రీడలయందు-కుతుకేన-సంతోషముచేత-యమునావనకూలే- కాళిందీజలతీరమునందు-
 మంజుళవంజుళకుంజగతం-మంజుళ-సుందరమైన-వంజుళ-వకుళవృక్షముయొక్క- కుంజ
 పాదను-గతఃపాందియున్న-అముం-ఈశ్రీకృష్ణస్వామిని-కరేణ-హస్తముచేతను- దుకూ
 లే-పట్టుకలువయందు-విచక షక-లాగెను || ౬ || టీ || కరతల-హస్తవ్రచేత మలయొక్క-
 తాళ-తాళములచేత-తరళ - చంచలములైన-వలయా - కంకణములయొక్క - ఆవళి-
 పట్టులచేత-కలిత-విశేషింపబడిన - కలస్వన - మధురభ్యనులుగల - వంశే-పిల్లంగ్రో
 లుగలిగిన - రాసరసే - రాస - (రాసక్రీడయనగ నడుమనొకపురుషుడగును- ఈవలా
 వలనొక్క-స్త్రీయు నీలాగున-స్త్రీలుపురుషులు - మండలాకారముగనృత్యముచేయు
 ట)రాసక్రీడలయందుగల - రసే-మధురరసమందు- స్వత్యపరా - నాట్యానక్తురాలైన-
 కాచిత్ - ఒకానొకయవతీ - యావనవతియైన - శ్రీహారిణా - శ్రీకృష్ణస్వామిచేత-
 వ్రశశంశసే - నుతింపబడెను || ౭ || టీక || హరిః - శ్రీకృష్ణస్వామి - కామపి - ఒకా
 నొక-స్త్రీని-శ్లిష్యతి- కాగిలించుకొనుచున్నాడు- కామపి - మఱియొక-స్త్రీని- చుంబతి-

మనుగచ్ఛతివామాం || హారిరిహముగ్ధవధూనికరే || ౮ || శ్రీజయ దేవఘటతమి
 దమద్భృత కేశవ కేళిరహస్యం-బృందావనవిపినేచరితంవితనోతిశుభానియశస్యం||
 హారిరిహముగ్ధవధూనికరే || ౧౦ || శ్లో || విశ్వేషామనురంజనేనజనయన్నా
 నందమిందీవర శ్రేణీశ్యామలకోమలైరువనయన్నంకై రనంగోత్సవం | స్వచ్ఛం
 దం వ్రజసుందరీభిరభితః ప్రత్యంగమాలింగితః శృంగారస్సఖిమూతిమానివమ
 థాముగ్ధోహరిః క్రీడతి || ౧౨ || అద్యోత్సంగవనద్భృజంగ కబళక్షేశాది వేశా
 చలంప్రాలేయ ప్లవనేచ్ఛయానుసరతిశ్రీఖండశైలానిలః | కించిత్స్మి గ్ధరసాల

మద్గుణైట్టుకొనుచున్నాడు-కామపిరామాం - మఱియొక స్త్రీని-రమయతి-రమించుచు
 న్నాడు-పరాం-మఱియొక స్త్రీని - సన్నితచారు-సన్నిత - చిరునవ్వుతో కూడునట్లుగాను
 న్ను-చారు-సుందరమగునట్లుగానున్ను-వశ్యతి- వీక్షించుచున్నాడు-వామాం-సౌందర్య
 వతియైన-ఆపరాం-మఱియొక స్త్రీని - అనుగచ్ఛతి-పెంబడించిపోవుచున్నాడు||౮|| బీక ||
 బృందావనవిపినే-బృందావనమనెడియడవియందు - చరితః-ఆవరించబడినట్టిన్ని-యశ
 స్యం-కీతికారమైట్టిన్ని - ఆద్భుతం-ఆశ్చర్యకరమైన - కేశవ కేళి-క్రీకృష్ణ క్రీడలయొ
 క్క-రహస్యం-రహస్యముగలిగినట్టిన్ని-క్రీజయ దేవ ఘటతం - క్రీజయకవిచేజెప్పబడినట్టి-
 ఇదం-ఈ ప్రబంధము-శుభాని-శుభములను-వితనోతు-విస్మరింపజేయుగాక || ౧౦ || బీ || హే
 సఖి-ఓ రాధ-అనురంజనేన-సంతోష పెట్టుటచేత - విశ్వేషాం-సమస్తజనులకు-ఆనందం-
 హాషామును-జనయః-పుట్టించుచున్నట్టిన్ని-ఇందీవర శ్రేణీశ్యామలకోమలైః-ఇందీవర
 నల్లకలువలయొక్క-శ్రేణీ-పద్ములవలెనే-శ్యామల-నల్లనైనట్టిన్ని-కోమలైః-మృదువుత్ర
 నట్టిన్ని-అంగైః-అవయవములచేతను-అనంగోత్సవం - ఉన్నధోత్సవమును-ఉపనయః-
 పొందింపుచున్నట్టిన్ని-స్వచ్ఛదం - స్వాపేక్షితమవునట్లుగాను-వ్రజసుందరీభిః-గోపికా
 స్త్రీలచేతను-అభితః-ఆంతలను-ప్రత్యంగం-ప్రత్యవయవమునందున్ను-ఆలింగితః-ఆలింగ
 నముచేయబడినట్టిన్ని-మూతిమాణ-శరీరముతో గూడిన-శృంగార ఇవన్ధితః- శృంగార
 రసమువలెనున్నట్టిన్ని-ముగ్ధోహరుడైనట్టి-హరిః-క్రీకృష్ణ స్వామి-మధా- వసంతకా
 లమందుక్రీడతి-క్రీడింపుచున్నాడు||౧౨|| బీ || హేసఖి-ఓ రాధ-అద్య- ఈవసంతకాలమం
 దు-క్రీఖండశైలానిలః-మలయమారుతము-ఉత్సంగ-సమీపమందు-వసత-ఉన్నట్టి-ఘజగ-
 నర్మములయొక్క-కబళ-గ్రసనమువలన గలిగిన-క్షేశాదివ - బాధలవలనవలెనె-ప్రాతే
 యప్లవనేచ్ఛయా-ప్రాలేయ-మంచుయందు-ప్లవన-అవగాహనముచేయవలెనెడి-ఇచ్ఛ
 యాఆశచేతను-ఈ శాచలం-హిమవత్పర్వతమానుగూర్చి- అనుసరతి-పోవుచున్నది-కించి

మాళిముకుళాన్యాలోక్యహన్దోదయా దుస్తిలంతికుహలాః కుహూరితికలోత్తా
లాఃపికానాంగిరః॥ *

ఇతిశ్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతా గీతగోవిందేమహాకావ్యేప్రథమస్కంధః.

౧౩ ॥ శ్లో॥ విహారతివనేరాధాసాధారణప్రణయేహారావిగళితజోత్క
న్నాదీగ్యవశేనగతాన్యతః । క్వచిదపిలతాకుంజేకుంజన్మధువ్రతమండలిముఖర
శిఖరేలినాదీనాప్యవాచరహస్సుభీం॥

పంచమాష్టపదీ ప్రారంభః.

దేశాక్షరీరాగేణగీయతే ॥ ౧ ॥ సంచలదధరసుధా - మధురధ్వనిముఖరిత
మోహనవంశం - చలితద్యగంచలచంచల మాళికపౌల విలోలవతంసం ॥ ప॥

స్త్రిస్థగరసాలమాంముకుళాని- కింఛితే- ఇంచుకంత- స్త్రిగ్గ- కోమలములైన- రసాల-
మామిడిచెట్లయొక- మాళి- అగ్రభాగమలయందలి- ముకుళాని- మొగ్గలను- ఆలోక్య-
చూచి- హాషో-చయాత్- సంతోషానిర్భామువలన- కలోత్తాలాః- మధురస్ఫుటములై
న- కుహూరికుహూరితి- కుహూరుకుహూరినెడి- పికానాం- కోకిలయొక్క- గిరః-వా
క్కులు- ఉస్తిలంతి- వృద్ధిబాండుచున్నవి॥ *

ఇట్లుశ్రీగీతగోవిందాఖ్యమహాకావ్యటీకయందు ప్రథమస్కంధము సమాప్తంబాయెను.

౧౩॥ టీ॥ హరా- శ్రీకృష్ణస్వామి- సాధారణప్రణయే- సాధారణ- సర్వసాధారణమైన-
ప్రణయే- శ్నేహమాగులవాడై- వనె- వనమందు- విహారతిసతి- శ్రీడింపుచుండగా- విగ
ళితనిజోత్కన్నాత్- విగళిత-పోయిన- నిక- స్వకీయమైన-ఉత్కన్నాత్- అతిశయమువలన
ను- ఈన్యాయవశేన- ఈన్యాయ- పరోస్కర్షనుసహించలేకపోవుటకు- వశేన- అధీన
మాటచేతను- ఆన్యతః- మత్యేకదిక్కును- గతా-పొందినదై-గుంజత్-శిఖరే- గుంజ
త్- యుంకరింపుచున్న-మధువ్రతమండలి- తుమ్మెదగుంపులచేత-ముఖర- శబ్ధింపుచున్న-
శిఖరే- కొనలుగలిగిన-లతాకుంజె- పొదరింటియందు- క్వచిత్-ఒకానొకచోట,లీనా-
అణిగినట్టిన్ని- దీనాపిమఃఖితురాలైనట్టి- రాధా- రాధిక- రహః- ఏకాలతమందు- స
భీం- చెలికెత్తెను- గూర్చి- ఉవాచ- పలికెను॥

ఆ యి ద వ ఆ ష్ట ప ది టీ క .

౧॥ టీ॥ హేనఖి ఓచేలి-రాశే-రాసశ్రీదాస్థలమందు-విశితవిలాసం-చేయబడినలీలలుగలిగి
నట్టిన్ని-కృతపరిహాసం-చేయబడినపరిహాసముగలిగినట్టి-హరిం- శ్రీకృష్ణస్వామిని-మమ-నా
యొక్క-మనః- మనస్సు-ఇహ- ఈపొందరింటియందు- స్తరతి- స్తరింపుచున్నది- సంచ
లత్-చలింపుచున్న- అధరసుధా- అధరామృతమునందు- మగుర- క్రావ్యమైన- ధ్వని-
శబ్దముచేత- ముఖరిత-ప్రణయముచున్నట్టిన్ని-మోహన- వలకి- నదీ- వంశం-పిల్లంగ్రో

రాసేహారిమిహావిహిత విలాసంస్త్య రతిమనోమమ కృతపరిహాసం- రాసేహారిమి
హావిహితవిలాసం || ౨ || చంద్రక చారుమయూర శిఖండమండల వలయిత కే
శం - ప్రచురపురందర ధనురనురంజిత మేదురముదిరిసువేషం || రాసేహారిమిహా
విహితవిలాసం || 3 || గోపకదంబనిటంబవతీముఖజుంబనలంబితలోభం-బంధు
జీవమధురాధరవల్లవ కలితచరస్త్రి తనోభం || రాసేహారిమిహా || ౪ || విపులపుల
కభుజవల్లవవలయితవల్లవయవతీసహస్రం - కరచగణోరసిమణిగణాఘాషణకీర
ణవిభిన్నతమిస్రం || రాసేహారిమిహా || ౫ || మణిమయ మకరమనోహార కుండల
మండిత గండముదారం - పితవ ససమను గతముని మనుజసురా సురవరపరి

విగలిగినట్టిన్ని - చలిత - క మలుచున్న - డ్యుక్ - చూపులయొక్క - అంచల - కొనలుగలిగినట్టి
న్ని - చంచల, కదులుచున్న - మాళి - క్రిటితుముగలిగినట్టిన్ని - కపోల - గండవలములయందు -
నిలో - చలింపుచున్న - వతంస - కణాఘాషణములుగలిగినట్టి - హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని -
మమ - నాయొక్క - మనః - మనస్సు, ఇహ - ఈపొదరింటినుండు - స్తరతి - స్తరింపుచున్న
ది || ౨ || టీ || చంద్రక - మేచక మలచేత - చారు - ఒప్పుచున్న - మయూర - నెమళ్లయొక్క -
శిఖండక - పింఛమలయొక్క - మండల - సమాహమచేత - వలయిత - చుట్టుబడిన - కే
శం - వెంట్రుకలుగలిగినట్టిన్ని - ప్రచుర - విస్తారమున - పురందరధనుః - ఇంద్రధనుస్సుల
చేత - అనురంజిత - అలంకరింపబడినట్టిన్ని - మేదుర - నల్లనైనట్టి - ముదిర - మేఘమువం
టి - సువేషం - మంచివేషముగలిగినట్టి - హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని - మమ - నాయొక్క - హ
నః - మనస్సు - స్తరతి - స్తరింపుచున్నది || 3 || టీ || గోపకదంబ - గొల్లగుంపులయొక్క - నితం
బవతీ - శ్రీలయొక్క - ముఖజుంబన - మోము ముద్దులయందు, లంబిత - ప్రాప్త మైన - లో
భం - అనురాగముగలిగినట్టిన్ని - ఇంధుజీవ - మంకెనపువ్వువలె - మధుర - సుందరమైన -
అథరవల్లవ - చిగురువంటి మోవియందు - కలిత - కూడకొన్నట్టి - దరస్త్రిత - మందహాసము
యొక్క - తోభం - కాంతిగలిగినట్టి - హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని - మమ - నాయొక్క - మ
నః - మనస్సు - స్తరతి - స్తరింపుచున్నది || ౪ || టీ || విపుల అధికమైన - పులక - రోమాంచములు
గల - భుజవల్లవ - బాహువల్లవములచేత - వలయిత - చుట్టుబడిన - వల్లవయవతి - గొల్లవ
డుచులయొక్క - సహస్రం - వేయిగలిగినట్టిన్ని - కరచరణోరసి - కర - హస్తములయందు
ను - చరణ - పాదములయందును - ఉరసి - వక్షస్సులయందును - మణిగణ - రత్నసమాహము
లుగలిగిన - ఘాషణ, ఆభరణములయొక్క - కరణ - కాంతులచేత - విభిన్న - భేదింపబడిన -
తమిస్రం - వీకటిగలిగినట్టి - హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని - స్తరతి - స్తరింపుచున్నది || ౫ || టీ || మ
ణిమయ - రత్న - కారమైన - మకర - మొసళ్లవలె - మనోహర - ఒప్పుచున్న - కుండల - కన్ద
ఘాషణములచేత - మండిత - అలంకరింపబడిన - గండం - చెక్కిళ్లుగలిగినట్టిన్ని - ఉదరం -

వారం॥ రాసేహారిమిహా ॥ ౬ ॥ విశదకచంబతలమిళితం కలికలుషభయంశమ
యంతం - మమపికిమపితరంగదనంగద్యకామనసారమయంతం ॥ రాసేహారిమి
హావిహి ॥ ౭ ॥ జలదపటలచలదించువినిందకచందనబిందులలాటం-పీనపయోధ
రవరిగురమర్దనసిర్దయహృదయకవాటం ॥ రాసేహారిమిహా ॥ ౮ ॥ శ్రీజయదేవ
భణితమతిసుందరమోహనమధునిపురూపం - హాచిచరణస్తరణంవ్రతినంవ్రణేపు
ణ్యవతామసురూపం॥రాసేహారిమిహావిహి ॥ ౯॥ శ్లో ॥ గణయతిగుణగ్రామం
భ్రామంభ్రమాదపినేహతేవహాతిచపరితోషంరోషంవిముంచతిదూరతః । యు

గంభీరుడైనట్టిన్ని - పీఠవనసం - పీఠాంబరముగలిగినట్టిన్ని - అనుగత - అనుసరింపుచున్న -
ముని - ముములును - మనుజు - మనుష్యులును - సుర - దేవతలును - అనుర - రాక్షసులును - వరపరి
వారం - ముఖ్యపరిచారకులుగాగలిగినట్టి - హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని - స్తరతి - స్తరింపుచు
న్నది॥ ౬॥ టీక॥ విశద - నిర్మలమైన - కదంబ - కడిమిచెట్లయొక్క - తల - ప్రళయండు - మిళితం -
చేరియున్నట్టిన్ని - కలికలుషభయం - కలియుగపుపాపభీతిని - శమయంతం - పోగొట్టుచు
న్నట్టిన్ని - కిమపి - ఇంచుకంత - తరంగత్ - చలింపుచున్న - అనంగద్యకా - మన్ననోద్దీపకదృ
ష్టిగల - మనసా - మనస్సుచేత - మామపి - నన్నును - రమయంతం - రజిల్లజేయచున్నట్టి -
హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని - స్తరతి - స్తరింపుచున్నది॥ ౭॥ టీక॥ జలదపటల - మేఘనమూహమునం
దు - చలత్ - చలింపుచున్న - ఇందు - చంద్రుని - వినిందక - నిందింపుచున్నట్టి - చందనబిందు - శ్రీ
గంధపులికముగలిగిన - లలాటం - నుదురుగలిగినట్టిన్ని - పీన - బలినీన - పయోధర - స్తనముల
యొక్క - పరిసర - వమీపమందు - మర్దన - మర్దించుటయందు - నిర్దయ - దయ లేనట్టి - హృదయక
వాటం - తలుపువంటిదెందముగలిగినట్టి - హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని - స్తరతి - స్తరింపుచున్నది॥
౮॥ టీక॥ అతిసుందర మోహనమధునిపురూపం - అతిసుందర - విక్రమాలిచక్కవైన - మోహన
మోహకరమైన - మధునిపు - శ్రీకృష్ణస్వామియొక్క - రూపం - స్వరూపముగలిగిన - క్రీజయ
దేవకవిభణితం - క్రీజయ దేవకవిచేత జెప్పబడిన యీగీతము - పుణ్యవతాం - పుణ్యపురుషుల
కు - హరిచరణస్తరణం - వ్రతి - శ్రీకృష్ణపాదధ్యానమునుగూర్చి - సంవ్రతి - ఇప్పడూ - అనురూ
పం - యోగ్యమైనది - రాసె - రాసక్రిడాస్థలమందు - విహితవిలాసం - విహిత - చేయబడిన - వి
లాసం - క్రీడగలిగిన - హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని - మమ - నాయొక్క - మనః - మనస్సు - స్తరతి -
స్తరింపుచున్నది॥ ౧౦॥ టీక॥ మమ - నాయొక్క - మనః - మనస్సు - వామం - వక్రమైనదై - మాం
వినా - నన్నునిడచి - వివారణి - క్రీడింపుచున్నట్టిన్ని - యువతిమ - ఇతరస్త్రీలయందు - వలశ్చౌ
ష్టే - వలత్ - వృద్ధినిబాంధుచున్న - శ్చౌష్టే - ఆశగలిగినట్టి - కృష్ణే - శ్రీకృష్ణునియందు - పునరపి -
తిగిన్ని - కామం - అభిలాషను - కరోతి - చేయుచున్నది - గుణగ్రామం - శ్రీకృష్ణగుణసమూ

వతిషువలక్ష్మ్యస్తే కృష్ణే విహరిణిమాంవినా భునరపిషునోవామం కామంకరో
తికరోమికెం॥

షష్ఠాష్టవ దీప్తా రంభః.

గుణక్రియా రాగేణగీయతే ॥ ౪ ॥ సఖి కేశీమధనముదాంః- రమయమయాసహ
మదనమనోరధభావితయాసవికారం ॥ ౧ ॥ నిభృతనికుంజగృహం గతయానిశీర
హాసిలీయవసంతం - చకితవిలోకితసకలదిశారతిరభనవ శేసహసంతం ॥ సఖి కే
డిమధనముదారం ॥ ౨ ॥ ప్రథమసమాగమలజ్జితయా పటుచాటుశ తైరనుకూ
లం - మృదుమధుగస్త్రిభాషితయాశిథి శీకృతజఘనదుకూలం ॥ సఖి ॥ ౩ ॥
కిసలయశయనసి వేశిత య-చిరముగసిమ మైవశయానం - కృతచరిరంభణచుం

హమును-గణయతి-ఎంచుచున్నది-బ్రామం - చలనమును- భ్రమాదపి - ధ్రాంతివలనవై
నను - సేహతే - కోరడు - పరిలోషం - సంతోషమును - వహతి - వహింపుచున్నది-
లోషం - క్రోధమును- దూరతః- దూరముగాను-విముంపతి-విదుచుచున్నది-ఆహం నేను-
కింకరోమి-ఏమి నేయుదును ॥

అ ఆ వ య స్థ జ దీప్తిక.

హేసఖి-ఓచెలి-ఉదారం-చక్కనివాడైవట్టి-కేశీమధనం-కేశియనెడిరాక్షసునివధిం
చినశ్రీకృష్ణస్వామిని-మదనమనోరధభావితయా-మదనమనోరధ-కామక్రిడాభిలాషచే
త-భావితయా-సంభావితరాత్రై-మయాసహ-నాతోడగూడ-సవికారం - సఖితాదిచేష్ట
లతోగూడునట్లు-రమయ-క్రీడింపజేయుమా॥౧॥టీ॥నిభృతనికుంజగృహం- నిభృత-నిశ్చ
బ్దమైన-నికుంజగృహం-పొదరింటిని-గతయా-పొందిన-మయాసహ- నాతోగూడ-నిశి-
రాత్రియందు-రహసి-ఏకాంతమందు-నిలీయ-అణగి-వసంతం-ఉన్నట్టిన్ని- చకితవిలోకిత
సకలదిశా-చకిత-భయముచేత- విలోకిత-చూడబడిన-సకలదిశా- ఎల్లదిక్కులుగలిగిన
నాతోడ-రతిరభనవశేన-రతి-క్రీడలయొక్క-రభన-సంతోషమునకువశేన-అధీనమాట
చేత-హసంతం - నవ్వుచున్నట్టిన్ని - శ్రీకృష్ణస్వామిని- రమయ- రమింపజేయుమా॥౨॥
టీ॥ హేసఖి-ఓచెలి-ప్రథమసమాగమలజ్జితయా-ప్రథమసమాగమ-తోలికూటమియందు-
లజ్జితయా-సిగ్గుపడియున్ననాతోడ-పటుచాటుశత్రైః - పటు-వశీకరణసమధాములైన-
చాటు-నేర్చుమాటలయొక్క-శత్రైః-అనేకములచేత- ఆనుకూలం-ఆనుకూలుడైవట్టిన్ని-
మృదు-కోపలములైన-మధుర-మనోహరములైన- స్త్రితభాషితయా-చిరునవ్వుతోగూడిన
వలుకులుగలిగిన నాతోడశిథిలీకృతజఘనదుకూలం-శిథిలీకృత-వదలింపబడిన-జఘన-మొ
లయందుగల-దుకూలం-పట్టువలువగల-శ్రీకృష్ణుని-రమయ-రమింపజేయుమా ॥ ౩॥ టీ॥
హేసఖి-ఓచెలి-కిసలయశననివేశితయా-కిసలయ-చిచ్ఛయొక్క-శయన-పాస్పనందు-

బసయావదిరభ్యక్తతాధరపానం || సఖి || ౪ || అలసుమీలితలోచనయాపుల
కావళిలితకపోలం - శ్రమజలసకలకళేబరయావ మదనమదాదతిలోలం||సఖి||

౫ || కోకిలకలరవకరాజితయాజితమనసిజతంత్రవిచారం - న్లగఃసుమాకులకుం

తలయాసఖిలితఘనస్తనభాగం || సఖి || ౬ || రతీసుఖనమయంసాలనయాద

ఠముకుళిత నయనసరోజం - నిస్ససాసహిత తసులలయాపిధు సూచన ముదిత

మనోజం || సఖి || ౭ || చరణంణితమణినూపురయావధిపూరితసురలిశితానం

నివేళితయా-కూర్చున్ననాతోడ-చిరం-తడవుగాను-సుమ- నాయొక్క-ఉరస్యేవ-వత్స
 లపంజే-శయానం-పండుకొనియున్నట్టిన్ని- కృష్ణపరిరంభాణమంజనయా-కృష్ణచేయబ
 డిన-పరిరంభణ-ఆలింగనమందు-చుంబనయా- ముద్దులుగలనాతోడ-పరిరంభ్య-కొలిగి
 చుకొని-కృతాధరపానం-కృతచేయబడిన-అధరపానం- ఆధరపానముగలిగిన-క్రీకృష్ణ
 ని-రమయ-రమింపజేయుమా||౪|| టీ|| హేసఖి-ఓచెలి-త్రే-అలస-మెల్లిగాను-నిమీలిత-ము
 య్యబడిన-లోచనయా- కన్నులుగలనాతోడను- పులకావళిలితకపోలం- పులక-రో
 మాంచములయొక్క-ఆవళి-వజ్రులచేతను-లలిత- ఒప్పుచున్న-కపోలం- గంధస్థలము
 లుగలిగినట్టిన్ని-శ్రమజల-స్వేదోదకము-సకల-నమస్తమైన- కళేబరయా-శరీరమందుగల
 నాతోడను-వరశ్రేష్ఠమైన-మదన-మస్త్రధునివలసగలిగిన-మదార్- నామకామువలన-ఆతి
 లోలం-మిక్కిలియాశతో గూడియున్న-క్రీకృష్ణస్వామిని-గమయ-రమింపజేయుమా|| ౫ ||
 టీ|| హేసఖి-ఓచెలి-కోకిల-కోపెలయొక్క-కలరవ- ఆవ్యక్తమదుర-ధ్వనివంటికూజిత
 యా-పలుకులుగలిగిననాతోడను-జిత-జయింపబడిన-మనసిజతంత్రవిచారం- కామకా
 వ్రువిచారముగలక్రీకృష్ణని-రమయ-రమింపజేయుమా-శ్లథ-వీడిన- కుసుమ-పువ్వులచేత
 ను-ఆకుల-కదులుచున్న-కుంతలయా-ముంగురులుగలనాతోడను - సఖి-గోళ్లచేతను-లిఖి
 త-నాటింపబడిన-ఘన- గొప్పతైన-స్తనభాగం- కుచభారముగలిగిన- క్రీకృష్ణని-రమయ-
 రమింపజేయుమా|| ౬ || టీ|| హేసఖి-ఓచెలి-రతిసుఖ- సుగతసుఖము-యొక్క-నమయ-వే
 శయం-చన-ఆసురాగమచేత-అలసయా-అలసిననాతోడ-దర-యించుకంత-ముకుళిత
 మయ్యబడిన-నయనసరోజం- తామరలేకులవంటికన్నులుగలిగినట్టిన్ని- నిస్సహ-రతిశ్ర
 మచేతదుర్బలమైనదిగనుక-నే-నివతిత-పడుచున్న-తనులతయా-కోమలముతైనశరీరముగ
 లనాతోడను-ఉదిత-పుట్టింపబడిన-మనోజం-మస్త్రధుడుగలిగిన-మధుసూదనం-క్రీకృష్ణ
 ని-రమయ-క్రీడింపజేయుమా|| ౭ || టీ|| హేసఖి-ఓచెలి-చరణ-పాదములయందు-రణిత-
 మ్రోయించున్న-మణిసూపురయా-రత్నఖచితములైన-అందెలుగలనాతోడను-పరిపూరి
 త-సిండింపబడిన- సురత- క్రీడలయొక్క- వితానం- ఆధిక్యముగలిగినట్టిన్ని- ముఖర-

ముఖరవిశృంఖల మెఖలయాసకచగ్రహచుంబనదానం || సఖి || ౮ || శ్రీజయ
 దేవఫణితమిదమతీశయమధురిపునిధువనఃలం - సుఖముత్కంఠిశరాధికయాకథి
 తంవితనోతుః || ౧౦ || సఖి కేళి || ౧౫ || శ్లో || హస్తప్రస్తనిలాసవంశవస్యజుభూ
 వల్లమద్వల్లవృందోల్సాహద్యగంఠపీఠీతమతస్వేదాద్రక్షగండస్థలం | మాము
 ద్వీత్యువిలజ్జిస్త్రీ తసుధాముగ్ధాననంకాసనేగోపింబంవ్రజసుందరవర్షితంవశ్యా
 మిహ్య మ్యామిచ || ౧౬ || దురాలోక స్తోకస్తబక నవకాశోక లంకావికా

మ్రోయచున్న-విశృంఖల-వృథమైన-మేఖలయా-మొలనూలుగలనాలోచన-సః చగ్ర
 హ-కొప్పవట్టుకొనుటతోగూడిన-చుంబనదానం-అధరచుంబనదానముగలిగిన-శ్రీకృ
 ష్ణుని-రమయంపింపజేయుటా || ౮ || టీ | శ్రీజయదేవ-జయదేవకవచేశన-భణితం-చెప్ప
 బడినట్టిన్ని-అతిశయ-అధి-మైన - మధురిపునిధువన-శ్రీకృష్ణరతన-త-శీల-స్వధావము
 గాగలిగినట్టిన్ని-సలిలం- విలాసములతోగూడినట్టిన్ని-ఉత్కంఠిత-ఆనక్తికేషముగల-
 రాధికయా-రాధచేతను-కథితం- వేలుకబడినట్టి-ఇదం- ఈగీతము, సుధిం-సాఖ్యమును-
 వితనోతు-విస్తరింపజేయుగాక || ౧౦ || టీ | కాననే-వనమందు - హస్తప్రస్తనిలాసవంశం-
 హస్త-హస్తమునుండి-సస్త-వారి-విలాస-లీలాకమై-వంశ-పిల్లం గ్రోలిగలిగినట్టిన్ని-
 అన్యజుగ్రానల్లినుద్వల్లవృందోల్సాహద్యగంఠపీఠీతం - అన్యజుకుటిలమైన-భూవల్లి
 మతే-కనుబొమ్మలుగలిగినటువంటి-వల్లవీ-గోపికాశ్రీలయొక్క-బృంద - సమాహము
 యొక్క-ఉల్సాహ-సంతోషముగల-దృక్-దృష్టులయొక్క-అంత-కొనలచేతను-పీఠీ
 తం-చూడబడినట్టిన్ని- అతిస్వేదార్చగండస్థలం- ఆతి-అధి-మైన స్వేద-చెమటచేసను-
 అద్భు-భేడిపిన-గండస్థలం-చెక్కిళ్లుగలిగినట్టిన్ని- మాం-నన్ను-ఉద్వీట్య-మాచి-విలజ్జిత-
 సిగ్గుపడినట్టిన్ని-స్త్రీ-త-చిరునవ్వునెడి-సుధా- అన్యతముచేతను-మగ్ధ-మనోహరమైనట్టి-
 ఆననం-ముఖముగలిగినట్టిన్ని-వ్రజసుందరి-గోపికాశ్రీలచేతను-పరివృతం-చుట్టబడియు
 న్నట్టి-గోపిందరి-గోపాలకృష్ణుని-పశ్యామి-చూచుచున్నాను-హృస్యామిచ-సంతోషవ
 దుచున్నాను || ౧౬ || టీ || హేసఖి-పీచెలి-దురాలోక-చూడనశ్యమైనట్టిన్ని స్తోక-కొంప
 ములైన-స్తబక-పూగోత్తులయందు-నవకనూతనములైన- ఆశోక- ఆశోకవృక్షములయొ
 క్క-అతికా-తీగెలయొక్క-వికాసః-పకసనముగలిగినట్టిన్ని-అయం-ఈ-కాసారోపవన
 వవనః-కాసార-సరస్సులతోగూడిన- ఉపవన- ఉద్యావవనమందలి-పవనః- వాయువు
 వ్యధయతి-శాధింపుచున్నది-అపిచ-ఇంతేకాదు-ఛ్రామ్యత్-తిరుగుచున్న-భృంగీ-ఆడుతు
 మైదలయొక్క - రణిత - ఝంకారములచేతను - రమణీయా- దిప్పుచున్నట్టి - కిఖరి

సఃకాసారోపవనపవనోయంవ్యభయతి । అక్షిభ్రాఽవ్యభృంగీరణితరమణీయా
నముకుళప్రసూతిశ్చూ తానాంసఖిశిఖిణీయంసుఖయః॥ *

ఇతిశ్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతౌ - గీతగోవిందేమహాకావ్యే స్వీయస్సర్గః.

౧౭ ॥ శ్లో ॥ కంసారపిసంసారవాసనాబద్ధశృంఖలాం । రాధామా
ధాయహృదయేతత్యాజవ్రజనుందరీః॥ ౧౮ ॥ ఇస్తత స్తావనుస్సృశ్య రాధికా
మనంగబాణవ్రణభిన్నమానసః । కృతానుతాపస్సకళిందనందనీతటాంతకుంజేవి
షసాదమాధవః॥ *

సప్తమాఽష్టపదీప్రారంభః,

౧॥ ధూపాళరాగేణీయలె ॥ మామియంచలితావిలోక్యవృతంవధూనిచయే
న - సావరాధతయామయాపిన వారితాతిభయేన ॥ ప ॥ హరిహరిహతాదర

ణీ-ఆగ్రములుగలిగినట్టి-ఇయం- ఈ- చూతానాం- మామిడిచెట్లయొక్క-ముకుళప్రసూ
తిః-ముకుళ-మొగ్గులయొక్క-ప్రసూతిః-సంతతి-ననుభయతి-దుఃఖపెట్టుచున్నది॥

శ్రీగీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందు-ద్వితీయస్సర్గమునమాప్తంచాయెను.

౧౭॥ టీక॥ కంసారపి-శ్రీకృష్ణుండును-సంసారవాసనాబద్ధశృంఖలాం-సంసార-
సంసారముయొక్క-వాసనా-పూర్వజన్మవాసనచేత-బద్ధ - కట్టుబడిన - శృంఖలాం-ఆసక్తి
రూపమైన-సంకీర్ణిగలిగిన-రాధాం-రాధను-హృదయే-మనస్సునగు-ఆధాయ-ఉంచుకొ
ని-వ్రజనుందరీః-గోపికాస్త్రీలను-తత్యాజ-పరిత్యజించెను॥౧౮॥ టీక॥ ఇతస్తతః-ఇవత
లావతలను-తానిరాధాం-ఆరాధను-అనుస్మర్య-వెదకి- అనంగ బాణవ్రణభిన్నమానసః-
అనంగ-మన్తధునియొక్క-బాణ- బాణమువలననైనను- వ్రణ- గాయములచేతను-భిన్న-
శ్లేశముతో గూడిన-మానసః-మనస్సుగలిగినట్టిని-కృతానుతాపః-కృత-చేయబడిన-అను
తాపః-పశ్చాత్తాపముగలిగిన-సమాధవః-ఆశ్రీకృష్ణస్వామి-కళిందనందనీతటాంతకుంజే
కళిందనందనీ-యమునానదియొక్క-తటాంత- దరియందుగల-కుంజేపాదరింటియందు-
విషసాద-విచారపడెను॥

ఏ డ వ ఆ ష్ట ప ద టీ క .

౧॥ టీక॥ ఇయం-ఈరాధిక-వధూనిచయేన-స్త్రీనమామామచేతను- వృతం-చుట్టు
బడియున్న-మాం-నన్ను-విలోక్య-చూచి-చలితా-కదలిపోయెను-సావరాధతయా-అప
రాధముతో గూడుకొనియుండుటచేతను - అతిభయేన-అత్యంతభయముగలిగిన-మయా
పి-నాచేతనున్న-నవారితా- ఆడ్లగించబడకపోయెను- హతాదరతయా-హతపోయిన-

తయాసాగతాకుపితేవ || హరి హరి || ౨ || కింకరివ్యకేంపదివ్యకేసాచిరంవి
 విరహేణ - కింజనేననేన కంఠమభూషణేన గృహేణ || హరి హరి || ౩ ||
 చింతయామిత దాననంకుటిలభ్రుకోవభరేణ - శోణవద్దమివోపరిభ్రమతాకు
 లంభ్రమరేణ || హరి హరి || ౪ || తామహంహృదిసంగతామనిశంభృశంరమ
 యామి - కింవనేనుసరామితామిహాకింకృధా విలపామి || హరి హరి || ౫ ||
 తస్యభిన్నమసూయ యాహృదయంత వకలయామి - తన్న వేద్మికుతోగతా
 సిసతేనతేనునయామి || హరి హరి || ౬ || దశ్యసేపురతోగతాగత మేవమేవిద
 ధాసి - కింపురేవస సంభ్రమంపరిరంభణం నదదాసి || హరి హరి || ౭ ||
 త్మవ్యతామవరంకదాపిత ఈభృశంనకరోమి - దేహిసుందరిదర్శనంమమన్త

అదరతయా-అదరణగలుగుటచేతను-ఆరాధ-కుపితేవ-కోపించినదానివలెనే-గతా
 పోయెను-హరిహరి-దుఃఖము|| ౨|| టీ|| సా-ఆరాధ- చిరం-ఎల్లప్పుడున్ను- విరహేణ-విర
 హముచేతను-కింకరివ్యకే-ఏమిచేయగలడు- కిం వదివ్యకే-ఏమిచెప్పగలడు-మమ-నాకు-జ
 నేన-మనుష్యునిచేతనున్ను-ధనేన-ధనముచేతనున్ను-భూషణేన-అలంకారముచేతనున్ను
 గృహేణ-ఇంటిచేతనున్ను-కిం-ఏమికార్యము|| ౩|| టీ|| కోవభరేణ-కోపాతిశయముచేత
 ను-కుటిలభ్రు-కుటిల-వక్రములైన - భ్రు-కనుబొమ్మలుగలిగిన-తదాననం-తత్-ఆరాధ
 యొక్క-అననం-ముఖమును-ఉపరి-మీదను- భ్రమతా-తిరుగుచున్న-భ్రమరేణ-తుమ్మెద
 లచేతను-ఆకులం-చ్యాకులమైన-శోణవద్దమివ - ఎఱ్ఱదామరనువలెనే-చింతయామి-చిం
 తింపుచున్నాను|| ౪|| టీ|| హృది-హృదయమందు-సంగతాం- కూడియున్న-తాం-ఆరాధ
 ను-అహం-నేను-అనిశం-ఎల్లప్పుడున్ను-భృశం-మిక్కిలి-రమయామి-క్రీడింపుచున్నాను-
 ఇహవనె-ఈవనమందు-కిం-ఎందుకొరకు-అనుసరామి-వెదకుచున్నాను- వృధా-వ్యర్థము
 గాను-కిం-ఎందుకొరకు- విలపామి - విచారపడుచున్నాను|| ౫|| టీ|| హేతస్యి-ఓరాధా-
 తవ-నీయొక్క-హృదయం-హృదయమును - ఆసూయయా-ఈవ్యకే-చేతను-భిన్నం-భేద
 మునుబాంచియున్న దాన్ని గాను-నేనదా-ఎల్లప్పుడును-అహం-నేను-ఆకలయామి-తలంచు
 చున్నాను-నతేన-ననుభావముచేతను-తే-నీకొఱకు- అనునయామి-మంచిమాటలాడుచు
 న్నాను-కుతో-ఎందుకొఱకు-గతా-పోయినదానవు- అసి- అభ్రమన్నావు-తత్-దాన్నినవే
 ద్మి-ఎరుగను|| ౬|| టీ|| మే-నాకు-పురతః-ముందరను-దృశ్యనే-కనుపచుచున్నావు-గతా
 గతమేవ-రాకపో-లనే-విదధాసి-చేయుచున్నావు- కిం-ఎందుకొరకు-పురేవ-తొల్లటివ
 లె-ససంభ్రమం-తొలుపాటుతో-పరిరంభణం - ఆలింగనమును-నదదాసి-ఇయ్యకయు
 న్నావు|| ౭|| టీ|| హేను-ఎది-ఓరాధ-ఉమ్మతాం - ముందుచేసినఆపరాధముక్షమించబడు

ర్షాతుమర్షవ్యధాంశా మ్నాత్కాకుటిలః కరోతుకబరీ భారోపిమా రోద్యమః |
 మోహంతా వడముం చతస్త్వితనుతాం బిబాధరో రాగవాక్ సద్వృత్తస్తన
 మండలంతవ కథం ప్రాణైముక్తివక్రీడతే || ౨౨ || తానిస్వర్ణసుఖానతేపిసర
 తాస్త్విగ్ధాద్భ్యశోద్విభ్రమా స్తద్వక్త్రాంబుజ సారభంసచసుథా స్వందీగిరాం
 వక్రీమా | సాబించాధర మాధురీతవిషయాసం గేపిచేన్ద్రా నసంతస్యాంలగ్న
 సమాధిహంతపిరహవ్యాధిఃకథంవతే || ౨౩ || భూపల్లవంధనురపాంగ

చబడిన-కటూక్షవిఖింః-కడకంటిచూపులనెడి బాణము- మర్షవ్యధాం-మర్ష-మర్షస్థాన
 మందు-వ్యధాం-బాధను-నిర్మాతు- చేయుగాక- బాణముజేప స్థానమందు బాధగలుగజే
 యుటయు క్రమ-శ్యామాత్మా- నల్లనిస్వరూపముగలిగినట్టిన్ని- కుటిలః- వక్రమైన-కబరీ
 భారః-కబరి-కొవ్వుయొక్క-భారః-అతిశయము- మారోద్యమం - మరణోద్యోగమును-
 కరోతు-చేయుగాక (నల్లనిరూపముగలిగి కుటిల స్వభావుడైయున్నవాడు మరణోద్యో
 గముచేయుట ఆశ్చర్యముగాదు) రాగవాక్ - రక్తిమగలిగిన-అయ్యం-ఈ-బించాధరః-
 దొండపండువంటి ఆధరము- మోహం- మోహమును- వసుతాం-విస్తరింపజేయుగాక-
 (అనురాగవంతుడు మోహమునుగలుగజేయుటవిచిత్రముగాదు)తవ-సీయొక్క-సద్వృత్త
 స్తనమండలం-నతే-తెన్నెనట్టిన్ని-వృత్త-గ్రుండ్రనైట్టి- స్తనమండలం- కురమండలము-
 మమ-నాయొక్క-ప్రాణైః-ప్రాణములతోడను-కథం-ఎట్లు-క్రీడతి- ఆడుచున్నది (సద్వృ
 త్తుడనగానదాచారముగలవాడు ప్రాణహింసజేయుటయు క్రమముగాదనిభావము || ౨౨ ||
 టీ || స్వర్ణ-స్పృశించుటచేతనైన-సుఖాని-సుఖములు- తాని-అటువంటివి-తరళాః-చంచ
 లములైనట్టిన్ని-స్త్విగ్ధాః-మనోహరములైనట్టి-ద్యశోః-నేత్రములయొక్క-విభ్రమాః-విలా
 సములు-తె-అటువంటివి-వక్త్రాంబుజసారభం-వక్త్రాంబుజ-ముఖకమలమయొక్క-సా
 రభం-పరిమళము-తత్-అటువంటిది-సుధాస్యందీ-అమృతమునుగురియుచున్న-గిరాంవా
 కులయొక్క-వక్రీమా- వక్రత్వము [అనగా అర్ధాంతరద్వనిగలిగియుండుట] నచ-అ
 టువంటిది-బించాధరమాధురీ-బింబ-దొండపండువంటి-ఆధర-మోవియొక్క-మాధు
 రీ-మాధుర్యము-నా-అటువంటిది-ఇతి-ఇట్లని-విషయాసం-గే-విషయ-విషయములయొక్క
 ఆసం-గే-కూటమియందు-మానసం-మనస్సు-లగ్నసమాధిచేత్-లగ్న-తగిలిన-సమాధిచే
 త్-ధ్యానముగలిగినదాయెనా-తస్యాం-ఆరాధవిషయమై-వరహవ్యాధిః-విరహ-వియోగ
 ముచేతనైన-వ్యాధిః-మనోవ్యాధి- కథం-ఎట్లు-వర్తతే-ఉంచున్నది || ౨౩ || టీ || భూప
 ల్లవం-భూ-కసుబామ్మలనెడి- పల్లవం- చిగుళ్లుగలిగిన-ధనుః-విల్లున్న-అపాంగతరంగి
 తాని-అపాంగ-కడకన్నులయొక్క-తరంగితాని- వీక్షణవరంపరలనెడి- బాణాః-బాణ
 ములున్ను- క్రవణపాలిః - క్రవణ - చెవులనెడి - పాలిః- చిన్నముగలిగిన - గుణః

తరంగితానిబాణాగుణశ్రవణపాశ్చిరిత్స్వ రేణితస్యాఘనంగజయజంగమదేవతా
యానుస్త్రాణీనిజితజగంతికిమ్ద్వితాని॥

ఇతిక్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతా గీతగోవిందేమహాకావ్యేతృతీయస్కర్గః.

౨౪॥శ్లో॥ యమునాతీరవానీరనికుంజేమందమాస్థితం॥ప్రాహుప్రేమభయో
ద్భ్యాంతంమాధవంరాధికాసఖీ॥

ఆష్టమాష్టపదీప్రారంభః.

౧ ॥ సౌరాష్ట్రరాగేణీయతే ॥ నిందతిచంచనమిందుకేరణమనునిందతిఖేదమధీ
రం-వ్యాళనిలయమిశేనేనగరళమివకలయతిమలయనమీరం ॥ ప ॥ సావిరహేత
వదీనాకృష్ణసావిరహేతవదీనా - మాధవమనసిజ విశిఖభయాదివభావనయా
త్వయిలీనా ॥ సారహేతవ ॥ ౧ ॥ అవిరళినిపతితమదనశరాదివభవదవనా

అల్లెయన్ను-ఇతి-ఈవ్రకారముగా-న్నరేణ-మన్నధునిచేతను- నిర్జితజగంతి-నిర్జిత-జయిం
పబడిన-జగంతి- లోకములుగలిగిన- అస్త్రాణీ- బాణములు-అనంగజయజంగమదేవతా
యాం-అనంగ-మన్నధునియొక్క-జయ-జయసంబంధియైన- జంగమదేవతాయాం-సంచ
రణశీలదేవతారూపిణియైన-తస్యాం-అరాధయందు-అర్చితానికిం-ఉంచబడినవోపిమో

క్రీగీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందు-తృతీయస్కర్గ- సమాప్తంచాయెమ.

౨౪ ॥టీ॥యమునా-యమునానదియొక్క-తీర- దరియందలి-వానీర-ప్రబ్బలిచెట్లు
యొక్క-నికుంజ-పొదరిగిటియందు- ఆస్థితం-ఉన్నట్టిస్థి- ప్రేమభయోద్భ్యాంతం- ప్రే
మ-స్నేహముచేతనున్ను- భయ- పూర్వకృతాపరాధమువల్లగలిగినభయముచేతనున్ను-
ఉద్ భ్యాంతం-భ్రమనీయున్నట్టి-మాధవం- క్రీకృష్ణస్వామినిగూర్చి- రాధికాసఖీ-రాధి
కా-రాధయొక్క-సఖీ-చెలికత్తె-మందం-మెల్లగాను-ప్రాహ-పలితను॥

యే ని మి ద వ ఆ ష ణ ప ద టీ క .

౧॥ హేమాధవ-ఓక్రీకృష్ణస్వామీ- మనసిజవిశిఖభయాదివ-మనసిజ-మన్నధునియొక్క-
విశిఖ-బాణములవల్లనైన-భయాదివ- భయమువలనవలెనె-భావనయా-తలంపుచేతను-
త్వయి-నీయందు-లీనా-అణిగియున్న-సా-అరాధ-తవ- నీయొక్క-విరహే-వియోగమం
దు-దీనా-దీనుకాలైనది-చందనం-క్రీగంధమునున్ను-ఇందుకీరణం-చంద్రకీరణమునున్ను-
నిందతి నిందింపుచున్నది-అధీరం-దైన్యమానట్లుగాను- ఖేదం- దుఃఖమును-అనువిందతి-
పొందుచున్నది-మలయనమీరం-మలయమారుతమాను- వ్యాళనిలయమిశేనేన-వ్యాళ-సర్ప
ములయొక్క-నిలయ-స్థానముయొక్క-మిశేనేన- కలయికచేతను- గరళమివ-విషమువ
లెనేకలయతి-తలంపుచున్నది ॥ ౨॥టీక ॥ సా - ఆరాధ-అవిరళ-ఎడతెగనట్లుగాను-

యవిశాలం - స్వహృదంభామగ్నణిధర్మకరోతిసజలనశీనీదళజాలం॥ సావిరహే॥
 ౩ ॥ కుసుమవిశిఖశరతల్పమన్వవిలాసకళాకమనీయం - ప్రతిమవతవపరిరంభ
 సుఖాయకరోతికుసుమశయనీయం॥ సావిరహే ॥ ౪ ॥ వహతిచగళిత్తల్లిలోచ
 నజలధరమానసకమలముదారం - విధుమివవికటవిధుంతు దదంతదళనగళితామృ
 తధారం ॥ సావిరహే ॥ ౫ ॥ విలిఖతిరహానికురంగమదేన భవంతమసమశర
 ధూతం - ప్రామతిమకరమధోవిసిధాయక రేచశరంసవచూతం ॥ సావిరహే॥
 ౬ ॥ ప్రతిపదమిదమపినిగటతనూధవ తవచరణేవతతాహం - త్వయివిముఖే

నిపతిత-పశుచున్న-మదనశరాత్-మన్మథబాణమునుంచి-భవదవనాయ-భవత్-తలంపు
 చేతతనహృదయమందువనించియున్ననీయొక్క-అవనాయేవ - రక్షణకారకోఅన్నట్టువ
 తేనే-విశాలం-కస్తీర్ణమైనట్టి-సజలనశీనీదళజాలం- సజల-ఉదకముతోగూడియున్న-నశీనీ
 దళ-తామర రేకులయొక్క-జాలం-సమూహమును-స్వ-హృదయచుర్రణి-స్వ-తనయొక్క-
 హృదయ-హృదయముయొక్క-మర్తణి-జీవస్థానమందు-వర్ష-కవచముగాను-కరోతి-చే
 యుచున్నది॥ ౩॥ టీ॥ సా-ఆరాధ- కుసుమవిశిఖశరతల్పం-కుసుమవిశిఖ-మన్మథనియొ
 క్క-శరతల్పం-అంబులసాస్పృశతెనున్నట్టిన్ని-అనల్పవిలాసకళాకమనీయం-అనల్ప- అధి
 కమైన-పిలాసకళా-శృంగారకళలచేతను-కమనీయం-పిప్పచున్నట్టి-కుసుమశయనీయం
 పువ్వులసాస్పృశు-తవ- నీయొక్క- పరిరంభనుభూయ- పరిరంభ- ఆలింగనముయొక్క-
 సుఖాయ-సుఖముకొరకై-ప్రతమివ-ప్రతమువలెనే-కరోతి-చేయుచున్నది॥౪॥ టీ॥ సా-
 ఆరాధ- గళితపిలోచనజలధరం-గళిత- జారిస- విలోచనజల-కన్తిళ్లను-ధరం-ధరించి
 యున్నట్టిన్ని-ఉదారం-సుందరమైనట్టి-ఆననకమలం- ముఖకమలమును-వికట-విరోధియై
 న-విధుం-తుద-రాహువుయొక్క- దంత- దంతములయొక్క-దళన-కాటుచేతను-గళి
 త-జారుచుండెడిఅమృతధారం-అమృతధారలుగలిగిన- విధుమివ-చంద్రునివలె-దహతి-
 దహింపుచున్నది॥౫॥ టీ॥ సా-ఆరాధ-రహాని-వృకాంతమందు-కురంగమదేన-కస్తూరిచేత
 ను-అనమశరధూతం-మన్మథసమానుడచైన-భవంతం-నిన్ను-విలిఖతి-వ్రాయుచున్నది-అ
 ధో-అటుతర్వాతను-మకరం-మకరధ్వజమునున్న-కరో-హస్తమందు- నవ-నూతనమైనా
 చూతం- మామిడిచిగురనెడిశరం-చ- బాణమునున్ను- విసిధాయ-వ్రాసి- ప్రణమతి-వ్రొ
 క్కుచున్నది॥౬॥ టీ॥ సా-ఆరాధ- హేమాధవ-శ్రీకృష్ణస్వామి- తవనీయొక్క- చరణే-
 పాదమునందు-అహం-నేను-పతితా-పడిన దానను-త్వయి-నీవు-విముఖేసతి- పరామ్ముఖుడ
 వగు-చండగాను-సపది-ఇష్టదు-సుధానిగిరపి-చంద్రుడున్ను-మయి నావిషయమై-తను
 దాహం-తను-శరీరముయొక్క-ధాహం- పరితానమును- తనుతె-విస్తరింపజేయుచున్నా

మయిసవదిను ధానిధిరపితను తేతనుచాహం || సావిడ || ౭ || ధ్యానలయేనపు
 ర్పరికల్ప్యభవంతమతీవదురాపం - విలవతిహాసతివిషీదతిరోదతిభ్రమతివిముం
 చతితాపం || సావిర || ౮ || శ్రీజయ దేవభణితమిదమధికంయదిమనసానటసి
 యం - హరివిరహకులవల్లవయువతీసఖీవచనంవరసీయం || సావిర హేత || ౧౫ ||
 శ్లో || ఆవాసోవిపినాయ తేప్రియసఖి మాలాపిజాలాయ తే తాపానిశ్వసి తేనదావ
 దహనజ్వాలాక రాళాయ తే సాపిత్యద్విర హేణహంతహరిణీరూపాయ తేహా
 కభంకందర్పియమాయ తేవిరచయన్ శార్దూలవిక్రీడితం ||

నవమాష్టపదీప్రాంభం,

౧ || దేశాక్షరీరాగేగీయతే || స్తనవినిహితమపిహారముదారంసామనుతే

దు-ఇదం-ఈచూటను-వ్రతపదమపి- పలుమారున్ను- నిగదతి- పలుకుచున్నది || ౭ || సా-
 ఆరాధ-ఆతీవ-మిక్కిలిన్ని-దురాపం- పొందగూడనట్టి- భవంతం-నిన్ను- ధ్యానలయేన-
 ధ్యాన-స్తరణయొక్క-లయేన-చిత్తకాగ్రత్వచేతను-పురః-ఎదుటను-పరికల్ప్య-కల్పించు
 కౌని-విలపతి-విచారపదుచున్నది-హాసతి-సభ్యుచున్నది-విషీదతి-భేదముబాండుచున్నది-
 రోదతి-ఏడ్చుచున్నది-భ్రమతి-తిరుగుచున్నది- తాపం-పరితాపమును-విముంచతి-చైలువ
 రచుచున్నది || ౮ || టీ || మనసా-మనస్సుచేతను-అధికం-మిక్కిలి-నటసియంయది- సంతో
 షపడవలసినట్టాయెనా-శ్రీజయ దేవభణితం- శ్రీజయ దేవ- శ్రీజయ దేవకవిచేతను- ఘణి
 తం-చేప్పబడిన-ఇదం-ఈ-హరివిరహకులవల్లవయువతిసఖీవచనం- హరి-శ్రీకృష్ణస్వామి
 యొక్క-విరహ-వియోగముచేతను-ఆకుల-వ్యాకులపదుచున్న-వల్లవయువతీ-రాధయొ
 క్క-సఖి-చెలికత్తెయొక్క-వచనం-వాక్యము-పఠనీయం-పఠింపదగినది || ౧౫ || టీ || హే
 మాధవ-ఓశ్రీకృష్ణస్వామీ-త్వద్విరహేన-త్వత్-నీయొక్క-విరహేణ- వియోగముచేతను
 ఆవాసం-నివాసగృహము-విపినాయతే-అడవివలెనాదరించుచున్నది-ప్రియసఖిమాలాపి-
 ప్రియ-ప్రియరాండ్రైన-సఖి-చెలికత్తెలయొక్క-మలాపి-పజ్జెయు- జాలాయతే-వలవతె
 నాదరించుచున్నది-నిశ్వసితేన-నిట్టూర్చుచేతను - తాపక- శరీరతాపము- దావదహన
 జ్వాలాకరాళాయతే- దావదహన- కార్చిచ్చులయొక్క- జ్వాలా- మంటలవలెనే-కరా
 లాయతే-భయంకరమౌచున్నది-సాపి-ఆరాధయు - హరిణీరూపయతే- తేడివలెకృశింపి
 యున్నది-హంత-కటాకటా-కందర్పి-మన్మథుడున్ను- శార్దూలవిక్రీడితం-శార్దూల
 పులియొక్క-విక్రీడితం-విలాసమును- విరచయన్- చేయుచున్న వాడై- యమాయతే-య
 మనివలెనాచరింపుచున్నాడు-కభం-ఎట్లు-హాకటాకటా ||

తా మ్మి ద వ య ళ్ల ప ది టీ క .

౧ || టీ క || హే శ వా-ఓశ్రీకృష్ణస్వామీ-కృశ-చిక్కిన-తనుః- శరీరముకల-సారాధికా-
 ఆరాధ-తవ-నీయొక్క-విరహేసతి - వియోగముగలుగుచుండగా- స్తనవినిహితం-స్తన-

కృతమనవిభారం || ప || రాధికాకృష్ణారాధికా- రాధికావిరహేతవకేశవ-
 రాధికాకృష్ణారాధికా || ౨ || శ్వసితపవనవనుపమఽరిణాహం - మదనదహన
 మివవహతిసదాహం || రాధికాకృష్ణారా || ౩ || సరసమస్యమపిమలయజపంకం.
 వశ్యతివిషమివవపుషిసశంకం || కాధికాకృ || ౪ || దిశిదశిరశిసజలకణజాలం-
 నయసనశిమివవిగళితనాశం || రాధికాకృ || ౫ || నయనవిషయమివకనలయ
 తల్పం-కలయతివిరహి హుతాశనకల్పం || రాధికాకృ || ౬ || శ్యజతిసపాణిత
 లేనకపోలం-బాలశశిమివసాయమలోలం || రాధికాకృష్ణా || ౭ || హరితిహ
 రిరితిజవతిసకామం - విరహవిహితమంచేవనికామం || రాధికా || ౮ || శ్రీజ
 యదేవఘణితమిత్రిగీతం - సుఖయశుకేశవపదమువశితం || రాధికాకృష్ణారాధికా ||

స్తనములయందు-వినిహితం-భరింపబడినట్టిన్ని-ఉదారం - అమూల్యమైన్య-హరమపి-ము
 త్యాహారమున్ను - ఛారమివ - ఛారమువలెనే-మనుతే - తలంచుచున్నది || ౨ || టీ ||
 ఆనుపమపరిణాహం-ఆనుపమ-సరిలేని-పరిణాహం - విశాలతగలిగిన - శ్వసితపవనం-ని
 ట్టూర్పువాయువును-సదాహం-ఉష్ణసహితమైన- మదనదహనమివ-మన్త-ధాగ్నినివలెనే-
 వహతి-వహించుచున్నది || ౩ || టీ || వపుషి-శరీరమందుపూయబడిన-సరసమస్యకం-సరస-
 ద్రవసహితమైనట్టి-మస్యకం-చున్నచైవట్టి-మలయజపంకమపి-శ్రీగంధపుబురదనున్న
 విషమివ-కాలకూటమువలె-సశంకం- శంకతోగూడుకొన్నట్లుగాను- వశ్యతి-చూచు
 చున్నది-శంకయనగాభయము || ౪ || టీ || సజలకణజాలం-ఉదకబిందుసమూహములోగూ
 డుకొనియున్నట్టిన్ని-విగళితనాశమివ-విగళిత-వీడిన-నాశమివ- తొడిమగలదానివలెను
 న్నట్టి-నయనశినం-నేత్రకమలమును-దిశిదిశి-ప్రతిదిక్కుల-కిరతి- వెదచల్లుచున్నది-ఆన
 గా-ప్రతిదిక్కులయందునుచూచుచున్నదనుట || ౫ || టీ || నయనవిషయం-దృష్టిగోచరమై
 న-కినలయతల్పం-చిగురుటూకులపాస్పును-విరహిహుతాశనకల్పం-విరహి-వియోగజను
 లకు-హుతాశనకల్పమివ-ఆగ్నిహోత్రముతో- సమానమునదానివలెనే- కలయతి-
 తలంచుచున్నది || ౬ || టీ || సాయం-సాయంకాలమందు-అలోలం- కదలకయున్న-బాలశ
 శిమివ-బాలచంద్రునివలెనున్నట్టి-కపోలం-గండస్థలమును-పాణితలేన-హస్తముచేతను
 నత్యజతి-విడుదలు || ౭ || టీ || నిరహవిహితమన- విరహ-వియోగముచేతను-విహిత-చే
 యబడిన-మరణేన-మరణముగలయదివలెనే-హరితిహారితి- హరిహరియని-సకామం-
 కోరికలతోగూడుకొన్నట్లుగాను- నికామం-మిక్కిలిన్ని- జపముచేయుచున్నది || ౮ || టీ ||
 హేజనాః-ఓజనులారా-ఇతి-ఈప్రకారముగాను-కేశవపదం-శ్రీకృష్ణచరణమునుగూర్చి
 ఉపనితం-సమర్పించబడినట్టిన్ని-శ్రీజయదేవఘణితం- జయదేవకవిచే జెప్పబడినట్టి-గీతం-

౨౬॥శ్లో॥స్మరాతురాండ్రైవత్తవైద్యహృద్యత్వదంగసంగామ్మతమాత్రసాధ్యాం
 నివృత్తబాధాంకురుషేనరాధాముపేంద్రవజ్రాదపిదారుణోసి॥ ౨౭॥ కందర్ప
 జ్వరసంజ్వరాకులతనో రాశ్చర్యమస్యాశ్చీరంచేతశ్చందనచంద్రమః కమలినీచిం
 తాసుసంతామృతి । కింతుక్లాంతవశేనశిలలవరంత్యామేకమేవప్రియంధ్యాయం
 తీరహానిస్థితంకథమపిక్షీణాక్షుణంప్రాణితి॥ ౨౮॥ క్షుణ్ణమపివిరహాఃపురానసేహే
 నయనానిమిలితఖిన్నయాతయాతే । శ్వసతకథమఃసారసాలశాఖాం చిరవిహేణ
 విలోక్యపుష్పితాగ్రాం॥

ఇతిశ్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతాగీతగోవిందేమహాకావ్యేచతుర్థస్కంధః.

గానమును-నుఖయతు-నేవకులనుఖంపజేయగాక॥౨౬॥టీ॥దైవతవైద్యహృద్య-దైవత
 వైద్య-అశ్వినీచేవతవతెనే-హృద్య-అపేక్షణీయుడవైన-హేఉపేంద్ర-ఓక్రీకృష్ణ-స్మరాతు
 రాం-స్వర-మన్దభునిచేతను-ఆతురాం-పీడితురాతైనట్టిన్ని - త్వదంగసంగామ్మతమాత్ర
 సాధ్యాం-త్వత్-నీయొక్క-అంగశరీరముయొక్క- సంగ-కూటమియనెడి- ఆమ్మతమా
 త్ర-అమ్మతముచేతనే-సాధ్యాం-సాధ్యురాలగునట్టి-రాధాం-రాధను-నివృత్తబాధాం-ని
 వృత్త-పోయిన- బాధాం- మన్దభపీడగలదాన్ని గాను- నకురుషేయది- చేయవైతివేని-
 వజ్రాదపి-వజ్రాయుధమునకంటె దారుణః-భయంకరుడవు- ఆసీ-అవుచున్నావు॥౨౭॥
 టీ॥కందర్పజ్వరసంజ్వరాకులతనోః-కందర్పజ్వర-మన్దభజ్వరముచేతవైన- సంజ్వర-తా
 వముచేతను-ఆకుల-వ్యాకులమైన-తనోః-శరీరముగలిగిన-అస్యాః-ఈరాధయొక్క- చే
 తః-మనస్సు-చందనచంద్రమః-కమలినీచింతాసు-చందన-గంధముయొక్కయు- చంద్ర
 మః-చంద్రునియొక్కయు-కమలినీ కమలమాలయొక్కయు - చింతాసు-స్వరణలవపయ
 మై-చిర-చిరకాలము-సంతామృతి-పరితాపమునుబాంచుచున్నది-అశ్చర్యం-అశ్చర్యము-
 కింతు-మరియేచున్నను-క్లాంతివశేన-క్లాంతి- బడలికయొక్క-వశేన - ఆధీనముచేతను-
 రహసీ-వీకాంతమందు-స్థితం- ఉన్నప్రియం- ప్రియాడైన-త్యాం-నిన్ను-వీకమేవ-ఒక్కని
 నే-శీతలతరం-మిక్కిలిచల్లనివానిగాను- ధ్యాయంతీ- స్మరింపుచున్నదై-క్షీణాపి-కృపరా
 తైనదైనను-కథమపి-అతిప్రయత్నముగాను-క్షుణం- క్షుణ్ణకాలమాప్రాణితి-బ్రతుకుచున్న
 ది॥౨౮॥టీ॥పురా-పూర్వకాలమందు-తే-నీయొక్క-విరహః-వియోగము నయననిమిలి
 తఖిన్నయా-నయనాకన్నులయొక్క-నిమిలిత - మయ్యబడుటచేతను- ఖిన్నయా-ఖిన్ను
 రాతైన-తయా-ఆరాధచేతను-క్షుణమపి- క్షుణ్ణమాశ్రమైన-ససేహా-సహింపబడదు-అసా
 ఈరాధ-చిరచిరహేణ-చిరకాలవియోగముచేతను- పుష్పితాగ్రాం - పుష్పిత- పుష్పించి
 న-అగ్రాంకొనలుగలిగిన- రసాలశాఖాం - రసాల- తియ్యమామిడిచెట్టుయొక్క- శా
 ఖాం-కొమ్మను-విలోక్య-చూచి-కథం-ఎట్టు-శ్వసతి-బ్రదుకుచున్నది॥

శ్రీగీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందు చతుర్థస్కంధ సమాప్తంబాయెను.

౨౯॥ స్తో॥ అహమిహాసవసామియాహిరాధామనునయమద్వచనేన చానయే
ధాః | ఇతిమధురిపుణాసఖీనియుక్తాస్వయమిదమేత్యపునర్జగాదరాధాం॥

దశమాష్టక పదీ ప్రారంభః,

౧॥ పంతువరాళిరాగేగీయతే॥ వహతిమలయసమిరేమదనము పనిధాయ-
స్ఫుటతికుసుమనికరేవరహి హృదయదళనాయ॥ ప॥ తవవిరహేవనమాలీ - స
ఖినీదలిరాధేతవవిరహే వనమాలీ॥ ౨॥ దహతిశిశిరమయూఖే మరణమనుక
రోతి - పతతిమదనవిశిఖేవిలపతివికలీకరోతి॥ తవవిరహేవనమాలీ॥ 3॥ ధ్వన
తిమధువసమూహేశ్రవణమపిదధాతి - మనసినలతవిరహేనిశినిశిరజముపయా
తి॥ తవవిరహేవనమాలీ॥ ౪॥ వసతివిపినవితానేత్యజతిలలతధామ - లుఠతిధరణి

౨౯॥ టీ॥ అహం- నేను-ఇహ-ఈపొదరింటియందు- సివసామి-ఉంచున్నాను-
యాహి-పోమ్మ- రాధాం-రాధను-అనునయ-ఊరడించుము-మద్వచనేన- మత్-నాయొ
క్క-వచనేన-వాక్యముచేతను-అనయేధాః-పిలుచుకొనిరమ్మ-ఇతి-ఇట్లని- మధురిపుణా-
కృష్ణస్వామిచేతను-నియుక్తా- ఆజ్ఞాపించబడినదై- సఖీ- చెలికత్తె-స్వయం-తాను-వీత్య-
వచ్చి-పునః-తిరిగిన్ని-రాధాం-రాధనుగూర్చి-ఇదం-ఈవాక్యమును- జగాద-పలికెను॥

పదియవ యష్టక పదీక.

౧॥ టీ॥ సఖి-చెలికత్తెయైన-హేరాధే-హేరాధ- మలయసమీరే- మలయ-మారు
తము-మదనం-మన్నఘని-ఉపనిధాయ- సహాయముచేసుకొని- వహతిసతి- వీచుచుండగా
ను-కుసుమనికరే-పుష్పసమూహము-విరహిహృదయదళనాయ- విరహి- వియోగవంతుల
యొక్క-హృదయ-హృదయముయొక్క- దళనాయ-త్రకల్పించుటకొరకు- స్ఫుటతినతి
వికసింపుచుండగాను-తవ-నీయొక్క-విరహే-వియోగమందు-వనమాలీ-క్రీకృష్ణస్వామి
నీదతి-బాధపడుచున్నాడు॥ టీ॥ శిశిరమయూఖే- చంద్రుడు- దహతిసతి-దహింపుచుండ
గాను-మరణం- ప్రాణత్యాగమును-అనుకరోతి-అనుసరింపుచున్నాడు- మదనవిశిఖే-మన్న
ధబాణము-పతతిసతి-పడుచుండగాను- విలపతి- విచారపడుచున్నాడు- వికలీకరోతి-క
ళారహితుడగుచున్నాడు॥ టీ॥ మధువసమూహే-తుమ్మెదలగుంపు-ధ్వనతినతి-ఝంకా
రముచేయుచుండగాను-శ్రవణం-శ్రోత్రమును-ఆపిదధాతి-మానుకొనుచున్నాడు-మన
సి-మనస్సు-వలితవిరహే-వలిత-వృద్ధిబొందిన- విరహేసతి- విరహముగలిగినదౌ-చుండ
గాను-నిశినిశి-ప్రతిధాక్రియండును-రుజం-ఉపతాపమును- ఉపయాతి-పొందుచున్నాడు॥
టీ॥ విపినవితానే - అడవియొక్కసమూహమందు - వసతి - ఉంచున్నాడు - లలితధా
మ-లలిత-రమణీయమైన-ధామ-గృహమును- త్యజతి-కడిపెట్టుచున్నాడు- ధరణీశయ
నే-భూకంఠ్యం - ఎదు-ఊరతి-పొర్లుచున్నాడు- తవ-నీయొక్కనామ- పేరును-బహు-అ

శయనేబహువిలపదైవానామ || తవవిర || ౫ || రణతిపికసమవాయే ప్రతిదిశమను
యాతి - హాసతిమనుజునిచయేవిరహామపలపతినేతి || తవవిరహౌవనమాల్లి || ౬ || స్ఫు
రతికలరవరావేస్తరతిమణితమేవ - తవరతిసుఖవిభవేగణయతినుగుణమతీవ || తవ
విరహే || ౭ || త్వదభిదశుభదమాసంపదతిసరిశ్యణోతి - తమపిజవతిసరసం యు
వతిషునరతిముపైతి || తవవిరహౌవనమాల్లి || ౮ || ఫణతికవిజయదేవేవిరహవిలసితే
న - మనసిరభసవిభవే హారిరుదయతు సుకృతేన || తవవిరహౌవనమాల్లి ||
30 || శో || పూర్వంయత్రసమంత్యయారతివతే రాసాదితాస్సిగ్ధయస్తస్తి స్తేవని

నేక-ప్రకారము గాను-విలపతి-ఉచ్చరింపుచున్నాడు || ౫ || టీ || పికసమవాయే-పిక-కోయి
లలయొక్క-సమవాయే-సమాహము-రణతి-సతి-ధ్వనిచేయుచుండగాను-ప్రతిదిశమను-
ప్రతిదిక్కునుగూర్చి-యాతి-పోవుచున్నాడు-ఆకోకిలధ్వనిని వినజాలక ప్రతిదిక్కులంబరు
గెత్తుచున్నాడనుట-మనుజునిచయే-మనుజు మనుష్యులయొక్క-నిచయే-సమాహము-హ
సతిసతి-నిష్కారణము గావరుగులిడుటజూచినవ్యుచుండగా-విరహం-విరహమును-నేతి
కాదని-అపలపతి-దాచుచున్నాడు || ౬ || టీ || కలరవరావే-కలరవ-సాపురములయొక్క-
రావే-ధ్వనిస్ఫురతినతి-ప్రకాశింపుచుండగా-మణితమేవ-రతిధ్వనినే-స్తరతి-స్తరింపుచు
న్నాడు-తవ-సీయొక్క-రతిసుఖవిభవే-రతిసుఖ-క్రీడాసుఖమువలనగలిగిన-విభవే-సం
పదయందలి-సుగుణం-మంచిగుణమును-అతీవ-మిక్కిలిన్ని-గణయతి- ఎంచుచున్నాడు ||
౭ || టీ || త్వదభిదశుభదమాసం-త్వత్-సీయొక్క-అభిద-నామధేయముగలిగిన- అనగా
వైశాఖమాసాధి రాధాః-అని రాధనామముగలిగినట్టిన్ని-శుభద-మంగళప్రదమైసట్టి-మా
సం-వైశాఖమాసమును-సరి-చునుచ్చుడు-నదతినతి-చెప్పచుండగాను-శ్యణోతి-వినుచు
న్నాడు తవపి-ఆరాధాఖ్య - మాసమునున్ను - సరసం-అనురాగముతో గూడుకొన్న
ట్టుగాను-జపతి-జపించుచున్నాడు-యవతిషు ఇతరస్త్రీలయందు-రతిం-అనక్తిని-నోపైతి
పొందకయున్నాడు || ౮ || టీ || కవిజయదేవే-కవి-కవియైన-జయదేవే-జయదేవుడు-విరహ
విలసితేన-విరహ-వియోగముయొక్క-విలసితేన-చెట్టుతోగూడ-ఫణతినతి- చెప్పచుండ
గాను-సుకృతేన-త్రోతలయొక్కపుణ్యముచేతను-రభసవిభవే- రభస-సంతోషముయొ
క్క-విభవే-ఆధిక్యముగలిగిన-మనసీ-మనస్సుయందు-హరిః-క్రీకృష్ణస్వామి-ఉదయతు-ఆ
జర్మనించు గాక- దీనికిజయదేవకవి-అయిదుచరణములేచెప్పినాడుగనుకనిదిపంచపదియ
నంబడుచున్నదితక్కిన మూడుచరణములుప్రస్తుములనియెరుంగునది || 30 || టీ || పూర్వం
మందరను-యత్ర-యేపొకరింటియందు-త్వయాసమం-సీతోగూడ-రతివతేః - మస్త్రధుని
యొక్క-సిద్ధయః-కార్యసిద్ధులు-ఆసాదితాః-అనుభవంపబడినవో-తస్తిక్- ఆ-నికుంజ

కుంజమస్తద్ధమహా తీర్థే పునర్ద్యాధవః । ధ్యాయంత్యామనిశంజవన్నపితవై వా
లాపమంత్రావళింభూయ । స్త్వత్కుచకుంభనిర్భరవరీరంభామృతంవాంఛతి॥

ఏకాదశాష్టపదీప్రారంభః

౧॥ పాడిరాగేణగీయతే ॥ రతిసుఖసారేగతమహిసారేమదనమనోహరవేషం న
కురునితంబినిగమనవిశంబనమనుసరతంప్యాదయేశం ॥ ప ॥ ధీరసమీరేయమునా
తీరేవసతివనేవనమాలీ । గోపీసీనపయోధరమగ్దనచంచలకరయుగశాలీ॥ధీర॥౨॥
నామసమేతం కృతసంకేతం వాదయి లేవృదువేణుం - బహుమనుతేననుతేతను
సంగతవవనచలితమపి కేణుం ॥ ధీర ॥ ౩ ॥ వతతివతత్రేవిచలతివత్రేశంకితభవ

మస్తద్ధమహాతీర్థేనికుంజ-పొదరిల్లనెడి-చున్నధమహాతీర్థే-మస్తద్ధమహాశ్రమందు-మాభ
వః-శ్రీకృష్ణస్వామి-పునః-తిరిగిన్ని-త్వాం-నిన్ను-ధ్యాయం- స్తరింపుచు-అనిశం-నిల్లపపు
డున్ను-తన-నీయొక్క-ఆలాపమంత్రావళి-ఆలాప-సంభాషలనెడి-మంత్ర-మంత్రము
లయొక్క-ఆవళిం-పట్కెని-జపక-జపింపుచు-ఘాయః- మిక్కిలిన్ని-త్వత్-నీయొక్క-
కుచకుంభ- కలశములవంటి స్తనములయొక్క-నిర్భర-అధికమైన-పరీరంభ-ఆలింగనమ
నెడి-అమృతం-మోక్షమును-వాంఛతి-కోరుచున్నాడు॥

పదకొండవయస్కపదితీక.

౧॥తీ॥ మేనితంబిని-ఓరాధ-రతిసుఖసారే-రతిసుఖ-క్రీడాసుఖముయొక్క-సా
రే-సారముగలిగిన-అభిసారే-సంకేతస్థానమందు-గతం-ఉన్నట్టిన్ని- మదనమనోహరవే
షం-మదన-మస్తద్ధమనితలనే-మనోహర-సుందరమైన-వేషం-అలంకారముగలిగిట్టిన్ని-
హృదయేశం-ప్రాణేశ్వరుడైనట్టిన్ని-తం - ఆశ్రీకృష్ణస్వామినిగూర్చి-అనుసర-పొమ్మా-గ
మనవిశంబనం-కమన-పోవుటయందు-విశంబనం- ఆలస్యమును-నకురు-చేయకుమా॥ప॥
తీ॥ ధీరసమీరే-ధీర-మనోహ-రమైన-సమీరే-వాయువుగల- యమునాతీరే-యమునాతీర
మందలి-వనే-వనమందు-గోపీసీనపయోధరమగ్దనచంచలకరయుగశాలీ- గోపీ-గోపిక
లయొక్క-సీన-బలిసిన-పయోధర- స్తనములయొక్క-మదకాన - వీడనమందు-చంచల-
కనుబుచున్న-కరయుగ-హస్తద్వయముచేతను- శాలీ-బిప్పుచున్న-వనమ-లీ-శ్రీకృష్ణస్వా
మి-వసతి-ఉంచున్నాడు॥౧॥తీ॥ నామసమేతం-పేరుతోగూడుకొన్నట్టుగాను-కృతసంకే
తం-కృత-చేయబడిన-సంకేతం-సంగేతస్థలముగలిగిన- మృదువేణుం-మృదు శ్రవణ-సూఖ
కరమైన-వేణుం-పిల్లంగ్రోవిని-వాదయితే- ఊతుచున్నాడు- హేరాథే-ఓరాధ- తే-నీయొ
క్క-తనుసంగతవవనచలితం-తను-శరీరమందు-సంగత-తలిసిన-వవన-వాయువుచేతను-
చలితం-కనలింపబడిన-రేణుమపి - పరాగమునున్న-బహుమనులే-ను-బహుమానింపు

దువయానం-రచయతిశయనంసచకీతనయనంపశ్యతితవపంధానం॥ ధీర ॥ ౪॥
ముఖరమధీరం.శ్యజమంజీరం రిశ్మిమివకేళిమలాలం - చలనఖకుంజంసతిమిరపుం
జంశీలయనీలనిచోళం ॥ ధీర ॥ ౫ ॥ ఉరసిమురా రేరుపమితహా రేఘనభవతరళ
బలాకే-తటిదివపీతేరతివిపీరీతేరాజసిసుకృతవిపాకే ॥ ధీర॥ ౬ ॥ విగళితవననం
పరిహ్యతరశనంఘటయజఘనమపిధానం - కీసలయశయనేపంకజనయనేనిధిమి
వహ్ననిదానం ॥ ధీర ॥ ౭ ॥ హారిరభిమానీరజనిరిచానీమియమువయాతివిరా
మం - కురుమమవచనంసత్వరరచనంపూర-చుమధురిపుకామం ॥ ధీర ॥ ౮ ॥

చున్నాడుగదా॥౭॥టీ॥పత్రేపశతిసతి-తెక్కగదలుచుండగానున్న-పత్రేపచతిసతి-
ఆకుచలింపుచుండగానున్న-శంకితభవచువయానం- శంకిత-ఊహింపబడిన-భవత్-
నీయొక్క-ఉపయానం-రాకగలుగునట్లుగాను-శయనం- వాస్తును-రచయతి-చేయుచు
న్నాడు-సచకీతనయనం-సచకీత-భయముతోగూడియున్న- నయనం-కన్నులుగలుగునట్లు
గాను-తవ-నీయొక్క-పంధానం-మామును-పశ్యతి-చూచుచున్నాడు॥౪॥టీక॥పాన
భి-పీరాధ- ముఖరం-మ్రోయచున్నట్టిన్ని-కేళిమ- శృంగారచేష్టలయగడు-లోలం-కద
లునట్టి-మంజీరం-అందెను-రిపుమివ-శత్రువునువలెనే-ఆధీరం- ఎండమానట్టుగాను-త్య
జ-విహవుమా-నతిమిరపుంజం-కటితవీః టితోగూడియున్న- కుంజంప్రతి-పొదనుగూర్చి-
చల-తర్లిపొమ్మా-నీలనిచోళం-నల్లచలువను-శీలయ - ధరించుమా॥౫॥టీ॥పాపీతే-కనక
కాంతిగలయోరాధ-త్వం-నీపు-సుకృతవిపాకే- సుకృత - పుణ్యములయొక్క-విపాకే-
ఫలరూపమైన-రతివిపరీతే-ఉపరిసురతచుండు-ఉపహితహారే-ఉపహిత-పొందబడిన- హా
రే-ముత్యాలహారముగలిగినట్టిన్ని-తరళబలాకే-తరల-వంచలములైన-బలాకేకొక్కెర
లుగలిగిన-ఘనభవనితే-మేమువలెనున్నట్టి-మురారేః-శ్రీకృష్ణస్వామియొక్క-ఉరసి-వహ
స్థులమందు-శటిదివ-మెఱపువలెనే-రాజనీ-ప్రకాశింపుచున్నావు॥ ౬॥టీ॥పాపం-జన
యనే-పీరాధ-విగళిత-విహవబడిన- వననం- వస్త్రముగలిగినట్టిన్ని-పరిహ్యత-పరిహరిం
పబడిన- రశనం- మొలనూలుగలిగినట్టిన్ని-ఆపిధానం-ఆచ్ఛాదనరహితమైనట్టి-జఘనం-
పిరుచును-కిసలయశయనే-బిగురుటాకులవాస్తునందు- హాషకానిదానం-హాషకా-సంతో
షమునకు-నిదానం-ఆదికారణమైన-నిధిమివ-నిక్షేపమువలెనే- ఘటయ-చేర్చుమా॥౭॥
టీ॥ హారిః-శ్రీకృష్ణుడు-అభిమానీ-అభిమానముగలిగినవాడు - ఇదాసీం-ఇప్పడు-ఇయం-
ఈ-రజసి-రాత్రి-విరామం-అంతమును-ఉపయాతి-పొందుచున్నది-సవ్యరచనం- సత్వ
ర-త్వరతోగూడిన-రచనం-రచనబగలిగిన- మమ- నాయొక్క-వచనం-వాక్యమును-కు
రు-చేయుమా-మధురిపుకామం- మధురిపు-శ్రీకృష్ణనియొక్క- కామం-కోరికెను-పూర

శ్రీజయదేవేకృతహరిసేవేఫణతిపరమరమణీయం - ప్రముచితహృదయంహారిమ
 తనదయంసమలసుకృతకమనీయం || క్షీసమిరే || ౩౦ || స్తో || సామాంద్ర
 త్యతివత్యోత్తస్తకధాః ప్రత్యంగమాలింగైః | ప్రీతియాస్యతిరస్యతేసఖస
 మాగళ్ళోపచింతాకులః | సత్త్వాంపశ్యోచేవతేవులకయల్యానందతిస్వేదతిప్ర
 త్యోగ్చ్యతమూగ్ధతిస్థితమఃపుంసేనకుం - సతః || ౩౧ || వికీరముహుర్నాసా
 శ్వాసాస్పరోముహుర్నీత్రతే ప్రవిశతిముహుః కుంజంగుంజకమఃహుర్నహుతా
 మ్యుత | రచయతముహుశ్చయ్యాం పర్యాకులం ముహుర్నీత్రతే మదనక దనక్లాం

య-నిం. చుమా||౮||టీ|| హేజనాః-ఓజనులారా- కృతహరిసేవే-కృత-చేయబడిన-హరి
 సేవే-శ్రీకృష్ణసేవగలిగిన-శ్రీజయదేవే-జయదేవకవి-పరమరమణీయం-పరమ-మిక్కిలిన్ని
 రమణీయం-మనోహరమగునట్టుగాను- ఫణతిసతి- పలుకుచుండగాను- ప్రముచితహృద
 యంప్రముచిత-సంతోషపడుచున్న-హృదయం-మనస్సుగలిగినట్టిన్ని-అతిసదయం-అత్యం
 తదియతోకూడుకొనియాన్నట్టిన్ని-సుకృతకమనీయం-సుకృత-పుణ్యముచేతను-కమనీయం
 కోరదగినట్టి-హరిం-శ్రీకృష్ణస్వామినిగూర్చి-నమత-నమస్కరింపుడు|| ౩౦|| హేసఖ-ఓరా
 ధ-సః-ఆశ్రీకృష్ణస్వామి- స్థితమఃపుంజే-స్థిర-దట్టమైన - తమః-చీకటియొక్క-పుంజే-
 సనూహముగల-నికుంజే-పొదరింటియగు-స్థిరః-ఉన్నవాడై - సా-ఆరాధ-సమాగత్య-
 వచ్చి-మాం-నన్ను-ప్రత్యతి-చూచును-ర్తకధాః- మన్నధకధలను-వశ్యతి- నులుకును-
 ప్రత్యంగం-సర్వావయవములయందును-ఆలింగనైః-ఆలింగనములచేతను-ప్రీతిం- సంతో
 షమును-యాస్యతి-పొందును-రంస్యతే-క్రీడించును-ఇతి ఇట్లని- చింతాకులః- చింతా-చి
 చారముచేతను-ఆకులః-వ్యాకులపడుచున్నవాడై-త్వాం-నిన్ను-పశ్యతి-ఎదురుచూచుచు
 న్నాడు-వేవతే-పిణకు మన్నాడు-పులకయతి- గగ్గురుసాటునుబొందుచున్నాడు-ఆనంద
 తి-సంతోషపడుచున్నాడు-స్వేదతి - చమటగలవాడగుచున్నాడు-ప్రత్యుద్గచ్ఛతి-ఎదురు
 గావచ్చుచున్నాడు-మూర్ఛతి-మూర్ఛిల్లుచున్నాడు|| ౩౧|| టీ|| హేకాంతే-ఓరాధ-తవ-
 నీయొక్క-ప్రియః-ప్రియుడు-నాసా-శ్వాసాక-నాసా-ముక్కువలన- శ్వాసాక-నిట్టూ
 ర్చులను-ముహుః-పలుమారున్ను-నికిరీతి- నెరపుచున్నాడు-పురః- మందరను-ముహుః-
 మాటిమాటికిన్ని- ఈక్షతే-చూచుచున్నాడు-ముహుః-పలుమారున్ను-కుంజం-పొదరింటి
 ని-ప్రవిశతి-ప్రవేశింపుచున్నాడు-ముహుః-పలుమారున్ను-కుంజం - పొదరింటిని-ప్రవిశ
 తి--ప్రవేశింపుచున్నాడు-ముహుః-పలుమారున్ను-గుంజక- ప్రయోచుచున్నవాడై-బహు-
 అధికమౌనట్టుగాను-తామ్యతి-తపించుచున్నాడు- ముహుః- పలుమారున్ను-శయ్యాం-
 పాస్యను-రచయతి-చేయుచున్నాడు-పర్యాకులం-వ్యాకులమౌనట్టుగాను-ముహుః-పలు
 మారున్ను-ఈక్షతే-చూచుచున్నాడు - మదనక దనక్లాంతః-మదనక దన-మన్నదయద్దము

తఃకాంతేషీయస్తవవర్తతే || ౩౩ || త్వద్వాప్యేనసమంసమగ్రమధునాతిస్తాం
 శురస్తంగతోగోవిందస్యవనోరధేనచసమంప్రాప్తంతమస్యాంద్రతాం | కౌకా
 గాంకరుణస్వనేనసదృశీబరామదభ్యర్థనా | తన్ముగ్ధేవిఫలంవిలంబనమసౌరమ్యో
 భిసారేతుః || ౩౪ || ఆశ్లేషాదనుచుంబనాదనునఖోశ్లేఖాదనుస్వాంతజప్రో
 ద్బోధాదనుసంభ్రమాదనురతా రంభాదనుప్రీతయోః | అన్యార్థగళయోర్భృ
 మాన్తిశితయోస్సంభాషణేర్జానతోద్గంపత్యోగిహా కోనుకొనుతమసి క్రేడావి
 మిశ్రోరసః || ౩౫ || అతిచకితంవిన్యస్యంతద్యశౌలమి రెవధిప్రతతరుముహుఃశిత్వా

చేతను- క్లాంతః-వీడితుడైనవాడై- వర్తతే- ఉంచున్నాడు || ౩౩ || టీక || హేముగ్ధే-
 ఓరాధ-అధునా-ఇప్పుడు-త్వద్వాప్యేనసమం-త్వత్క-నీయొక్క-వాప్యేనసమం-వక్రత్వ
 ముతోగూడ-సమగ్రం-సంపూర్ణముగాను-తిగ్గాంఠః-సూర్యుడు-అస్తగతః-ఆస్తమయి
 మాయెను-గోవిందస్య-శ్రీకృష్ణునియొక్క-హనోరధేనసమం-మనోరథముతోగూడ-తమ
 చీకటి-సాంద్రతాం-సాంద్రభావమును-ప్రాప్తం-పొందెను- దీర్ఘా-దీర్ఘమైన-మదభ్యర్థ
 నా-మత్-నాయొక్క-అభ్యర్థణానా-పార్థన-కోకానాం - చక్రవాకములయొక్క-కరు
 ణాస్వనేన-దీనస్వరముతోడను-సదృశీ - సమానమైనదాయెను-తత్ - ఆకారణమువలన-వి
 లంబం-ఆలస్యమా-విఫలం-వ్యర్థమైనది-అభిసారే-సంకేతమందు-ఆసా-ఈ-క్షణః-క్షణ
 ము-రమ్యః-రహణీయమైనది || ౩౪ || టీ || ఆశ్లేషాత్ - ఆలింగనమువలనను- ఆను-ఆపివ్వుట-
 చుంబనాత్ - అధరచుంబనమువలనను-ఆను-ఆతర్వాతను-సంభ్రమాత్ - నఖిశ్లేషాత్ - నఖిశ్లేషమువలన
 ను-అను-ఆవెనుక-స్వాంతజప్రోద్బోధాత్ - స్వాంతజ- మనస్సునబుట్టినకోరికలయొక్క-
 ప్రోద్బోధాత్ - ఉద్రేకమువలనను-అను-ఆతర్వాతను-సంభ్రమాత్ - సంభ్రమమువలనను-
 అను-ఆవెనుకను-రతారంభాత్ - నురతారంభమువలననుప్రీతయోః - సంతోషపడుచు
 న్నట్టి-అను-ఆతర్వాతను-భ్రామాత్ - భ్రాంతివలన-అన్యార్థగం- చరయొక్కనివితము-
 గతయోః-పోయినట్టిన్ని-సంభాషణైః- మాటలచేతను-జానతోః-ఎఱుంగుచున్నట్టి-మిలి
 తయోః-తిరుగాకూడుకొన్నట్టి-దంపత్యోః-దంపతులయొక్క-క్రేడావిమిశ్రం-క్రేడా-లి
 లతోడను విమిశ్రం-కూడిన-రసం- శృంగారరసము- ఇహ-ఈ-తమసి-అంభకారమందు-
 కోనుకోను-వీమేపనిచెప్పవచ్చును- అనగానత్యుత్తమమగుట || ౩౫ || టీ || హేనుముఖ-
 ఓరాధ-సుభగః-నుందరుడైన-సః-ఆశ్రీకృష్ణుడు-అతిచకితం- మిక్కిలిభయపడునట్టుగా
 ను-ద్యశౌ-మాపులను-పథి-మాగ్గమందలి-తిమిరే-చీకటియందు- విన్యస్యంతం-ఉంచుచు
 న్నట్టిన్ని-ప్రతితరు-ప్రతివృక్షముకొందను-ముహుః- మాటిమాటికి-స్థిత్యా-స్థించి-చందం-
 మందమానట్టుగాను-పదాని-అడుగులను-వితస్వతీం-పెట్టుచున్నట్టిన్ని-అనంగతరంగిభిః
 అనంగ-మృగధునిచేతను-తరంగిభిః-చంచలచులైన-అంగైః-అవయవములచేతను-కథం-

మందంచదానివిత్వస్థితింకథమపిరహఃప్రాప్తామంగై రనంగతరంగిభిః- సుముఖ
సుభగఃపశ్యన్ త్యాముపైతుకృతార్థతాం॥

ఇతిశ్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతా గీతగోవిందమహాకావ్యేపంచమస్కంధః.

3౬॥ అథతాంగంతుమశక్తాంచిరమనురక్తాంలతాగృహేదృష్ట్యా తచ్చరి
తంగోవిందేమనసిజమందేసఖీవ్రాహా॥

ద్వాదశాష్టకే ప్రారంభః.

౧॥ శంకరాభరణరాగేణీయతే॥ బ్యుత్పన్నానిచరహానిభవంతంతదధరమధుర
మధూనిసిబంతం॥ప॥నాధహారేజగన్నాధహారేసీరూ రాధావాసగృహే॥నాధ॥

౨॥ త్వదభిసరణభసేనవసఖీతి - పరితపరానికేయంతిచలంతి ॥ నాధహారే॥

అతివ్రయత్నముగాను- రహః- ఏకాంతమందు- ప్రాప్తాం- పొందినట్టి- త్యాం- నిన్ను-
పశ్యన్-చూచుచున్నవాడై-కృతార్థతాం-కృతార్థస్వస్థును-ఉపైతు-పొందుగాక ॥ *

గీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందు పంచమస్కంధమాప్తంబాయెను.

3౬॥ టీ॥ అథ-అపి మృతు-గంతుం-పోవుటకొరక- అశక్తాం-అనమర్థరాలైనట్టిన్ని-
చిరం- బహుకాలము మొదలుకొని- అనురక్తాం- అనురాగమునుబొందియున్నట్టి- తాం-
ఆరాధను-లతాగృహే- పావరింబయిగదు-దృష్ట్యా-చూచి- తచ్చరితం-తత్-ఆరాధయొ
క్క-చరితం-చరిత్రమును-మనసిజమందే-మనసిజ-మన్నధునిచేతిను-మందే-మందుడైనట్టి-
గోవిందే- శ్రీకృష్ణస్వామియందు-సఖి-చేతికత్తై-ప్రాహ-పలికెను॥

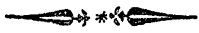
పన్నెండవ యష్టపదీ టీక.

౧॥ టీక॥ రహసి-ఏకాంతమందు-తత్-ఆరాధయొక్క-అధర-మోక్షయొక్క-మధు
ర-తియ్యనైన-మధూని-తేనెలను-పిలువం- సానముచేయునట్టి-భవంతం-నిన్ను-దిగిదిగి-
వ్రతిదిక్కులయందున్ను-పశ్యతి-చూచుచున్నది-హేజగన్నాధ-లోకనాథుడవైనట్టిన్ని-హే
నాధ- రాధానానుడవైనట్టి- హేహారే- ఓశ్రీకృష్ణస్వామి-రాధా-రాధ-ఆవాసగృహే
లతాగృహయందు-సేదతి-బాధపడుచున్నది-నాధహారే (ఓపశుప్రాయుడా-అనియునర్థ
ము-నాధహారియనగా- ముక్తుకృష్టివయెట్లు - నాధంనాసారజ్జంహరతిగిష్టతీతి) నాధ
హారికి-అనిముఖ్యార్థముగనుకచెప్పవలెను॥ టీ॥ హేహారే-ఓశ్రీకృష్ణస్వామి-త్వదభిసర
ణభసేన-త్వత్-నీయొక్క-అభిసరణ-రాకయంపలి-రభసేన - మేగముచేతను-వసంతి-
ఉంచునట్టి-రాధా-రాధ-కేయంతి-కొన్నైన-పదాని-అదుగులనుగూర్చి-చలంతి-కదలు
చున్నదై- పరిత- పడుచున్నది 3॥ టీ॥ హేహారే- ఓశ్రీకృష్ణస్వామి-రాధా- రాధ-విహి

- 3 || విహితవిశదబిసకిసలయవలయా-జీవతివరమిహతవరతికలయా || నాధహారే ||
- ౪ || ముహురవలోకనమండనలీలా-మధురిపురహమితిభావనశీలా || నాధహారే ||
- ౫ || త్వరితముపైతినకథమభిసారం - హరితివదతసతిసువారం || నాధహారే ||
- ౬ || శ్రివ్యతిమంబతిజలధరకల్పం - హరిరుపగతభితిమిరమనల్పం || నాధహారే ||
- ౭ || భవతివిశంబిని విగళితలజ్జా - విలవతిరోదతి వాసక సజ్జా || నాధహారే ||
- ౮ || శ్రీజయదేవకవేదముదితం • రసికజనంతనుతామతిముదితం || నాధహారే ||
- ౩౭ || శ్లో || విపులపులకపాశీస్థినసీత్కారమంతర్జనితజడిమకకూరాకులంవ్యా

త-చేయబడిన- విశద-స్వచ్ఛమైన- బిసకిసలయ- శేతతామగతూండ్రే-వలయా-కంకణ
ముగాగలిగినదై-పరం-మిక్కిలిన్ని-తవ-నీయొక్క-రతికలయా-రతి-శ్రీకలయొక్క-కల
యా-అంశ చేతను- (ఆన గామనస్సంగము చేతననుట) ఇహ- ఈవనమందు-జీవతి-బ్రతు
కుచున్నది || ౪ || టీ || హేహారే-ఓ శ్రీకృష్ణ స్వామి-రాధా-రాధ-మహుః-మాటిమాటికిన్ని-
అవలోకన-చూడదగినట్టి-మండన- ఆలంకారముయొక్క-లీలా- నిలాసముగలదై-మధు
రిపుః-శ్రీకృష్ణమ-అహమితి-నేనని-భావనశీలా-భావన- భావించు- ట్టి-కీలా-స్వభావము
గలదైయున్నది || ౫ || టీ || హేహారే-ఓ శ్రీకృష్ణ స్వామి-సా-ఆరాధ-హరిః-కృష్ణుడు-అభిసా
రం-సంకేతస్థానమును-త్వరితం-సత్వరము గాను-కథం-ఎట్లు- నో-పైతి-పొందకయున్నా
డు-ఇతి-ఇట్లని-సఖిం-చెలిక త్రియయైననన్ను గూర్చి- ఆనువారం- మాటిమాటికిన్ని-వదతి-
పలుకుచున్నది || ౬ || టీ || హేహారే-ఓ శ్రీకృష్ణ-సా-ఆరాధ జగధరకల్పం-జలధర-మేఘము
తోడను-కల్పం-సమానమైనట్టిన్ని-అనబ్బం- ఆధి-మైనట్టి-తిరుగు-వీ-టిని గూర్చి-హరిః-
శ్రీకృష్ణుడు-ఉపగళభి వచ్చెనని-శిష్యుతి-కాగిలించుకొని చున్నది- చుంబతి- మద్దుబెట్టు
కొనుచున్నది || ౭ || టీ || హేహారే-ఓయి-కృష్ణ-సా-ఆరాధ-వాసక సజ్జా-వాసక-నివాసస్థా
నమందు-సజ్జా-అయత్నము గానున్నదై-భవతి-నీవు - విశంబినిసతి-అలస్యముగలవాడవగు
చుండగాను-విగళితలజ్జా-విగళిత-పోయిన-లజ్జా-సిగ్ధగలదై-విలవతి-ప్రలాపించుచున్న
ది-రోదతి-దుఃఖింపుచున్నది || ౮ || టీ || శ్రీజయదేవకనేః- జయదేవకవియొక్క-ఇదం- ఈ-
ఉదితం- చెప్పబడినశీతము - రసికజన - రసికజనమును - ఆతిముదితం - ఆధికసంతోష
ముగలవానిగాను-తనుతాం-చేయుగాక || ౩౭ || టీ || హేతితవ- ఓవంచకుడవైనకృష్ణా-
మృగాక్షి-రాధ-విపులపులకపాళిః-విపుల-ఆతిశయములైన-పులక- రోమాంచములయొ
క్క-పాళిః-పజ్జిగలదై-స్థితసీత్కారం-స్థిత-తరుచైన-సీత్కారం-సీత్కారములుగలు
గునట్టు గాను- అంతః- లోపలను- జనితజడిమకాకూః- జనిత-పుట్టిన-జడిమ-జాడ్యము
చేతనైన-కాకూః-ఆవికారధ్వనులను-ఆకుం- వ్యాకుళనకానట్టు గాను-వ్యాహరంతీ-పలు

హారంతి తవకేతవవిధతైమందకందర్పచింతాంరసజలధినిమగ్నాధ్యాసలగ్నామ్య
గాక్షి॥ ౩౮॥ అంగేష్వాభరణంకోటిబహుశఃపత్రేతినంచాచిణిప్రాప్తంత్యాం
వరిశంకతేవితనుతేశయ్యాంచిరంధ్యాయతి । ఇత్యాకల్పవికల్పత్పరచనాసంక
ల్పలీలాశతవ్యాసక్తావిషినాత్వయావరతనునైకనానిశాంనేష్యతి॥

ఇతిశ్రీకృష్ణదాసజయశేవకృతాగీతగోవిందేమహాకావ్యేషష్టస్తగణః.

౩౯॥ స్తో॥ అత్రాంతరేచకులటాకులవత్క్రపాతసంజాతపాతకఇవస్ఫుట
లాంఛనశ్రీః । బృందాచనాంతరమదీవయదంశుజాలైద్దిక్సంధీవదనచందన

కుచున్నదై-రసజలధినిమగ్న-రస-శృంగారరసమనెడి-జలధి-సముద్రమగుడు-నిమగ్నా-
ముణిగినదై-తవ-సీయొక్క-ధ్యాసలగ్నా-ధ్యాస-ధ్యాసమందు-లగ్నా-తగిలినదై-అమంద
కందర్పచింతా-అమంద-అధి-మైన-కందర్పచింతా- మన్నధవిచారమును-విధత్తే-చేయు
చున్నది॥ ౩౮॥ టీ॥ హేతివ-ఓవంచకుడవైనకృష్ణ- వరతనుః- సుకుమారశరీరియైన
రాధ-అంగేషు-అవయవములయందు-బహుశః-అనేకవిధములుగాను-ఆభరణం-అలం
కారమును-కోటి-చేయుచున్నది-పత్రే- ఆకు-సంచారిణినత్యపి- కదలుచుండగానున్ను-
త్వాం-నిన్ను-ప్రాప్తం-వచ్చినవానినిగాను- వరిశంకతే- డాహింపుచున్నది-శయ్యాం-
పాన్నును-వితనుతే-విస్తరింపజేయుచున్నది-చిరం-తడవుగాను-ధ్యాయతి-స్తరిపుచున్నది
ఇతి-ఈప్రకారముగాను-ఆకల్ప-భూషణములయొక్కయు-వికల్ప-నీపువచ్చితివనెడిసందే
హముయొక్కయు-తల్పరచనా-శయనకల్పనలయొక్కయు-సంకల్ప-మనోరథములయొ
క్కయు-లీలా-విలాసములయొక్కయు-శత-నూటియందు-వ్యాసక్తాపి-అనక్తురాలైనదై
నను-త్వయావినా-నిన్నువిడిచి-వినానిశాం-ఈరాశ్రిని-ననేక్ష్యతి-కడవెల్లింపజాలదు॥

గీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందు షష్టస్తగణసప్తఘాయెను.

౩౯॥ టీక॥ అత్రాంతర-ఈలోపలను- కులటాకులవత్క్రపాతసంజాత-పాతకఇ
వ-కులటాకుల-జారశ్రీసమాహముయొక్క-వత్క్ర-మాగమగుడు- పాత-ప్రవతికం
చుటచేతను-సంజాత- పుట్టిన-పాతకఇవ- పాపముగలవానివలెనే- స్ఫుటలాంఛనశ్రీః-
స్ఫుట-వ్యక్తచుయి-లాంఛనుశ్రీః-కళంకకాంతిగలిగినట్టిన్ని - దిక్సంధివదనచందన
బిందుః-దిక్ - పూర్వదిక్కువెడి-సుంతరి- శ్రీలయొక్క- వదనముఖమునకు-చందనబిం
దుః- శ్రీగంధపులికమైచట్టి - ఇందుః-చంద్రుడు- అంకుజాలైః-కిరణసమాహములచేత
ను-బృందాచనాంతరం బృందాచన-బృందారవనముయొక్క-అంతరం-మధ్యప్రదేశము
ను-అదీవయతే-ప్రకాశింపజేసెను॥౩౮॥ టీ॥ సా-అరాధ- శశధరబింబే-చంద్రబింబము-
ప్రసరతిసతి-ఉదయింపుచుండగాను- . . . ధావె- శ్రీకృష్ణును-విశితవిశంశేసతివ-విశిత-

బిందురిందుః॥౪౦॥ ప్రసరతిశశధరబింబేవిహితవిలంబేవమాధవేసాచావిధురర
చితవివిధవిలాపాపరితాపంచకారోచైః॥

త్రయోదశాష్టపదీప్రారంభః.

౧॥ మాళవరాగేణగీయతే॥ కర్ణితసమయేపిహారహానయయావనం - ఊమ
విధలమిదమమలరూపమపియాసనం॥ ప ॥ యామిహేకమిహారణం-సఖీజనవ
చనవంచితాహంయామిహేకమిహాశరణం॥ ౨ ॥ యదనుగమనాయనిశిగహాన
మపిశీలితం- తేనమమహ్యదయమిదమనమశరకీలీతం ॥ యామిహేకమిహాశరణం॥
౩ ॥ మమమరణమేవవరమతివితథకేలనా - కిమిహావిషహామి విరహానలమచేత
నా॥యామిహే॥౪॥మామహాహవిధురయతిమధురమధుయామిని - కాపిహారిమ

చేయబడిన- విలంబేపిత- ఆలస్యముగలవాడౌచునుండగాను- విధురరచితవివిధవిలా
పా-విధుర-దుఃఖముచేసను-రచిత-చేయబడిన-వివిధ-నానావిధములైన-విలాపా- పరిచే
వనముగలచై-ఉచ్యైః మిక్కిలిన్ని-పరితాపం-సంతాపమును-చకార-చేతెను॥

ప ద మూ డ వ ఆ ష్ట ప దీ టీ క .

౧॥ టీక॥ (హేమధేపీతైవమా) హరిః-శ్రీకృష్ణుడు-కర్ణితసమయేపి-కర్ణిత-చెప్ప
బడిన-సమయేపి-సమయమందైనను-వనం-వనమును- సయయా-పొందడా యెను-మమ-
నాయొక్క-ఇదం-ఈ-యావ్వనం-వయస్సు-అమలరూపమపి-అమల - స్వచ్ఛమైన-రూప
మపి-సౌందర్యముగలదైనను-విభుం-వ్యధ-ము॥ప॥సఖీజనవచనవచించితా-సఖిజన-చెలి
కత్తెలయొక్క-వచన- మాటలచేతను- వంచితా- వంచించబడిన- ఆహం-నేను- ఇహ-
ఈవనమందు- కం- ఎవ్వని- శరణం- రక్షకునిగాను- యామి - పొందును- అహహ-
కటకటా॥ ౨॥ టీక॥ యదనుగమనాయ-యత్- ఏకృష్ణునియొక్క- అనుగమనాయ-
వెంబడిపోవుటకొరకు - నిశి-రాత్రియందు - గహనమపి- అడవిన్ని - శీలితం- సంచరిం
పబడెనో- తేన- ఆశ్రీకృష్ణునిచేతను- మమ- నాయొక్క- ఇదం- ఈ- హృదయం- మన
స్సు- ఆనచుశరకీలితం- అనచుశర- మన్నఘనచేతను- కీలితం- కట్టబడెను॥ ౩॥ టీ॥ ఆతి
వితథకేలనా- అతివితథ- మిక్కిలివ్యధ-మైన-నా- సంకేతస్థానముగలిగినట్టిన్ని-
అచేతనా- నివేకహీనుడౌలైనట్టి-అహం- నేను- విరహానలం - విరహాన్నిని- ఇహ-ఈవన
మందు-కింపిషహామి-ఎట్లునసించుతును-ఆతః-ఈహేతువువలన- మమ-నాకు- మరణమేవ-
నురణమే-వరం- శ్రేష్ఠము॥ ౪॥ టీ॥ కృతసుకృతకామిని- కృత- చేయబడిన- సుకృత-
పుణ్యముగల- కామిని- శ్రీ-కాపి-పి-కానొకతె-హరిం-శ్రీకృష్ణుని-అనుభవతి-అనుభవించి
వుచున్నది-మాం-నన్ను-మధుతమధురయోమిని-మధుర-మనోహర-మైన-మధు-వసంశబ్దుతు
వునదలి- యామిని- రాత్రి-విధురయతి- దుఃఖింపజేయుచున్నది- ఆహా- కటకటా॥

సుభవతికృతసుకృతకామినీ॥యామి॥౫॥ అహాహకలయామివలయాదిమ
 ణిభూషణం-హరివిరహదహనవహానేనబహుదూషణం॥యామి॥౬॥కుసు
 మసుకుమారతనుమతనుశరలీలయా, స్రగపిహృదిహంతినూమతివిషమశీల
 యా॥యామి॥౭॥అహామిహాహనివసామ్యనవగణితవేతసాస్తరతిమధుసూ
 దనోనూమపినచేతసా॥యామి॥౮॥హరిచరణశరణజయదేవకవిభారతీ.
 వసతిహృదియవతివకోమలకళావతీ॥యామి॥౯॥రంగశ్లో॥ తత్కంకామపి
 కామినీమభిసృతః కింవాకళాకేళిభిర్బుద్ధోబంధుభిరంధకారిణివనాభ్యన్తై
 కిముభ్రామ్యతి॥కాంతఃక్లాంతమనామనాగపివధిప్రస్థాతుమేవాక్షమస్సం
 కేతీకృతమంజువంజుఫలతాకుంజేపీయన్నాగతః॥౧౦॥అధాగతాంమాధ

౫॥ టీ॥హరివిరహదహనవహానేన-హరి-క్రీకృష్ణునియొక్క-రహదహన-విరహగ్నియొ
 క్క-వహానేన-వహించుటచేతను-వలయాదిమణిభూషణం-వలయాది-కంకణముమొద
 లుగాగల-మణిభూషణం-రత్నపుబితాభరణమును-బహు-మిక్కిలిన్ని-దూషణం-దూష
 ãమైననాన్నిగాను-కలయామి-తలంచుచున్నాను-అహాహ-కటకటా॥౬॥టీ॥హృది-హృ
 దయమండలి. స్రగపి- పుష్పచూలికయను. అతివిషమశీలయా-అతివిషమ-మిగులవిరుద్ధ
 మైన-శీలయా-స్వభావముగలిగిన-అతనుశరలీలయా-ఆతనుశర- సన్నధచాణములయొ
 క్క-లీలయా-విలాసముచేత. కుసుమసుకుమారతను- కుసుమ- పుష్పములకుంటే. సుకు
 మార-మృదువైన-తను-శరీరముగలిగిన-మాం-నన్న-హంకి-హింపింపుచున్నది॥౭॥
 టీ॥అనవగణిత-లెక్కింపబడనట్టి-వేతసా-ప్రబులిచెట్లుగలదానై-అహం-నేను- ఇహ-
 తపోదరిగితియగుదు-నివసామి-ఉంచున్నాను-మధుసూదనః-క్రీకృష్ణుడు- చేతసాపి-మన
 స్సుచేతనైనను-మాం-నన్న-సన్నరతి-స్తరించడ-మా-కటకటా॥౮॥టీ॥హరి-భారతీ॥హ
 రి-క్రీకృష్ణస్వామియొక్క-చరణ-పాదములే-శరణ-రక్షకములుగాగలిగిన-జయదేవక
 వి-జయదేవుడనుకకీర్వరునియొక్క-భారతీ-వాక్కు-కోమలకళావతీ-కోమల-మృదువు
 వైన-కళావతి-కళలుగల-యవతివ-స్త్రీవలె- హృది-హృదయమగు. వసతు- ఉండు
 గాక॥౯॥టీ॥ యథ-ఏకారణమువలన-కాంతః- నుండరుడైనక్రీకృష్ణుడు-సంకేతీకృత-
 సంకేతముగాజేయబడిన-మంజు-రవ్యమైన-వంజుళ-ప్రబులిచెట్లయొక్క-లతా- శీగల
 యొక్క-కుంజెపి-పొదరింటియందును-నాగతః-రాకపోయెనో-తత్-ఆకారణమువలన.
 కామపి- ఒకానొక-కామినీ-స్త్రీని-అభిసృతఃకిం- అనుసరించిపోయెనోయేమో- కళా
 కేళిభిః-కళా-కళలయొక్క-కేళిభిః-కీర్ణలుగల-బంధుభిః-న్నేహితులచేతను-బద్ధఃకిం- అ
 ద్దగించబడెనోయేమో-అంధకారిణి-చీకటిగల-వనాభ్యన్తై-వన-ఈవనముయొక్క- అ
 భ్యన్తై-సమీపమందు-భ్రామ్యతికిము-తిరుగుచున్నాడోయేమో-(అధనా-అట్లుగాకపోయే
 నేని) క్లాంతమనాః-కలకనొందినమనస్సుగలవాడై-పథి-మా-గమందు-మనాగపి- కొం
 చ మైనను-ప్రస్థాతుం-వెడలివచ్చుటకొరకు-అత మనవ-ఆపమరుడైయన్నాడోయేమో

వమంత రేణసఖమియంవీక్ష్య విమాదమూకాం । విశంకమానారమితంక
యాపిజనార్తనందృష్టవదేతదాహ॥ ... *

చతుర్దశాష్టపదీపాఠ్యం

౧॥వసంతరాగేణీయతే॥స్తరసమరోచితవిరచితవేషా- గల్గితకుసుమదర
విలులితకేశా॥ ధ్రువపదం॥ కాపిమధురిపుణా-సహావిహారతియువతిరధికగు
ణా॥ కాపిమధురిపుణా॥౨॥హరిపరిరంభణచలితపికారా- కుచకలశోపరిత
రల్గితహారా॥ కాపిమ॥౩॥విచలదలకలలితాననచంద్రా- తదధరపానరభ
సకృతతంద్రా॥ కాపిమ॥౪॥చంచలకుండలలలితకపోలా- ముఖరితరశనజ
ఘనగతిలోలా॥ కాపిమ॥౫॥దయితవిలోకితలజ్జితహాసితా- బహువిధకూ

ర౨॥టీ॥ అథ- తద్వాతను-ఇయం-ఈరాధ-సూధవమంతరేణ-శ్రీకృష్ణునినినాగాను- ఆ
గతాం-వచ్చినట్టిన్ని-కిసాదమూకాం-విమాద-యఃఖమచేత- మూకాం-ఊరికయున్నట్టి
సఖీం-చెలిని-వీక్ష్య-చూచి-జనాద-సం-శ్రీకృష్ణస్వామిని- కయా- ఒకానొక శ్రీతోడ
ను-రమితం-ప్రీడింపుచున్నవానినిగాను-విశంక- మాన- ఊహింపుచున్నదై- దృష్టవత్-
చూచినదానివలెనే-చిత- వక్ష్యమాణవార్యమును-ఆహ-పలికెను॥

పదునాలుగవ అష్టపదీటీక

౧॥టీ॥ స్తరసమర- మస్తధయుద్ధమునకు- ఉచిత-తగునట్టుగాను- కరకృత-రచియిం
పబడిన-వేషా-వేషముగలిగినట్టిన్ని-గల్గిత- జారుచున్న-కుసుమ-పుష్పములుగలిగినట్టిన్ని
దర-ఇంచుకంత-విలులిత-నలుపబడిన-కేశా-పెగుల్చుకలుగలిగినట్టిన్ని-కాపి-ఒకానొక
యువతికి-శ్రీ-అధికగుణా-అధిక-అతిశయములైన-గుణా-గుణములుగలదై-మధురిపుణా
సహా-శ్రీకృష్ణునితోగూడ-విహారతి-ప్రీడింపుచున్నది॥౨॥టీ॥ హరి- శ్రీకృష్ణునియొక్క- ప
రిరంభణ-ఆరింగసముచేతను-నలిత-ప్రకటింపబడిన- వికారా-మన్నభవికారముగలిగిన
ట్టిన్ని-కుచకలక-కలశములవంటి-స్తనములయొక్క- ఉపరి-మీదను- తరళిత-కడలుచు
న్న-హారా-మత్యాలహారముగల-కాపి-ఒకానొక-యువతికి-శ్రీ-మధురిపుణా-శ్రీకృష్ణ
స్వామితోడను-విహారతి-ప్రీడింపుచున్నది॥౩॥టీ॥ విచలత్-కదులుచున్న-అలక-ముంగురు
లచేతను-లలిత-ఒప్పుచున్న-ఆననచంద్రా- ముఖచంద్రుడుగలిగినట్టిన్ని-తత్-ఆశ్రీకృష్ణు
నియొక్క-అధరపాన-అధరచుంబనమందలి-రభస-వేగముచేతను-కృత-చేయబడిన-తం
ద్రా-అలనటగలిగినట్టి-కాపి- ఒకానొక శ్రీ-మధురిపుణా-శ్రీకృష్ణునితోను-విహారతి-ప్రీ
డింపుచున్నది ॥ ౪ ॥ టీ ॥ చంచల- కదులుచున్న- కుండల- కుండలములచేతను-లలిత-
ఒప్పుచున్న-కపోల-చెక్కి-శ్మగలిగినట్టిన్ని-ముఖరిత-మ్రోయుచున్న-రశన-మొలనూలు
గలిగిన-జఘన-కటిపురోభాగముయొక్క- గతి-గమనముచేతను-లోలా-వలింపుచున్న
ట్టి-కాపి-ఒకానొక శ్రీ-మధురిపుణా-శ్రీకృష్ణునితోడను-విహారతి-ప్రీడింపుచున్నది॥ ౫॥
టీ॥ దయిత-ప్రియుడైనశ్రీకృష్ణునిచేతను-నిలోకిత-చూడబడుటచేతను- లజ్జిత-సగ్గువడిన

జతరతిరసరసతా॥కాపి॥ ౬ ॥విపులపులకపృథువేపఘభంగా-శ్వసీతవిమీ
 లితవికనదనంగా॥కాపి॥ ౭ ॥శ్రమజలకణభరసుభగశరీరా-పరిపఠితోరసి
 రతిరణధీరా॥కాపిమ॥ ౮ ॥శ్రీజయదేవఘణితహరిచరితం-కలికలుషంజన
 యతుపరిశమితం॥కాపిమధురిపుణా॥౪౩॥శ్లో ॥ విరహపాండుముగారిము
 ఖాంబుజద్యుతిరయంతిరయన్నపివేదనాం॥ విధురతీవతనోతిమనోభువన్న
 హృదయోహృదయోమదనవ్యధాం॥... .. *
 పంచదశాష్టపదీ ప్రారంభః.

౧॥ఘూర్జరీరాగేణగీయతే॥సముదితమదనేరమణీవదనేచుంబనలలితాధ
 రే-విలిఖతిలికంప్రవీలనదలకం-మృగమివరజనీకరే॥ప॥రిమతేయమునా

దైహాసితానవ్యుచున్నట్టిన్ని-బహువిధ-అనేకవిధములైన-కూజిత-ధ్వసులుగలిగిన-రతి-
 నురతమందుగల-రస-అనురాగముచేతను-రసితా-ధ్వనిచేయుచున్నట్టి కాపి-ఒకానొ
 ర్కశ్రీ-మధురిపుణా-శ్రీకృష్ణస్వామితోడను-విహారతి-క్రీడించుచున్నది ॥ ౬ ॥ టీ ॥ విపుల-
 గొప్పలైన-పులక-రోమాంచములుగలిగినట్టిన్ని-పుఘ-అధికమైన-వేపఘ - వణుకుయొ
 క్క-భంగా-తరంగములుగలిగినట్టిన్ని-శ్వసిత-ట్టూర్చుచేతను-నిమీలిత- ముయ్యిబడి
 నట్టిన్ని-వికసత్-ప్రకాశించుచున్నట్టి-అనంగ- మన్నభుడుగలిగిన-కాపి- ఒకానొకశ్రీ-
 విహారతి-క్రీడించుచున్నది ॥ ౭ ॥ టీ ॥ శ్రమజలకణ-చెమటబిందువులయొక్క-భర- అధికవ్య
 ముచేతను-సుభగ-విప్రుచున్న-శరీర-శరీరముగలిగినట్టి - ఉరస-వక్షస్థలమందు-పరిప
 తితా-పడుచున్నట్టిన్ని-రతిరణధీరా-రతి-నురతమనెడి-రణ-యుద్ధమందు-ధీరా-శూరురా
 లైనట్టి-కాపి-ఒకానొకశ్రీ-మధురిపుణా-శ్రీకృష్ణస్వామితోడను-విహారతి-క్రీడించుచున్నది॥
 ౮॥శ్రీజయదేవ-జయదేవచేతను-ఘణిత-చెప్పబడిన-హరిచరితం-శ్రీకృష్ణచరిత్రము- క
 లికలుషం-కలి-కలియుగసంబంధమైన-కలకం- పాపమును-పరిశమితం- కాంతిబాంది
 నదానిసిగాను-జనయతు-చేయుగాక॥౪౩॥ టీ॥అయే-పీచెలి-మనోభువః-మన్నధునికి-ను
 హృత్-స్నేహితుడైనట్టిన్ని-విరహపాండుముగారిముఖాంబుజద్యుతిః-విరహ- విరహము
 చేతను-పాండు-తెల్లనైన-మూరారిముఖాంబుజ- శ్రీకృష్ణనిముఖకమలముయొక్క-ద్యుతిః
 కాంతివంటి కాంతిగలిగిన-ఆయం-ఈ-విధుః-చంద్రిడు-వేదనాం-వ్యధను- తిరయన్నపి-
 శ్రీకృష్ణముఖకాంతిగలిగియుండుటవలన-ఆచ్ఛాదింపుచున్నవాడైనను-ఆతీవ-మిక్కిలిన్ని
 హృదయే- హృదయమందు-మదనవ్యధాం-మన్నభుషీడను- తనోతి- విస్తరింపజేయునుచు
 పదియైదవయష్టపదీటీక. న్నాడు॥

ప॥ టీ॥ హేసఖ-పీచెలి-అనునా- ఇప్పుడు-విజయీ- జయశీలుడయిన-ముగారికి-శ్రీకృ
 ణ్ణుడు- యమునాపులినవనే- యమునా-కాళిందీనదియొక్క- పులిన-ఇసుకదిన్నెలుగల.
 వనే-వనమందు-రమతే-క్రీడించుచున్నాడు॥౧॥ టీ॥సముదిత-పుట్టించబడిన-మదనే-మన్న
 ధలిలగలిగినట్టిన్ని-చుంబనలలితాధరే-చుంబన-మద్దుపెట్టుటచేతను- లలిత-విప్రుచున్న-

పులిసవనే-విజయీము రారీరధునా- రమతేయమునాపులిసవనే॥౨॥ఘన
 చయరుచిరేర-చయతిచికురేతరళితతరుణాననే-కురవకకుసుమంచపలాసు
 షమంరతిపతిమ్మగకాసనే॥రమతే॥౩॥ఘటయతిసుఘనే కుచయుగగగనే
 మ్మగమదరుచిరూషితే-మణిసరమమలంతారకపటలం నఖపదశశిఘాషి
 తే॥రమతే॥౪॥జితవినశకలేమ్మదుభుజయుగళైకరతలనల్లినదళై - మరక
 తవలయంమధుకరనిచయంవితరతిహిమశీతలే॥రమతే॥౫॥ రతిగృహజఘ
 నేవిపులాపఘనేమనసిజకనకాసనే- మణిసరరశనాంతోరణహాసనాంవి

అధరే-మోషిగలిగినట్టి-రషణివదనే- స్త్రీముఖమగు-ప్రవిలసత్-ప్రకాశింపుచున్న-అల
 కం-ముంగురులుగలుగునట్లు గాను-తిలకం- తిలకమును-రజనీకరే-చంద్రునియందు- మృ
 గవివ-లేడినివలెనే- లిఖిత-వ్రాయుచున్నాడు॥౨॥టీ॥మురారిః- శ్రీకృష్ణుడు- ఘనచ
 యరుచిరే- ఘనచయ-మేఘసమూహమువలెనే-రుచిరే-బిప్పుచున్నట్టిన్ని-తరళితరుణా
 ననే-తరళిత-కదిలించబడిగ-తరుణ-యావనయు కమైన-ఆననే-ముఖముగలిగినట్టిన్ని-ర
 తివతిమ్మగకాసనే-రతిపతి-మన్మథుడనెడి-మ్మగ-మ్మగమునకు-కాసనే-అడవియైనట్టి-చి
 కురే-శేషపాశసుండు-చపలా-సుషమం-చపలా- మెరుపుయొక్క-సుషమం-ఉత్తమకాం
 తిపంటికాంతిగల- కురవకకుసుమం- గోరంటపువ్వును- రచయతి-అలంకరింపుచున్నా
 డు॥౩॥టీ॥మురారిః-శ్రీకృష్ణుడు-మ్మగమదరుచిరూషితే-మ్మగమద-కస్తూరియొక్క- రు
 చి-కాంతిచేతను-రూషితే-న్యాప్తమైనట్టిన్ని-సుఘనే-లెస్సగాదట్లుమైనట్టిన్ని-నఖపదశశి
 ఘాషితే-నఖపద-నఖతుతములనెడి-శశి- చంద్రవంకలచేతను-ఘాషితే- అలంకరింపబడి
 నట్టి-కుచయుగగగనే-కుచయుగ-స్తనద్వయమనెడి-గగనే- ఆకాశమందు-అమలం- ని
 మలాలమైన-మణిసరం-ముత్యాలవారమనెడి-తారకపటలం-తారక-గుత్తములయొక్క
 పటలం-సమూహమును-ఘటయతి-కూర్పుచున్నాడు॥౪॥టీ॥మురారిః-శ్రీకృష్ణుడు-జితవి
 నశకలే-జిత-జయింపబడిన-బిస-తామరతూండ్లయొక్క-శకలే- తునకలుగలిగినట్టిన్ని-
 కరతలనల్లినదళై-కరతల-హస్తప్రదేశమనెడి-నల్లినదళై-తామరచేకులుగలిగినట్టిన్ని- హి
 మశీతలే-హిమ-మంచువలె-శీతలే-చల్లనైన- మృదుభుజయుగళై- మృదు-కోమలమైన-భు
 జయుగళై-బాహుద్వయమందు-మరకతవలయం-మరకత-పచ్చలివికారమైన- వలయం-
 కడియమనెడి-మధుకరనిచయం-తుమ్మెదలసమూహమును-వితరతి-ప్రతిపాదించుచున్నా
 డు॥౫॥టీ॥మురారిః-శ్రీకృష్ణస్వామి-విపులాపఘనే-విపుల-వికాలమైన-అపఘనే-ఆకృతి
 గలిగినట్టిన్ని-కృతవాసనే-కృత-చేయబడిన-వాసనే-వాసనగలిగినట్టిన్ని-మనసిజకనకాస
 నే-మనసిజ-మన్మథునియొక్క-కనకాసనే- స్వర్ణసింహాసనమువలెనున్న -రతిగృహజఘ
 నే-రతి-శృంగారములకు-గృహ-ఉనికివట్టయిన-జగఘనే- మొలయందు-తోరణహాసనాం
 తోరణ-తోరణమును-హాసనాం-అబహుసించునట్టి-మణిసరరసనాం- మణిసర-హృక్తికప
 ణ్ణ్కె-గల-రశనాం- మొలనూలుగు-వికిరతి-కట్టుచున్నాడు॥౬॥టీ॥మురారిః-శ్రీకృష్ణుడు-

షోడశాష్టపదీపాఠ్యం భాః.

౧॥ వరాల్లిరాగేణగీయతే ॥ అనిలతరలకువలయనయనేన-పతతినసాకిసల
 యశయనేన॥ప॥యూరమితావనమాలినా-సఖియూరమితావనమాలినా॥
 ౨॥వికసితనరసిజలలితముఖేన-స్ఫుటతినసామనసిజవిశిఖేన॥ యూరమి॥ ౩
 అమృతమధురమృదువరవచనేన-జ్వలతినసామలయజరచనేన॥ యూరమి
 ౪॥ స్థలజలరుహారుచికరచరణేన-లురతినసాహిమకరకిరణేన॥ యూరమి ॥
 ౫॥ సజలజలదనముదయరుచిరేణ - దళతినసాహృదివిరహభరేణ ॥ యూ
 రమి॥ ౬॥ కనకనిచయరుచిశుచివసనేన-శ్వసతినసాపరిజనహాసనేన॥ యూ
 రమి॥ ౭॥ సకలభువనజనవరతగుణేన-వహతినసారుజమతికరుణేన॥ యూర

గమాయ-కూటమికొరకు- స్వయం- తాను - యాస్యతి-పోగలదు - పశ్య-చూడుమా ॥
 పదియారవయష్టపదిటిక

౧టీ॥ హేసఖి-వోచెలి-అనిల-వాయువుచేతను-తరల-చంచలమైన-కువలయ-నల్లకలువల
 వంటి-నయనేన-నేత్రములుగలిగిన-వనమాలినా-శ్రీకృష్ణస్వామిచేతను-యా-ఏశ్రీ-రమి
 తా-క్రిడింపబడెనో-సా-ఆశ్రీ-కిసలయశయనేన-చిగురుటాకులపాస్పుచేతను-నపతతి-
 పడదు॥ ౨॥ టీ॥ కికసిత-కసింపిన-సరసిజ-కమలములవలె-లిలిత- ఒప్పుచున్న-ముఖేన-ము
 ఖముగలిగిన-వనమాలినా-శ్రీకృష్ణునిచేతను-యా-ఏశ్రీ-రమితా-క్రిడించబడెనో-సా-
 ఆశ్రీ-మనసిజవిశిఖేన-మస్తకబాణముచేతను-నస్ఫుటతి-వ్రక్కలగాదు॥ ౩॥ టీ॥ అమృత-
 అమృతమువలెనే-మధుర-మధురమైన-మృదు-కోమలములైన-వర-శ్రేష్ఠములైన-వచనేన
 పలుకులుగల-వనమాలినా-శ్రీకృష్ణునిచేతను-యా-ఏశ్రీ-రమితా-రమింపబడెనో-సా-
 ఆశ్రీ-మలయజ-గంధముయొక్క-ర-ననేన-అలదుటచేతను-నజ్వలతి-పరితాపమునుబాం
 దదు॥ ౪॥ టీ॥ స్థలజలరుహ-మెట్టుదామరలయొక్క-రుచి-కాంతివంటికాగతిగల-కర-హస్త
 ములును-చరణేన-పాదములునుగల-వనమాలినా-శ్రీకృష్ణునిచేతను- యా- ఏశ్రీ- రమి
 తా-రమింపబడెనో-సా-ఆశ్రీ-హిమకరకిరణేన-చంద్రకిరణముచేతను-నలురతి - పా
 ధ్లాడదు॥ ౫॥ టీ॥ సజల-జలయుక్తమయిన-జలద-మేఘములయొక్క-నముదయ- సమాహ
 మువలెనే-రుచిరేణ-ఒప్పుచున్న-వనమాలినా-శ్రీకృష్ణునిచేతను-యా-ఏశ్రీ- రమితా-ర
 మింపబడెనో-సా-ఆశ్రీ-విరహభరేణ-విరహాద్రోకముచేతను- హృది- హృదయమం
 దు-నదళతి-వ్రక్కలంపబడదు॥ ౬॥ టీ॥ కనక-బంగారుయొక్క-నిచయ-సమాహముయొ
 క్క-రుచి-కాంతివంటికాంతిగల-కుచి-పరిశుద్ధమయిన-వసనేన-వస్త్రములుగలిగిన- వ
 నమాలినా-శ్రీకృష్ణునిచేతను-యా-ఏశ్రీ-రమితా-రమింపబడెనో-సా-ఆశ్రీ-పరిజనహాస
 నేన-పరిజన-పరిజనులయొక్క-హాసనేన-నవ్వుటచేతను-నశ్వసతి,నిట్టూర్పులువిడువదు॥ ౭
 టీ॥ సకల-సమస్త-సైన-భువన-లోకములయందుగల-జన-జనులలోపలను-వర-శ్రేష్ఠుడయి
 న-తరుణేన-యూవనవంతుడయిన-వనమాలినా-శ్రీకృష్ణునిచేతను-యా-ఏశ్రీ-రమితా-ర

మి॥౧౮॥ శ్రీజయ దేవఫణితమననేన-ప్రపితృతుహారిరపిహ్యకయమనేన॥యా
 రమితా॥ ౪౭॥ శ్లో॥ మనోభవానందనచంచనానిలప్రసీదహేనాక్షణముం
 చవామతా॥ క్షణంబగత్ప్రీణనిధాయమాధవం పురోమహుప్రాణహ
 రోభవివృత్తి॥౪౮॥ బాధాంవిధేహిమలయానిలపంచబాణప్రాణాః గృ
 హాణసపునగృహమాశ్రయిష్యే॥ కింతేకృతాస్తభగినిక్షమయాతరంఘై
 రంగానిసించమమశామ్యతుదేహదాహాః॥

ఇతిశ్రీకృష్ణదాస జయదేవకృతాగీతగోవిందే మహాకావ్యేనక్షత్రముస్సర్గః
 ౪౭॥ శ్లో॥ అథకథమపియామిసీలవినీయస్తరశరజర్ఘురితాపిసాప్రభాతే॥
 అనునయవినయం వదన్తమగ్రేప్రణతమపిప్రియహూహసాభ్యసూయం॥

మింపబడెనో.నా-ఆశ్రీ, ఆతికరుణేన. ఆత్మంతకరుణరసముచేతను. రుజం. ఉపతాపము
 ను.నవహతి.వహించదు॥౧౮॥టీ॥ అనేన.ఈ.శ్రీజయదేవ.జయదేవరచేతను.ఫణిత. చె
 ప్పబడినగీతముయొక్క. మననేన.అభ్యాసముచేతను.చారిరపి.శ్రీకృష్ణుడున్న.శృవయం
 మనస్సును.ప్రపితృతు.ప్రవేశించుగాక॥౪౭॥టీ॥మనోభావానందన.మనోభవ. మన్మథునికి.
 ఆనందన.సంతోషకరుడైన.దక్షిణ.సమధుః=ఉత్తన.హేచంచనానిల.ఓమలయ మారు
 తమా. వామతాం.పక్రత్వమును.ముంచ. విడుపుమా.మమ.నాయొక్క.పురః.ముందర.
 మాధవం.శ్రీకృష్ణస్వామిని.క్షణం. క్షణకాలము.నిధాయ. ఉంచి.ప్రసీద. ప్రసన్నుడవగు
 ము.జగత్ప్రాణ.శగత్.లోకములకు.ప్రాణ.ప్రాణస్వరూపమయినవాడవయ్యిన్ని.మమ.
 నాయొక్క.ప్రాణహరః. ప్రాణములహరించువాడవు.భవవ్యతి.కాగలవు॥౪౮॥టీ॥ హే
 మలయానిల. వోమలయచూరుతమా.త్వం.నీవు.బాధాం.బాధను.విధేహి.చేయుమా.
 హేపంచబాణ.వోమన్ననుడా.నుమ. నాయొక్క. ప్రాణాః. ప్రాణములను. గృహా
 ణ.గ్రహించుకొనుమా. హెకృతాంతభగిని.వోయమునాడే.తే.నీయొక్క.క్షమయా.
 వైరణచేతను.కిం.ఏమిప్రయోజనము.తరంఘై.అలలచేతను.మమ.నాయొక్క. అంగాని.
 అయవములను.సించ. తడుపుమా.మమ.నాయొక్క.దేహదాహాః.శరీరతాపము. కా
 మ్యతు.శాంతిబొందుగాక.అహం.నేను.పునః.తిరిగిన్ని. గృహం.గృహమును. సాశ్రయి
 ష్యే.బొందను॥ శ్రీగీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందునక్షత్రముస్సర్గ సమాప్తమాయెను.

౪౭॥టీ॥అథ.తర్వాతను. సా.ఆరాధ. స్తరశర. మన్మథబాణములచేతను. జర్ఘురి
 తాపి-నొప్పించబడినదైనను.కథమపి.అతిప్రయాసగాను.యామిసీల.రాత్రిని.వినీయ.గడ
 పి.ప్రభాతే.ప్రాతఃకాలమందు.అగ్రే. ముందరను.అనునయవినయం. అనునయ. మంచి
 మాటలచేత. వినయం. వినయమానట్లుగాను.వదంతం. పలుకుచున్న. ప్రణతమపి.నమ్ర
 డయిన.ప్రియం. ప్రియుడయినశ్రీకృష్ణునిగూర్చి. సాభ్యసూయం.అనూయతో గూడు
 కొన్నట్టుగా,ఆహా,పలికెను॥

సప్తదశాష్టపదీపాద్యంభః.

౧॥ ఖైరవిరాగేణగీయతే॥ రజనిజనితగురుజాగరరాగకమాయితమలననిమే
 షం-పహతినయనమనురాగమివస్సుటముదితరసాభినివేశం॥ ప॥ యాహి
 మాధవయాహి కేశవమావదకైతవవాదం- తామనుసరసరసీరుహలోచ
 నయాతవహరతివిషాదం॥ ౨॥ కజ్జలమలిన విలోచనచుంబన విరచితనీలిమ
 రూపం-దశనవసనమరుణంతవకృష్ణతనోతితనోరనురూపం॥ యాహిమా॥
 ౩॥ వపురనుసరతితవస్తరసంగరఖరనఖరక్షతరేఖం- మరకతశకలకలిత
 కలధౌతలిపేరివరతిజయరేఖం॥ యాహిమా॥ ౪॥ చరణకమలదళలక్ష్మకసి
 క్తమిదంతవప్రాదయముదారం- దర్శయతేవ బహిర్మదనద్రుమ నవకిసల

పదియేడవ అష్టపదిటీక.

ప॥ టీ॥ హేమాధవ. వోశ్రీకృష్ణ. తస్మిన్. నీపు. యాహి. పామ్నా. కైతవవాదం. కపటపునూ
 టను. మావన. పలుకకుమా. హే కేశవ. వోశ్రీకృష్ణ. స్వామి. యాహి. పామ్నా. హెసరసీరు
 హలోచన. వోశ్రీకమలలోచనుడా. యా. ఏనాయకురాలు. తవ. నీయొక్క. విషాదం. దుఃఖ
 మును. హరతి. హరింపుచున్నదో. తాం. ఆప్త్రుచి. అనుసర. అనుసరించిపోమ్నా ॥ ౧॥
 రజని. రాత్రియందు. జనిత. పుట్టిన. గురు. ఆధిపతియైన. జాగర. నిద్రాభావముచేతనైన.
 రాగ. రక్తిచుచేతను. కచాయిత. కర్తాధికశ్వేతవణముగలిదిగాజేయబడిన. అలననిమే
 షం. అలన. మందమయిన. నీమేషం. చెప్పచాట్లుగలిగిన. ఉదితరసాభినివేశం. ఉదిత. పుట్టిన.
 రస. అనురాగముయొక్క. అభినివేశం. ఆగ్రహముగలిగిన. తవ. నీయొక్క. నయనం. నేత్రము
 అనురాగం. అనురాగమున. స్ఫుటం. స్పష్టమైనట్లుగానుంపహతి. వశింపుచున్నదో
 యన్నటువలెనున్నది॥ ౨॥ హేష్ట. వోశ్రీకృష్ణ. కజ్జల. కాటుకచేతను. మలిన. మారిన. వి
 లోచన. కన్నులయొక్క. చుంబన. ముద్దుపెట్టుటచేత. విరచిత. చేయుడిన. నీలిమరూపం.
 నల్లనిస్వరూపముగలిగిన. అరుణం. ఎఱ్ఱనైన. దశనవసనం. అధరము. తవ. నీయొక్క. త
 నోశి. శరీరముయొక్క. అనురూపం. సాదృశ్యమును. తనోతి. చేయుచున్నది॥ ౩॥ హేమా
 ధవ. వోశ్రీకృష్ణ. తవ. నీయొక్క. వపుః. శరీరము. స్తర. మస్తకునియొక్క. సంగర. యు
 ధ్యమందు. ఖర. తీక్ష్ణమైన. నఖర. గోళ్ళచేతనైన. క్షత. గాయములయొక్క. రేఖం. రేఖలు
 గలదై. మరకతశకలకలితకలధౌతలిపిః. మరకత మణులయొక్క. శకల. శునకలయం
 దు. కలిత. ఓప్పుచున్న. కలధౌత. బంగారు. యొక్క. లిపేః. లిపివలననైన. రతిజయరే
 ఖం. రతి. రతిచేదియొక్క. జయరేఖం. జయరేఖను. అనుసరతీవ. అనుసరింపుచున్న
 టువలెనున్నది॥ ౪॥ టీ॥ హేమాధవ. వోశ్రీకృష్ణ. ఇదం. ఇతః. ఉదారం. వెడలునైన.
 తవ. నీయొక్క. హృదయం. వక్షస్థలము. చరణ. కమలకళలక్ష్మకసిక్తం. చరణ-పాద
 ములనెడి. కమల. కమలములయొక్క. దళ. రేకులయందుగల. లక్ష్మక. లక్ష్మకచేతను. సి
 క్తం. తగ్గవబడినదై. మదనద్రుమనవకిసలయపరిచారం. మదన. మస్తకుడనెడిద్రుమ. వృ

యపరివారం॥ యాహిమా॥౫॥దశనపదంభవదధరగతంమమరచయతిచే
 తసిభేదం- కథయసికథమధునాపిమయాసహతవవపురేతదభేదం॥ యా
 హిమా॥ ౬ ॥బహిరివమలినతరంతవకృష్ణమనోపిభవిష్యతిమానం- కథమ
 నువంచయసేజనమనుగతమసమశరజ్వలమానం॥ యాహిమా॥ ౭॥భ్రమ
 తిభవానబలాకబలాయవనేమకిమత్రవిచిత్రం ప్రథయతిపూతనికైవవధూ
 వధనిదయబాలచరిత్రం॥యాహిమా॥ ౮ ॥శ్రీజయదేవఘణితరతివంచిత
 ఖండితయువతివిలాపం- శృణుతసుధామధురంవిబుధావదతాపినుఖంచు
 రవాపం॥యాహిమా॥ ౯౮॥శ్లో॥మమేదతపశ్యం త్యాఃస్రసరదనురాగంబ

క్షమయొక్క. నవ- నూతనమయిన. కిసలయ - చిగుళ్ళయొక్క. పనివారం-సమూహ
 మును. బహిః.వెలపటను. దశ-యతివ- చూపుచున్నచోయన్నటువలెనన్నది॥ ౫॥టీ॥
 హే మాధవ - ఓకృష్ణా. భవదధరగతం. భవత్ - నీయొక్క. ఆధర- అధరమును. గ
 తం-పొందియున్న. దశనపదం-దంతతము. మమ-నాయొక్క. చేతసి- మనస్సునగదు.
 భేదం- దుఃఖమును. రచయతి-చేయుచున్నది. అధునాపి- ఇప్పుడున్న. తవ-నీయొక్క.
 ఏతత్ - ఈ.వపుః- శరీరమును.మయాసహ- నాతోగూడ. అభేదం - భేదము లేనిదాని
 గాను. కథం- ఎట్లు.కథయసి-చెప్పుచున్నావు॥ ౬॥టీ॥ హేకృష్ణ-ఓకృష్ణా.తవ- నీయొ
 క్క. మనోపి- మనస్సున్న. బహిరివ- బాహ్యశరీరమువలెనే. మలినతరం- మిక్కిలివ
 లినమైనదిగాను. భవిష్యతి- కాలదు. మానం- నిశ్చయము. అభవా-అట్లుగాకపోయిన
 ట్ట్రాయనా. అనుగతం- శరణముబొందిన. అసమశరజ్వలమానం- అసమశర- మస్తద్గుని
 చేతను. జ్వలమానం- తపింపబడుచున్న. జనం- జనుని. కథం- ఎట్లు. అనువంచయసే -
 మోసపుచ్చుచున్నావు॥ ౭॥ టీ॥ హేమాధవ- ఓకృష్ణా. భవా- నీవు. వనేషు- బృం
 దావనములయందు. ఆబలాకబలాయ- అబలా- స్త్రీలయొక్క. కవళాయ-కంఠించుట
 కొఱకు. భ్రమతి- తిరుగుచున్నావు. అత్ర- ఈయథామందు.కించిత్రం - ఏమిఅశ్చర్య
 ము. వధూవధనిదయబాలచరిత్రం- వధూ- స్త్రీలయొక్క. వధ-వధమందు. ఖిద-
 య- దయలేని. బాలచరిత్రం- కైశవచారిత్రమును. పూతనికైవ- పూతనయనురాక్షస
 స్త్రీయే. ప్రథయతి-ప్రసిద్ధముచేయుచున్నది॥ ౮॥ టీ॥ హేమబుధాః - ఓవిద్వాంసులారా
 ర.సుధా- అమృతమువలెనే. మధురం - శ్రోత్ర మధురమైన. శ్రీజయదేవఘణితరతివం
 చితఖండితయువతివిలాపం- శ్రీజయదేవ-శ్రీజయదేవకవిచేతను. ఘణిత-పలకబడిన. రతి-
 క్రిడయందు. వంచిత- మోసపుచ్చబడిన. ఖండిత- ఖండితనాయకురాలైన. యువతి-రా
 ధయొక్క. విలాపం- దుఃఖరూపమైగగీతమును. శృణుత- వినుడు. అపిచ-ఇంతేకాదు,
 మరవాపం- పొందనశక్యమైన. నుఖం-సుఖకరమైన. గీతం -ఈగానమును. వదత-గాన
 ముజేయుడు॥ ౯౮॥ టీ॥ హేకితవ - ఓవంచకుడవైనశ్రీకృష్ణా.త్వత్-నీయొక్క. ఆహో
 కః- చూపు. ప్రియాపాదాలక్రచ్చురితం- ప్రియా- ప్రియరాలియొక్క. సాద- చర

హిరివప్రియాపాదాల క్తచ్చురితమరుణచ్చాయోహృదయం | మమాద్యప్ర
ఖ్యాతప్రణయభరభం గేనకీతవత్పదాలోకశోకాదివకిమపిలజ్ఞాం జనయ
తి || ఇతిశ్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతాగీతగోవిందేమహాకావ్యేఅష్టమస్తంభః.

౪౯ || శ్లో || తామథమమృతఖన్నాం రతిరసభిన్నాం విమాదసంపన్నాం |

అనుచింతితహరిచరితాం కలహాంతరితామువాచరహస్పతిః ||

అష్టాదశాష్టపదీ ప్రారంభః.

౧ || గుఙ్జరీరాగేణగీయతే || హరిరభిసరతివహతిమధుపవనే-కిమపరమధికసు
ఖంసఖభవనే || పల్లవి || మాధవేరమాధవే-మాకురుమానినిమానమయే || మా
ధవేర || ౨ || తాశ్చఫలాదపిగురుమతిసరసం-కిమువిఫలీకురుషైకుచకలశం

ణములయొక్క. అలక్త- లత్తుకచేతను. ఛురితం- వ్యాప్తమైన. బహిః- వెలపటను. ప్రస
రత- ప్రసరింపుచున్న. అనురాగమివస్థితం- అనురాగమువలెనున్న. తవ- నీయొక్క .
ఇదం- ఈ. అరుణచ్చాయహృదయం- అరుణ- ఎఱ్ఱవైన. ఛాయ- కాంతిగల. హృదయం-
వక్షస్థలమును. పశ్యంత్యాః - చూచుచున్న. మమ - నాకు. ప్రఖ్యాతప్రణయభర భం
గేన- ప్రఖ్యాత- ప్రసిద్ధమైన. ప్రణయభర - ప్రేమాధికవ్యముయొక్క. భంగేన - నాశ
ముచేతను. అద్య- ఇప్పుడు. శోకాదివ- శోకమువలనవలసే. కిమపి - ఒకానొకవిధము
గా. లజ్ఞాం- సిగ్గును. జనయతి-పుట్టింపుచున్నది ||

గీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందు- అష్టమస్తంభసమాప్తమాయెను.

౪౯ || టీ || అధ- ఆతర్వాతను. మన్నభిన్నాం- మన్నభ-మన్నధునిచేతను. భిన్నాం -
భిన్నురాలైన. రతిరసభిన్నాం- రతి- సురతమునందుగల. రస- అనురాగముచేతను- భి
న్నాం- భేదింపబడిన. విమాదసంపన్నాం- విమాద- దుఃఖముతోడను. సంపన్నాం- కూ
డుకొన్న. అనుచింతితహరిచరితాం- అనుచింతిత - స్మరింపబడిన. హరిచరితాం-
శ్రీకృష్ణచరిత్రముగలిగిన. కలహాంతరితాం- కలహ - కలహముచేతను. అంతరితాం-మరి
యొకప్రదేశమునుబొందియున్న. తాం- ఆరాధనుగూర్చి. రహః- ఏకాంతమందు. సఖీ-
చెలికత్తె. ఉవాచ- పలికెను ||

పదునెనిమిదవ అష్టపదీ టీక.

ప || టీ || అయె - ఓరాధా. మానిని - అభిమానియైన. రమాధవే - శ్రీవతిఅయిన .
మాధవే - శ్రీకృష్ణునియందు. మాసం- కోపమును. మాకురు- చేయకుమా || ౧ || టీ || హరిః-
శ్రీకృష్ణుడు. మధుపవనే- మధు- వసంతఋతువుయొక్క. పవనె- వాయువు. వహతిస
తివీచుచుండగాను. అభిసరతి- వచ్చుచున్నాడు. హెసఖి - ఓరాధ - భవనే-యింటి
యందు. అవగం-మరియొకటైన. అధికసుఖం-ఘనమైనసుఖము. కిమస్మి - ఏమియున్నది ||
౨ || టీ || అయె- ఓరాధా. తాశ్చఫలాదపి - తాటివండుకంటె. గురుం- గొప్పలయిన.
అభిసరసం- మిక్కిలిరసయుక్తములైన. కుచకలశం- కుంభములవంటి స్తనములను. కిమ-

మాధవే॥ ౩॥ కఠినకఠితమిదమనుపదమచిరం - మాపరిహారహరిమతిశయ
 రుచిరం॥ మాధవే॥ ౪॥ కిమితివిషీదసిరోదిషివికలా - విహాసతియువతిన
 భాతవసకలా॥మాధవే॥ ౫॥ మృదులనభినదభశీలితశయనే- హరిమవలో
 కయసఫలయనయనే॥మాధవే॥ ౬॥ జనయసిమనసికిమితిగురుభేదం -
 శృణుమమసువచనమవిహితభేదం॥ మాధవే॥ ౭॥ హరిరుపయాతువదతుబ
 హుమధురం-కిమితికరోషిహృదయమతిపిధురం॥మాధవే॥ ౮॥ శ్రీజయదే
 వఫణితమతిలలితం-సుఖయతురసికజనంహరిచరితం॥మాధవే॥మాధవే॥
 ౧౦॥స్నిగ్ధేయత్పరుషాసి యత్ప్రణమతిస్తభ్యాసియద్రాగిణిద్వేషస్థాసియ
 దుస్తుభేవిముఖతాయాతాసితప్తిక్రప్రియే తచ్యుక్తంవిపరితకారిణితవ

విఫలికురుషే- ఏలవ్యభక్తముజేయుచున్నావు॥ ౩॥టీ॥అయే-వోరాధా. అనుపదం - మా
 టిమాటికిన్ని. కఠినకఠితం - కఠిన- కఠినమానట్లుగాను. కఠితం-చెప్పబడిన. ఇదం- ఈవా
 క్యమును. మాపరిహార-పరిహరించకుమా. అతిశయరుచిరం-మిక్కిలిఘోరదురుడైన. హరిం-
 క్రీకృష్ణుని. అచిరం-శీఘ్రముగాను. అనుసర- అనుసరించుమా॥ ౪॥టీ॥అయే-వోరాధా. కి
 మితి-ఏమని. విషీదసి-దుఃఖపడుచున్నావు. వికలా-కళాహీనురాలవై. కిమితి- ఏమని. రోది
 షి-ఏదొచ్చుచున్నావు. తవ-నీయొక్క. సకలా-సమస్తమైన. యువతినభా-చెలికత్తెలనమూహ
 ము. విహాసతి-నవ్వుచున్నది॥ ౫॥టీ॥అయే-వోరాధా. మృదుల. కోపలనైన. నళిన- పద్మ
 ములయొక్క. దళ-లేకులచేతను. శీలిత-రచియింపబడిన. శయనే-సాన్మనండు. హరిం-క్రీ
 కృష్ణుని. అవలోకయ- చూడుమా. నయనే-నేత్రములను. సఫలయ- కృతార్థములుగాజే
 యుచు॥ ౬॥ టీ॥ అయే-వోరాధా. మనసి- చిత్తమందు. గురుభేదం-అధికదుఃఖమును.
 కిమితి-ఏమని. జనయసి- పుట్టించుచున్నావు. అనిహితభేదం-అపహిత-చేయబడిన. భేదం-
 భేదముగల. మమ-నాయొక్క. సునవనం-మంచినచసమును. శృణు-నినుము॥ ౭॥టీ॥ అ
 యే-వోరాధా-హరిః-క్రీకృష్ణుడు. ఉపయాతు-వచ్చుగాక. బహు-మిక్కిలి. మధురం-ప్రి
 యమానట్లుగాను. వదతు-పలుకుగాక. కిమితి-ఎందుకొరకు. హృదయం- మనస్సును. అతివి
 ధురం-మిగులదుఃఖపడినదానిగాను. కరోషి-చేయుచున్నావు॥ ౮॥ శ్రీజయదేవ-జయదే
 వకవిచేతను. ఫణితం-చెప్పబడిన. అతిలలితం-మిక్కిలిమృదువైన. హరిచరితం- క్రీకృష్ణుని
 త్రము. రసికజన-శృంగారాదిరసజ్ఞజనమును. సుఖయతు-సుఖింపజేయుగాక॥ ౧౦॥టీ॥
 హేవిపరితకారిణి- వ్యత్యాసముగాచేయుచున్నయోరాధా. యత్-ఏకారణమువలన. త
 స్తిక్రప్రియే-ఆకృష్ణస్వామి. స్నిగ్ధసతి-సరసుడౌచుండగాను. త్యం-నీవు. పరుషా - కఠిను
 రాలవు. అసి-అగుచున్నావో. యత్-ఏకారణమువలన. తస్తిక్రప్రియే-ఆక్రియము. ప్రణ
 మతినతి-సమీకగుచుండగాను. స్తభా-స్తబ్ధురాలవు. అసి-అవుచున్నావో. యత్-ఏకార
 ణమువలన. తస్తిక్రప్రియే-ఆక్రీకృష్ణుడు. రాగిణిసతి-ఆనురాగముగలవాడౌచుండగాను.
 ద్వేషస్థా-శత్రురాలవు. అసి-అవుచున్నావో. యత్-ఏకారణమువలన. తస్తిక్రప్రియే-ఆ

శ్రీఖండచర్చావిషం శీతాంశుస్తవనోహిమం హుతవహః క్రీడాముదా
యాతనా|| ... *
ఇతిశ్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతగీతగోవిందేమహాకావ్యేనవమస్తంభః.

౫౧|| స్లో|| అత్రాంతరేమసృణరోషవశాదసీమనిశ్వాసనిస్సహముఖం
సుముఖంముపేత్య సప్రీడమీక్షితసఖివదనాందినాంతేసానందగద్గదపదం
హారిరిత్యువాచ|| ... *

ఏకోనవింశాష్టపదీప్రారంభః.

౧|| దేశవరాల్లిరాగేణగీయతే|| వదసియదికించిదపిదంతరుచికాముదీహర
తుదరతిమిరమతిఘోరం-స్ఫురదధరశీధవెతవవదనచంద్రమారోచయతు
ప్రియుకు. ఉన్నభేసతి- ప్రసన్నుడవుచుండగాను. విముఖతాం- విముఖత్వమును. యా
తాసి-పొందినానవచ్చున్నావో. తత్-ఆకారణమువలన. తవ-నీకు. శ్రీఖండచర్చా- శ్రీ
గంధరేపనము. విషం-విషమున్ను. శీతాంశుః-చంద్రుడు. తవస-నూర్పుడున్ను-హిమం.
నుచు. హుతవహః-అగ్నిహోత్రమున్ను. క్రీడాముదా-క్రీడవలన గలుగుసంతోషము.
యాతనా-తీవ్రవేదనయున్ను. (భవతి-అవుచున్నది)య్యక్తం-య్యక్తము||

గీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందు-నవమస్తంభమాప్తమాయెను.

౫౧|| టీ|| అత్రాంతరే-అయ్యవరంబున. హరిః-శ్రీకృష్ణుడనినాంతే-సాయంకా
లమందు. ఉచే-త్య-వచ్చి. మసృణ-అధికమైన. రోషవశాత్-కోపాధీనమవుటవలన. ఆసీ
మ-కడలేనట్టి. నిశ్వాస- నిట్టూర్పుచేతను. నిస్సహ-సహింపనశక్యమైన. ముఖం- ముఖము
గలిగిన. సప్రీడం - సిగ్గుతోకూడుకొన్నట్టుగాను. ఈక్షిత-చూడబడిన. సఖి- చెలికత్తె
యొక్క. వదనాం-ముఖముగలిగిన. సుముఖం-ప్రసన్నముఖిఅయిన రాధనుగూర్చి. సానం
దగద్గదపదం- సానంద. సంతోషముతోగూడుకొనుటచేతను. గద్గద-తోట్టుపడుచున్న.
పదం-వాక్యములుగలుగునట్లుగాను. ఇతి- ఇట్లని. ఉదాచ-పలికె||

పగ దొమ్మిదవయష్టపదిటీక.

ప|| టీ|| చారు-పిచ్చుచున్న. శీలే-స్వభావముగల. హౌప్రియే- ఓరాధ. మయి-నా
యందు. అనిదానం- నిష్కారణమైన. మానం-కోపమును. ముంచ-చిడుపుము. సవది-ఇ
ప్పుడు. మదనానలకి-మన్మథాగ్ని. మమ-నాయొక్క. మానసం-మానసమును. గహతి-దహిం
పుచున్నది. ముఖకనుల-ముఖకమలముయొక్క. మఘ-తేనెయొక్క. పానం-పానమును.
దేహ-ఇమ్మా|| ౧|| టీ|| కిరిచిదపి-కొంచెమైనను. వదసియది-పలికితివాయెనా. తవ-నీయొక్క
దంత-దంతములయొక్క. రుచి-కాంతియనెడి. కాముదీ-పెన్నెల. అతిఘోరం- అత్యుగ్ర
మైన. మమ-నాయొక్క. దరతిమిరం-దర-వెరపనెడి. తిమిరం-చీటిని. హరతు- హరించు
గాక. తవ-నీయొక్క. వదనచంద్రమా-ముఖచంద్రుడు. స్ఫురదధరశీధవే- స్ఫుగత్ - ప్ర
కాశించుచున్న. అధక శీధవే-అధరామృతముకొరకు. లోచనచకోరం- లోచనకన్నులనె

లోచనచకోరం॥ ప ॥ ప్రియేచారుశీలేప్రియేచారుశీలే, ముంచమయిమా
 నమనిదానంసపదిమదనానలోదహతిమమమానసం-దేహిముఖకమలమ
 ఘపానం,ప్రియేచా॥౨॥సత్యమేవాసియదిమదతిమయికోపిసీ-దేహిఖరన
 ఖరశరఘాతం-ఘటయభుజబంధనంజనయరదఖండనయేనవాభవతుసు
 ఖజాతం॥ప్రియేచా॥౩॥నీలనల్లినాభమపితన్నితవలోచనం-ధారయతికోక
 నదరూపం-కుసుమశరపాణభావేనయదిరంజయతి కృష్ణమిదమేతదనురూ
 పం॥ప్రియేచా॥౪॥త్వమసిమమభూషణంత్వమసిమమజీవనం-త్వమసిమ
 మభవజలధిరత్నం-భవతుభవతీహమయినతతమనురోధిసీ-తత్రమమహృ
 దయమతియత్నం॥ప్రియేచా॥౫॥స్ఫురతుకుచకుంభయోరుపరిమణిమంజ
 రీరంజయతుతవహృదయదేశం-రసతురశనాపితవఘనజఘనమండలేశ్శా

డి.చకోరం-చకోరపత్నిని.రోచయతు-రుచింపజేయుగాః॥౨॥టీ॥ హేఘటతి-పీరాధ.
 మయి-నాయండు.సత్యమేవ-యధాభ-ముగానే.కోపిసీ-కోపముగలదానవు.అసియది-
 అయితివాయెనా.ఖర-తీక్ష్ణమైన.నఖ-గోళ్యనెడి.శర-బాణములయొక్క.ఘాతం-ద్రవం
 రమును.దేహి-ఇమ్ము.భుజబంధనం-భుజ-బాహువులచేత.బంధనం-కట్టుటను.ఘట
 య-చేయుము.రద-దంతములచేత.ఖండనం-కొఱుకుటను.జనయ-పుట్టింపుము.యేన
 వా-దేనిచేతనైన.సుఖజాతం-సుఖసమాహము.భవతు-దే॥గాక॥౩॥హేతన్ని-ఓరాధ-
 తవ-నీయొక్క.లోచనం-కన్నులు.నీలనల్లిన-నల్లగలవయొక్క.ఆభవపి-కాంతివంటి
 కాంతిగలదైనను.కోకనద-కెండామరలయొక్క.రూపం-ఆకారమును.ధారయతి-ధరిం
 పుచున్నది.ఇదం-ఈనేత్రము.కుసుమశరపాణభావేన-కుసుమశర-మన్నఘనియొక్క.పా
 ణభావేన-బాణమాటచేత.కృష్ణం-నీలవర్ణుడునుక్రీకృష్ణుండునునైననన్ను.రంజయతియది-
 రంజిల్లజేయుచున్నట్టాయెనా.వితత్-ఈకోకనదరూపముధరించుట.అనురూపం-తగి
 నదొను॥౪॥హేప్రియే-వోరాధ.త్వం-నీవు.మమ-నాకు.ఘాషణం-అలంకారము.అసి-
 ఆవుచున్నావు.త్వం-నీవు.మమ-నాకు.జీవనం-జీవనము.అసి-ఆవుచున్నావు.త్వం-నీవు.
 మమ-నాకు.భవ-సంసారమనెడి.జలధి-సముద్రమందలి.రత్నం-రత్నము.అసి-ఆవుచు
 న్నావు.ఇష-ఇప్పుడు.మయి-నాయండు.భవతు-నీవు.సతతం-నిల్లప్పుడున్న.అనురోధిసీ-
 అనుసరించుదానవు.భవతు-అవుదువుగాక.తత్ర-ఆవిషయమై.మమ-నాయొక్క.హృద
 యం-చిత్తము.అతియత్నం-అధికయత్నముగలది.భవతు-అవుచున్నది॥౫॥ హేతన్ని-వో
 రాధా.తవ-నీయొక్క.కుచకుంభయోః-కలశములవంటికుచములయొక్క.ఉపరి-మీద
 ను.మణినుగరి-రత్నపారము.స్ఫురతు-ప్రకాశించుగాక.శవ-నీయొక్క.హృదయదేశం
 ఉరఃప్రదేశము.రంజయతు.రంజిల్లుగాక.తవ-నీయొక్క.రశనాపి-మొలనూలున్న.ఘ
 న-దట్టమైన.జఘనమండలేకటిపురోభాగప్రదేశమందు.రసతు-ధ్వనించుగాక.మన్న-
 మన్నఘనియొక్క.నిదేశం-ఆశ్శును.శ్శోపయతు-చాటించుగాక॥౬॥హేమస్మణవాణి-

షయతుమన్మథనిదేశం॥ప్రియోచా॥౬॥స్థలకమలగంజనంమమహృదయరం
జనం-జనితరతిరంగపరభాగం-ఫణమస్పృణవాణీకరవాణీచరణద్వయం-స
రసనదలక్తకసరాగం॥ప్రియోచా॥౭॥న్నరగరభఖండనంమమశిరసిమండ
నం-దేహిపదపల్లవముదారం-జ్వలతిమయిదారుణోమదనకదనానలో-
హారతుతదుపాహితవికారం॥ప్రియోచా॥౮॥ఇతిచటులచాటుపటుచారుము
రవైరిణా-రాధికామధివచనజాతం-జయతుపద్మావతీరమణజయదేవకవి-
భారతీఫణితుమితీతం॥ప్రియోచారుశీలేప్రియోచారుశీలే॥౫౨॥శ్లో॥పరిహ
రకృతాశంకేశంకాంత్వయా సతతంఘనస్తనజఘనయాక్రాంతేస్వాం
తేపరానవకాశిని | విశతిపితనోరన్యాధన్యానకాపిమమాంతరంస్తనభర

మృదుభాషియైనమోరాధాస్థలకమలమెట్టదామరలను. గంజనం. తిరస్కరించునట్టిన్ని
మమ-నాయొక్క. హృదయ-చునస్సును. రంజనం-సూతోపపెట్టునట్టిన్ని. జనిత-పుట్టింపబ
డిన. రతిరంగ-సురతముయొక్క. పరభాగం-ఉత్తమాంశముగలిగిన. తవ-నీయొక్క. చర
ణద్వయం-పాదద్వయమును. సరస-మృదువైన. సత్-శ్రేష్ఠమయిన. అలక్తక-లతుకచేతను
సరాగం-రక్తిమతోగూడినదానిగా. కరవాణి-చేయుచున్నాను. ఫణ-పలుకుము॥౭॥పా
శ్రియే - ఓరాధ-స్తర- మన్నభుడనెడి. గరభ- విషమును. ఖండనం - ఖండించునట్టిన్ని.
మమ-నాయొక్క. శిరసి-శిరస్సునందు. మండనం-అలంకారమయినట్టి. తవ-నీయొక్క.
ఉదారం-శ్రేష్ఠమయిన. పదపల్లవం-చివుళ్ళవంటిపాదమును. దేహి-ఇమ్ము. చారుణి-భ
యంకరమయిన. మదన-మన్నభునియొక్క. కదన-యుద్ధమనెడి. ఆనలః-అగ్ని. మయి-నా
యందు. జ్వలతి-వ్రజ్జలింపుచున్నది. తదుపాహితవికారం-తత్-ఆమన్నభునినే. ఉపాహిత-
పొందబడిన. వికారం-తాపమును. హరతు-పోగొట్టుగాక॥౮॥టీ॥ఇతి-ఈప్రకారముగా
చటుల-చంచలమయిన. చాటు - నేర్పునూటలచేత. పటు-సమర్థుడైనట్టిన్ని. చారు-బి
ప్పుచున్నట్టి. మురవైరిణా-శ్రీకృష్ణునిచేతను. రాధికామధి-రాధనుగూర్చిపలుకబడిన. వచ
నజాతం-వాక్యనూహముగలిగినట్టిన్ని. పద్మావతీరమణజయదేవకవిభారతీఫణితుం-పద్మా
వతీరమణ-పద్మావతీక్రియుడైన. జయదేవకవి- జయదేవకయొక్క. భారతీ-వాక్కుచే
తను. ఫణితుం-చెప్పబడిన. ఇతిగీతం-ఈగీతము. జయతు-సర్వోత్కృష్టమయినవికాంచుగాక
కదనశబ్దమునకు. భాధయనిచెప్పువచ్చును॥౫౨॥టీ॥పాకృతాశంకే-చేయబడినశంకగల
యోరాధా-శంకాంసందేహమును. పరిహర-పరిహరించుమా. ఘనస్తనజఘనయా-ఘన
గొప్పలైన. స్తన-కువములున్ను. జఘనయా-శిరుదులున్నుగలిగిన. త్వయా-నీచేతను. పరా
నవకాశిని - మరియొక్కరికి తాపుతేనట్టి. మమ-నాయొక్క. స్వాంతే- చిత్తము. సతతం
౨ల్లస్పదున్ను. ఆక్రాంతేసతి-ఆక్రమించబడుచుండగాను. వితనోః- మన్నభునికంటే. అ
న్యా-మరియొక్క. ధన్యా-కృతార్థురాలైన. కాశి-నీవనతయను. మమ-నాయొక్క. అంతరం
అవకాశమును. నవశతి-ప్రవేశించదు. స్తన-స్తనములయొక్క. భార-భారముయొక్క. ప

పరీరంభారంభేవిధేహివిధేయతాం॥ ౫౩ ॥ వ్యధయతివృధామానంతస్వి
 ప్రపంచయపంచమంతగుణిమధురాలాపైస్తాపంచినోదయదృష్టిభిః|సుము
 ఖవిముఖీభావంతావద్విముంచనముంచమాం స్వయమతిశయ స్నిగ్ధోము
 ధ్ధేప్రియోయముపస్థితః॥ ౫౪ ॥ ముగ్ధేవిధేహిమయినిర్దయదంతదంశదోర్వ
 ల్లిబంధనిబిడస్తనవీడనాని । చండిత్వమేవముదమంచనపంచబాణచండా
 లకాండదళనాదనవఃప్రయాంతు॥౫౫॥ బంధూకమృతిబాంధవోయమధ
 రఃస్నిగ్ధాహ ధూకచ్చపిఃగండేచండిచకా స్తినీలనళినశ్రీమోచనంలోచనం

రిరంభ - ఆలింగనమయొక్క. ఆరంభే - ఉపక్రమమగు. విధేయతాం - విధేయ డౌట
 ను. విధేహి-చేయుమా॥౫౩॥టీ॥ హేముగ్ధ- వోపివేక శూన్యరాలా. అతిశయస్నిగ్ధః-మి
 క్కిలినునుపుకాడైసట్టిన్ని. ప్రియః-ప్రియుడయిన. అయంకాకృష్ణుడు. స్వయం-తాను. ఉప
 స్థితః-వచ్చియున్నాడు. అనగా నేను వచ్చియున్నననుట. మాం-నన్ను. సముంచ-మిడువ
 కుమా. హేతస్వి-వో రాధ. వృధా-వృద్ధమయిన. మానం-మానము. మాం-నన్ను. వృధ
 యతి-బాధింపుచున్నది. హేతరుణి-వో రాధా. మధురాలా-పై-మధురవాక్యములచేతను.
 పంచమ-పంచమస్వరమును. ప్రపంచయ-విస్తృతపజేయుమా. హేతస్వి-ఓ రాధా-దృష్టి
 భిః-మీక్షణములచేత. తాపం- తాపమును. వినోదయ-పోగొట్టుమా. హేనుముఖి-వోను
 ముఖురాలా. విముఖీభావం-విముఖీత్వమును. తావత్-అంతమట్టుకు. విమంచ-మిడుపుమా
 ౫౪॥టీ॥ హేముగ్ధ-వోపివేక శూన్యరాలా. మయి-నాయందు. నికాయ-దయలేనట్టుగా
 ను. చంతదంశ-దంతక్షతములనున్ను. దోర్వల్లిబంధ-ఆలింగనమునున్ను. నీబిడ- కఠినము
 లైన. స్తన-స్తనములయొక్క. వీడనాని- వీడనములనున్ను. విధేహి- చేయుమా. హేచం
 డి-కోపముగలయోరాధా. ముదం- ఆనందమును. త్వమేవ- నీవే. అంచ- పొందుమా.
 పంచబాణచండాలకాండదళనాత్-పంచబాణ-మస్త్రఘ్నడనెడి. చండాల- పాపాత్ముని
 యొక్క. కాండ-చాణములచేత. దళనాత్ - ప్రక్కలించుటవలన. మమ-నాయొక్క. అ
 షవః. ప్రాణములు. ప్రయాంతు-పోయిండుగాక॥౫౫॥టీ॥ హేకుందాభదంతే-మొల్ల
 మొగ్గలవంటిదంతములుగలయోరాధ- సపుష్పాయుభః-ఆమస్త్రభుమ. ప్రాయః-తరుచు
 గా. త్వస్త్తుఖసేవయా- త్వత్-నీయొక్క. ముఖి-ముఖముయొక్క. సేవయా-సేవచేతను
 విశ్నం-జగత్తును. విజయతే-గెలుచుచున్నాడు. తవ-నీయొక్క. అయం-ఈ. అధరః-మోవి.
 బంధూకదృతిబాంధవః-బంధూక-మంకెనపూలయొక్క. మృతి-కాంతికి. బాంధవః-చు
 ట్టమైనదై. చకాస్త్రి-ప్రకాశింపుచున్నది. హేచండి. వోకోపముగల రాధ-తవ-నీయొక్క.
 గండే-చక్కిలియందు. స్నిగ్ధా-నుందరమయిన. మధూకచ్చపిః-ఇప్పుపువ్వులకాంతివంటి
 కాంతి. చకాస్త్రి- ప్రకాశింపుచున్నది. హేప్రియె- వోప్రియురాలా. నీలనళినశ్రీమోచ
 నం-నీలనళిన. నల్లకలువలయొక్క. శ్రీ-కాంతిని. మోచనం-పోగొట్టునట్టి. తవ-నీయొక్క.
 లోచనం-నేత్రము. చకాస్త్రి-ప్రకాశింపుచున్నది. తవ-నీయొక్క. నాసా-ముక్కు. తిలప్ర

ప్రణిపాతం-సంప్రతిమంజుశవంజుశసీమనికేళిశయనముపయాతం||ప||ము
 ధ్నేమధుమథనం-అనుగతమనుసరరాధే|| ముద్ధే||౨||ఘనజఘనస్తనభారభ
 రేదరమండగచరణవిహారం- ముఖరితమణిమంజీరముపైహివిధేహిమరా
 శవికారం||ముద్ధే||౩|| శృణురమణీయతరంతరుణీజనమోహనమధురవిరా
 వం-కుసుమశరాసనవందినికనికరేభజభావం||ముద్ధే||౪|| అనిలతరశకిసల
 యనికరేణకరేణలతానికురుంబం- ప్రేరిణమివకరభారుకరోతిగతింప్రతి
 ముంచవింబం||ముద్ధే||౫|| స్ఫురితమనంగతరంగవశాదివసూచితహరిపరి

నమస్కారముగలిగినట్టిన్ని. సంప్రతి-ఇప్పుడు. మంజుశ-మనోహరమైన. వంజుశ. ప్రబృలి
 పాదయొక్క. సీమని-ప్రచేశమంబు. కేళిశయనం-క్రీడాశయ్యను. ఉపయాతం - పొంది
 యున్నట్టిన్ని. అనుగతం-శరణాగతుడైనట్టి. మధుమథనం-కృష్ణని. అనుసర- అనుసరించు
 మా||౨|| హేముద్ధే-ఓ రాధ. ఘన-గొప్పతన. జఘన-పిరుదులయొక్కయ. స్తన- స్తనముల
 యొక్కయ. భార-గురుత్వమును. భరే-వహించుటయంబు. దర-ఇంచుకంఠ. మండగ-తి
 న్నదనమునుబొందిన. చరణ-పాదములయొక్క. విహారం-సంచారముగలుగునట్టుగాను.
 ముఖరిత. మోయుచున్న. మణి-రత్నఖిలతమలైన. మంజీరం- అందెలుగలుగునట్టుగాను.
 మధుమథనం-క్రీకృష్ణస్వామిని. ఉపైహి-బొందుమా. మరాశ-హంసలయొక్క. వికారం-గ
 మనవికారమును. విధేహి-చేయుమా|| ౩|| హేముద్ధే-ఓ రాధ. రమణీయతరం-మిగుల
 శ్రావ్యమైనట్టిన్ని. తరుణీజన-స్త్రీజనమును. మోహన-మోహింపజేయునట్టి. మధుప- తు
 మ్మైదలయొక్క. విరావం-ధ్వనిని. శృణు-ఁగుము. కుసుమశరాసన- మన్నధునియొక్క .
 శాసన-ఆజ్ఞవలన. వందిని-స్తోత్రముజేయుచున్న. పిక-కోయిలలయొక్క. నికరె-సమాహ
 మంబు. భావం-అభిప్రాయమును. భజ-బొందుమా||౪|| హేకరభారు-ఓ రాధ. లతా-తి
 గెలయొక్క. నికురుంబం-సమాహము. అనిల-వాయువుచేతను. తరశ-చగచలమైన. కిస
 లయ-పిగుళ్ళయొక్క. నికరేణ-సమాహమనెడి. కరేణ-హస్తముచేతను. ప్రేరిణం- ప్రేర
 ణమును. కరోతివ-చేయుచున్నదోయన్నట్టువలెనున్నది. సంప్రతి-ఇప్పుడు. గతింప్రతి- గ
 ననమునుగూర్చి. విలంబం- ఆలస్యమును. ముగించ-విడుపుమా||౫|| హేముద్ధే-ఓ రాధ. అ
 నంగ-మన్నధునియొక్క. తరంగ-తరంగములయొక్క. వశాదివ-పారవశ్యము వలనవలె
 నే. స్ఫురితం-అదురుచున్నట్టిన్ని. నూచిత-అగుపరచబడిన. హరి- క్రీకృష్ణనియొక్క. పరి
 రంభం-ఆలింగనముగలిగినట్టిన్ని. మనోహర-బిప్పుచున్న. హర-ముక్తాహరమనెడి. విమల
 నిర్మలమైన. జలధారం-ఉడకధారలుగల. అమం- ఈ. కుచకుంభం-కుచకలశమును. పృ
 చ్చ-అడుగుమా||౬|| హేముద్ధే-ఓ రాధ. తవ- నీయొక్క. ఇదం- ఈ. వపురపి.. శరీరము

రంభం-పుచ్చమనోహరహారవిమలజలధారమముంకుచకుంభం॥ముద్దే.౬
 అధిగతముఖలసఖిభిరిదంతవపురపిరతిరణసజ్జం-చండిరసితరశ నారవడిం
 డిమమభిసరసరసమలజ్జం॥ముద్దే॥ ౭॥స్త్రురశరనుభగనఖేనసఖీమవలంబ్యక
 రేణనలీలం-చలవలయక్వణితైరధిబోధయహారిమపినిజగతిశీలం॥ ముద్దే ॥
 ౮॥శ్రీజయదేవఫణితమధరికృతహారముదాసితనామం-హరివినిహితమన
 సామధితివ్రతుక తతతటీమవిరామం॥ముద్దే॥ ౫౮ ॥స్తో॥అట్టోర్నిక్షిపదంజ
 నంశ్రవణయోస్తాపింఛగుచ్చావళిం మూర్ధ్నిశ్యామసరోజ దామకుచ

న్ను. ఆఖిల-సమస్తమైన. సఖిభిః-చెలిక తెలిచేతను. రతిరణసజ్జం-రతి-శురతమనెడి. రణ-
 యుద్ధమునకు. సజ్జం-సన్నద్ధమైనదిగాను. అధిగతం-తెలియబడెను. హెచండి-ఓకోపము
 గలరాధ. రసిత-మ్రోయుచున్న. రశనా-మొలనూలుయొక్క. రవ-ధ్వనియనెడి. డిండి
 మం-డిండిమమనువాగ్యుభేషముగలుగునట్లుగాను. సరసం-అనురాగముతోకూడుకొన్న
 ట్టుగాను. అలంకార-లజ్జారశి-తమానట్లుగాను. అభిసర-పొమ్మ॥ ౭॥ హెముద్దే- ఓరాధ.
 స్త్ర-మస్త్రునియొక్క. శర-భాణములవలెనే. సుభగ-బిప్పుచున్న. సఖేన-గోళ్ళుగల. క
 రేణ-హస్తములచేతను. సఖీం-చెలిని. అవలంబ్య-పట్టుకొని. సలీలం-విలాసముతో. గూడుకొ
 న్నట్లుగాను. చల-పొమ్మ-వలయ-కంకణములయొక్క. వ్యణితైః-ధ్వనులచేతను. నిజ-స్వకీ
 యమైన. గతి-గమనముయొక్క. శీలం-స్వరూపమును. హరిం-శ్రీకృష్ణస్వామినిగూర్చి. అధి
 బోధయ - తెలియజేయుమా॥ ౮ ॥ టీ ॥ అధరికృత - తిరస్కరించబడిన. హారం - ము
 క్తాహారముగలిగినట్టిన్ని. అనగామత్యములుగూర్చినట్లున్నదనుట. ఉదాసిత. పోగొట్టుబడి
 న. వామం-వక్రత్వముగలిగినట్టిన్ని. శ్రీజయదేవ-జయదేవకవిచేతను. ఫణితం-వచింపబడిన
 యీగీతము. హరినినిహితమనసాం-హరి - శ్రీకృష్ణస్వామియందు. వినిహిత- ఉంచబడిన.
 మనసాం-మనస్సుగలవారియొక్క. కంఠతటీమధి-కంఠప్రదేశముందు. అనిరామం-ఎడతె
 గనట్లుగా. తివ్రతు-ఉండుగాక॥ ౫౮॥ టీ॥ హెసఖి- ఓరాధ. అట్టోః-కన్నులయందు. అం
 జనం-కాటుకనున్న. శ్రవణయోః-చెవులయందు. తాపింఛగుచ్చ - కానుగపూగుత్తుల
 యొక్క. ఆవళిం-పక్షినిన్ని. మూర్ధ్ని- శిరస్సునందు. శ్యామసరోజ-నల్లకలువలయొ
 క్క. దామ-మాలికనున్న. కుచయోః-స్తనములయందు. కస్తూరికా-కస్తూరియొక్క. పత్ర
 కం-మకరికాపత్రమునున్న. నిషీపత్-ఉంచుకొన్నట్టిన్ని-నికుంజే- పొదరింటియందు. సీల
 నిచోశ-చారు. సీల-నల్లనైన. నిచోశ-వస్త్రమువలెనే. చారు-బిప్పుచున్న. ధ్వంతం-చీకటి
 నిగూర్చి. భూతాణాం-వంచకులైగట్టిన్ని. అభిసారసత్వరహృదాం-అభిసార-సంకేతమం
 దు. సత్వర-త్వరతో. గూడుకొనియున్న. హృదాం-మనస్సులుగలిగినట్టి. సుదృశాం- ప్రీల

యోఃకస్తూరికాపత్రకం | ధూతానామభిసారసత్వరవృదాంవిష్యజ్జ్వి
కుంజేసఖధ్యాతంసీలనిచోళచారుసుదృశాంప్రత్యంగమాలింగతః || ౫౯ ||
కాశ్చీరగౌరవపుషామభిసారికాణా మాబద్ధరేఖమభిలోరుచిమంజరీభిః |
ఏతత్తమాలదళసీలతమంతమిస్రంతత్ప్రేమహేమనికషోపలతాంప్రయా
తి||౬౦||హారావలీతరళకాంచనకాంచిదామమంజీరకంకణమణిద్యుతిదీపి
తస్య | ద్వా రేనికుంజనిలయస్యహరింధిరీక్ష్యప్రీడావతీమదసఖి మియమి
త్యువాచ||

ఏకవింశాష్టపదీపాగ్రంభః

౧||బంగళవరాళరాగేణగీయతే||మంజుతరకుంజతలకేళినదనే-అహవిల

యొక్క ప్రత్యంగం ప్రత్యవయవమును విష్యక్ - అంతటనున్న ఆలింగితి. కాగలింఛ
కొనుచున్నాడు || ౫౯ || టీ || అభిసారికాణాం సంకేతస్థానమును గూర్చి పొయ్యెడి శ్రీలయ
క్క. కాశ్చీరగౌరవపుషాం - కాశ్చీర - కుంకుమవలెనే - గౌర - పాటలవణా మైన. వపుషాం
శరీరములయొక్క రుచిమంజరీ కి - రుచి. కాంతులయొక్క మంజరీ భిః - సమూహములచేత
ను. అభిః - అంతటను. ఆబద్ధరేఖం - ఆబద్ధ - కట్టుబడిన. రేఖ - పట్టులు గలిగినట్టిన్ని. తేమా
లదళసీలతమం - తమాల - కాసుగ చెట్లయొక్క. దళ - ఆకులవలెనే. సీలతమం - మిగులనల్లనై
నట్టి. ఏతత్ - ఈ. తమిస్రం - చీకటి. తత్ప్రేమహేమనికషోపలతాం - తత్ - ఆశ్రీకృష్ణునియొ
క్క. ప్రేమ - అనురాగమనెడి. హేమ - సువర్ణమునకు. నికషోపలతాం - పరీక్షాపాషాణత్వ
మును. ప్రయాతి - పొందుచున్నది. అనగా. ఓరుగల్లు || ౬౦ || అభ - తర్వాతను. హారావలీతర
ళకాంచనకాంచిదామమంజీరకంకణమణిద్యుతిదీపితస్య హార - ముక్తాహారములయొక్క
ఆవళి - పంక్తి యందుగల. తరళ - నాయక మణియొక్కయ. కాంచన - స్వర్ణమయమైన. కాం
చిదామ - మొలనూలుయొక్కయ. మంజీర - అందెలయొక్కయ. కంకణ - కడియములయొ
క్కయ. మణి - చూణి క్యములయొక్క. ద్యుతి - కాంతులచేతను. దీపితస్య - ప్రకాశింపజేయు
డిన. నికుంజనిలయస్య - పొదరింటియొక్క. ద్వారే - వాకిలియందు. హరిం - శ్రీకృష్ణ స్వామిని.
నిరీక్ష్య - చూచి. ఇయం - ఈ దూతిక. ప్రీడావతిగ - సిగ్గుగల. సఖి - చెలిక - తైయైన రాధను. గూ
ర్చి. ఇతి - ఈవక్ష్యమాణప్రకారము. ఉవాచ - పలికెను ||

ఇ రు వ య్యో క ట వ అ ష్ట ప దీ టీ క.

౧|| టీ || రతి - క్రీడలయొక్క. రభస - వేగముచేతను. హసిత - నవ్వుచుండనట్టి.
వదనే - ముఖముగల. హారాధే - ఓరాధ. మంజుతర - మిగులరవణియమైన. కుంజతల -
పొదరిల్లనెడి. కేళినదనే - క్రీడాగృహమందు. మాధవసమీపం - చూధవ. శ్రీకృష్ణ స్వామియొ
క్క. సమీపం - సన్నిధానమును గూర్చి. ప్రవేశ - ప్రవేశించుమా. ఇహ - ఈపాదగిరికిమందు.

సరతిరభసహసితవదనే|| ప్రవిశ రాధేమాధవసమీపం||౨||నవభవదశోకద
 శశయనసారే-ఇహావిలసకుచకలశతరశహారే||ప్రవిశ|| ౩ ||కుసుమచయర
 చితశుచివాసగేహే-ఇహావిలసకుసుమసుకుమారదేహే||ప్రవిశ|| ౪ ||చల
 మలయవవనఘనసురభిశీతే-ఇహావిలసవిలసదళిలితగీతే||ప్రవిశ|| ౫ ||మ
 ఘతరశపికనికరనిదముఖరే-ఇహావిలసదశనరుచిరశిఖరే||ప్రవిశ|| ౬||విత
 తలహువల్లనవపల్లవఘనే-ఇహావిలసపీనకుచకుంభజఘనే|| ప్రవిశ|| ౭||మ
 ఘముదితఘఘపకులకలితరావే-ఇహావిలసమదనశరరభసభావే||ప్రవిశ ||
 ౮||విహితవద్భావతీసుఖసమాజే-ఫణతిజయదేవకవిరాజరాజే|| ప్రవిశరా

విలస-క్రీడించుమా||౨||టీ|| కుచకలశ- కలశములవంటి స్తనములయందు. తరళ- చలిం
 పుచున్న.హారే-ముత్యాలచారములుగల.హారాధే-ఓరాధ.నవభవత్- నూతనముగా
 బుట్టుచున్న.అశోక-అశోకపుష్పములయొక్క.దళ- రేకులయొక్క.శయన- సాన్న్యచేత
 ను.సారే-శ్రేష్ఠమైన.ఇహ-ఈపొదరింటియందు.విలస-క్రీడించుమా || ౩|| టీ|| కుసుమ-
 పుష్పములవలెనే.సుకుమార-కోమలమైన.దేహే-దేహముగల. హేరాధే-ఓరాధ. కు
 సుమచయ-పుష్పసమాహముచేతను.రచిత-నిమిశించబడిన.కుచి-పరిశుద్ధమైన. వాసగే
 హే-అంతర్గతముగాలిగిన.ఇహ-ఈపొదరింటియందు.విలస-క్రీడించుమా||౪|| టీ|| విలస
 త-ప్రకాశింపుచున్న.అశి-తుమైదగానఘవలెనే.లిలిత-బిప్పుచున్న. గీతే- గానముగల.
 హేరాధే-ఓరాధ.చల-కదలుచున్న.మలయవవన-మలయమారుతముచేతను.ఘన-అధిక
 మైన.సురభి-పరిమళముచేతను.శీతే-చల్లవైన.ఇహ-ఈపొదరింటియందు.విలస- క్రీడించు
 మా|| ౫|| టీ|| దశన-దంతములయొక్క.రుచి-కాంతిచేతను.రుచిర-బిప్పుచున్న.శిఖరే-అగ్ర
 ములుగల.హేరాధే-ఓరాధ.మఘ-వసంతముతువునందు.తరళ-చంచలమైన.పిక-కోవె
 లలయొక్క.నికర-సమాహముయొక్క.నినద-ధ్వనిచేతను.ముఖరే- మ్రోయుచున్న. ఇ
 హ-ఈపొదరింటియందు.విలస-క్రీడించుమా|| ౬|| టీ|| పీన- బలిసిన. కుచకుంభ- కలశము
 లవంటి స్తనములన్ను.జఘనే-పిరుదులున్నుగల.హేరాధే-ఓరాధ.వితత - వ్యాపించిన.
 బహు-అనేకములైన.వల్లి-తీగలయొక్క.నవ-నూతనమైన. పల్లవ - చిగుళ్ళచేతను. ఘ
 నే-దట్టమైన.ఇహ-ఈపొదరింటియందు.విలస-క్రీడించుమా|| ౭|| టీ|| మదన- మన్తఘని
 యొక్క.శర-భాణములయొక్క.రభస-వేగముచేతను. భావే- సంగమాఖిలాషగలిగిన.
 హేరాధే-ఓరాధ.మఘ-తేనెచేతను. ముదిత- సంతోషమునుబొందియున్న. మఘప-తు
 మ్మైదలయొక్క.కుల-సమాహముయొక్క.కలిత-బిప్పుచున్న. రావే- ధ్వనిగలిగిన. ఇహ
 ఈపొదరింటియందు.విలస-క్రీడించుమా||౮|| హేరాధే-ఓరాధ.కృత-చేయబడిన. పద్మా

ధేమాధవసమీపం॥౬౧॥ శ్లో॥ త్వాంచిత్రైనచిరంపహాగమయతిశ్రాంతో
భృశంతాపితః కందర్పేణతు పాతుమిచ్ఛతి సుధా సంబోధ బింబాధ
రం|అస్యాంకంసమలంకురుక్షణమిహాభూత్రైపలక్ష్మీలవ క్రీతేదాసజనో
పసేవితపదాంభోజేకుతస్సంభ్రమః॥౬౨॥ సాససాధ్వససానందంగోవిం
దేలోలలోచనా | శింజానమంజుమంజీరంప్రవివేశనివేశనం॥... *
ద్వావింశాష్టపదీప్రారంభః

౧॥మాళవరాగేణీయతే ॥ రాధావదనవిలోకనవిలసితవిధవికారవిభం

వతీ-పద్మావతీసంబంధమయిన, సుఖ-సుఖముయొక్క, సమాజే-సమాహమగులిగిన, జయ
దేవకవిరాజరాజే-జయదేవ-జయదేవుడనెడి, కవిరాజరాజే- కవిశ్రేష్ఠుడు, ఘణలిసతి,
గానముచేయుచుండగాను, మాధవసమీపం-శ్రీకృష్ణునిసమీపమునుగూర్చి, ప్రవేశ - ప్రవే
శించుమా, విలస-క్రీడించుమా॥౬౧॥ హెరాధ-ఓరాధ, ఆయం-ఈకృష్ణస్వామి, చిరం-త
డపుగాను, త్వాం-నిన్ను, చిత్రై-మనస్సుచేతను, వహా-వహించుచున్నవాడై, గమయతి-
వర్తించుచున్నాడు, కించ-ఇంతేకాదు, కందర్పేణ-మన్మథునిచేతను, భృశం- మిక్కిలిన్ని,
తాపితః-తపింపబడినవాడై, శ్రాంతస్య-బడలినవాడై, సుధాసంబోధబింబాధరం - సు
ధా-అమృతమును, సంబోధ-నూచనసేయనట్టి, బింబ-వొండపండువంటి, అధరం-మోవి
ని, పాతుం-పానముచేయుటకారకు, ఇచ్ఛతి-ఇచ్ఛయింపుచున్నాడు, ఆస్య - ఈశ్రీకృష్ణ
స్వామియొక్క, అంకం-తొడను, త్షణం-క్షణకాలము, సమలంకురు-అలంకరించుమా, ఇ
హ-ఇప్పుడు, భూత్రైపలక్ష్మీలవక్రీతే-భూ-కనుబొమ్మలయొక్క, క్రేప-చలనముయొక్క
లక్ష్మీ-కాంతియొక్క, లవ-లేశముచేతను, క్రీతే-కొనబడినట్టిన్ని, దాసజనోపసేవితపదాం
భోజే-దాసజన, భక్తజనములచేతను, ఉపసేవిత-సేవింపబడిన, పదాంభోజే-పాదకమలము
లుగలశ్రీకృష్ణునిపిషయనై, సంభృమి-భయము, కుతః-నిక్కడిది॥౬౨॥ గోవిందే-శ్రీకృష్ణు
నియందు, లోలలోచనా, లోల-అసక్తమయిన, లోచనా-నేత్రములుగల, సా-ఆరాధ- స
సాధ్వససానందం-ససాధ్వస-భయముతో గూడుకొన్నట్లుగాను, సానందం- సంతోష
ముతో గూడుకొన్నట్లుగాను, శింజానమంజుమంజీరం-శింజాన-మ్రోయుచున్నట్టిన్ని, మం
జ-పిష్టుచున్నట్టి, మంజీరం-అందెలుగలుగునట్లుగాను, నివేశనం - లీలాగృహమును గూ
ర్చి-ప్రవేశన-ప్రవేశించెను॥

ఇ రు వ దీ రెం డ వ అష్ట ప ది టీ క ,

౧॥టీ॥ సా-ఆరాధ, ఏకరసం-ఏక-ముఖ్యమయిన, రసం-అనురాగముగలిగినట్టిన్ని
చిరం-చిరకాలము, అభిలషిత-కోరబడిన, విలాసం-క్రీడలుగలిగినట్టిన్ని, గురు, ఆధికమయి

గం-జలనిధిమివవిభుమండలదర్శనతరళితక్షుంగతరంగం॥ప॥హరి మేకరసం
 చిరమభిలషితవిలాసం-సాదదశశృగురుహషణవశంవదవదనమనంగవికా
 సం॥హరి॥౨॥హారములతర తారమురసిదధతంపరిరభ్యవిదూరం- స్ఫుట
 తరశేనకదంబకదంబితమివయమునాజలపూరం॥హరి ॥ 3 ॥శ్యామలమృ
 దులక శ్లేబరమండనమధిగతకారదుకూలం- నీలనళినమివపీతవరాగపటల
 భరవలయితమూలం॥హరి॥౪॥ తరళదృగంచలచలనః నోహరవదనజనిత
 రతిరాగం-స్ఫుటకమలోదరఖేలితఖంజనయుగమివశరదితఢాగం॥హరి॥౫

న.హషణ-ఆనందమునకు.వశగవద-స్వాధీనమయిన.వదనం - ముఖముగలిగినట్టి. ఆనం
 గవికాసం-అనంగ-మన్నధునియొక్క.వికాసం-కాంతివంటికాంతిగలిగినట్టిన్ని. రాధావ
 దనవిలోకనవిలసితవిభవి కారవిభంగం-రాధా-రాధయొక్క.వదన-ముఖముయొక్క.
 విలోకన-చూచుటచేతను.విలసిత-ప్రకాశింపబడిన.వివిధ-నానావిధములైన. వికార- మ
 న్నధవికారములయొక్క.విభంగం - రీతులుగలిగినట్టి. హరిం-శ్రీకృష్ణస్వామిని. విభుమం
 డలదర్శన తరళితక్షుంగతరంగం-విభుమండల-చంద్రమండలముయొక్క.దర్శన-చూచు
 టచేత.తరళిత-చలంపబడిన.తుంగ-గొప్పలైన.తరంగం-అలలుగలిగిన.జలనిధిమివ-సము
 ద్రునివలె. దదర్శ - చూచెను ॥ ౨ ॥ టీ ॥ ఆమలతర - మిగుల స్వచ్ఛమయిన.
 తారం- నాయకమణిగల.హారం-ముక్తాహారమును.విదూరం - దీర్ఘకానట్టుగాను.
 ఉరసి-వక్షస్థలమందు. పరిరభ్య - చేర్చుకొని.దధతం - ధరించుచున్నట్టిన్ని. స్ఫుటతర-
 మిగులవ్యక్తమయిన. శేన-సురుగులయొక్క.కదంబ-సమూహముతోడను. కదంబితం -
 కూడుకొనియున్న.యమునాజల-యమునోదకముయొక్క.పూరమివస్థితం- ప్రవాహము
 వలెనున్నట్టి.హరిం-శ్రీకృష్ణస్వామిని.ఆరాధ-చూచెను॥3॥టీ॥శ్యామల - ఇంద్రనీలవర్ణమ
 యిన.మృదుల-కోమలమయిన.కశేబగ-శరీరముయొక్క.మండనం- అలంకారముగలిగి
 నట్టిన్ని. అధిగత.పొందబడిన. గౌరదుకూలం - పీతాంబరముగలిగినట్టిన్ని. పీత-సచ్చలై
 న.పరాగ-పుష్పరజముయొక్క. పటల-సమూహముయొక్క.భర - అతిశయము చేతను.
 వలయిత-చుట్టబడిన.మూలం- మొదలుగలిగిన.నీలనళినమివస్థితం- నల్లలుచవలెనున్న
 ట్టి.హరిం-శ్రీకృష్ణస్వామిని.దదర్శ-చూచెను॥ ౪॥ తరళ-చంచలములైన.దృగంచల-కడ
 గన్నులయొక్క.చలన-కదులుటచేతను.నోహర-సుందరమయిన.వదన-ముఖముచేత
 ను.జనిత- సృష్టింపబడిన.రతి-క్రీడయందు.రాగం-అనురాగముగలిగిన.స్ఫుట-వికసించిన
 కమల-పద్మములయొక్క.ఉదర-మధ్యప్రదేశమందు.ఖేలిత- క్రీడించుచున్న.ఖంజన- కా
 టుకపిట్టలయొక్క. యుగం-జంటగలిగిన.శరది-శరత్కాలమందు.డాతగమివస్థితం-
 తటాకమువలెనున్నట్టి. హరిం - శ్రీకృష్ణస్వామిని. దదర్శ - చూచెను ॥ ౫ ॥

వదనకమలపరిశీలనమిలితమిహిరసమకుండలశోభం-స్మితరుచిరుచిరసము
 జ్జ్వలితాధరవల్లవకృతరతిలోభం||హ||౬||శశికిరణచ్చురితోదరజలదరసుం
 దరకుసుమసుకేశం-తిమిరోదితవిధుమండలనిర్మలమలయజతిలకనివేశం ||
 హరి||౭|| విపులపులకదరదంతురితంరతికేళికల్పాభిరధీరం-మణిగణకిరణస
 మూహసముజ్జ్వలభూషణసుభగశరీరం||హరి||౮|| శ్రీజయదేవఫణితవిభవం
 ద్విగుణీకృతభూషణభారం- ప్రణమతహృదివినిధాయహరింసుచిరంసుకృ
 తోదయసారం||హరిమే||౬౩|| అతిక్రమ్యాపాంగంశ్రవణపదపర్యంతగమ

టీ|| వదనకమల- ముఖకమలముయొక్క. పరిశీలన- అలంకారముకొరకు. మిలిత-కూడి
 యున్న. మిహిర-నూర్వనితోడను, సమ-సరియైన. కుండల - కుండలమలయొక్క. శోభం-
 కాంతిగలిగిన. స్మిత-చిరునవ్వుయొక్క. రుచి- కాంతితనను. రుచిర-ఒప్పుచున్న. సము
 జ్జ్వలిత- ప్రకాశింపబడిన. అధరవల్లవ- వల్లవమువంటి అధరముచేతను. కృత- చేయబ
 డిన. రతిలోభం-చురతాభిలాషగలిగిన. హరిం- శ్రీకృష్ణస్వామిని. దదశ-చూచెను||౬
 టీ|| శశి-చంద్రునియొక్క. కిరణ- కిరణములచేతను. ఛురిత-వ్యాప్తమయిన. ఉదర-మధ్య
 ప్రదేశముగలిగిన. జలధర- మేఘమువలె, సుందర-ఒప్పుచున్న. కుసుమ-పుష్పములగల.
 సుకేశం- మంచిపెంటురికలుగలిగిన. తిమిర- చీకటియలను. ఉదిత-ఉదయించిన. విభ
 నుండల- చంద్రమండలమువలెనే. నిమణల - స్వచ్ఛమయిన. మలయజతిలక- శ్రీగంధపు
 బొట్టుయొక్క. నివేశం-స్థానముగలిగిన. హరిం-శ్రీకృష్ణస్వామిని. దదశ-చూచెను||౭||
 టీ|| విపుల-విస్తారమయిన. పులక-రోమాంచమలచేతను. దర-ఇ-చుకంత. దంతురితం-
 మిట్టపల్లముగాజేయబడిన. రతికేళి-నురతక్రీడలయొక్క. కల్పాభిః- కళలచేతను. ఆధీ
 రం-ధైర్యములేని. మణిగణ- మణిపజ్జులయొక్క. కిరణ-కాంతులయొక్క. సమూ
 హ- గుంపుచేతను. సముజ్జ్వల- ప్రకాశించునట్టి. భూషణ-భూషణములచేతను. సుభగ-
 ఒప్పుచున్న. శరీరం-శరీరముగల. హరిం-శ్రీకృష్ణస్వామిని. దదశ-చూచెను||౮|| టీ|| హె
 జనాః-ఓజనులారా. ఇతి-ఈప్రకారముగాను. శ్రీజయదేవఫణితవిభవం- శ్రీజయదేవ-జ
 యదేవకవిచేతను. ఫణిత, వణి-పంపబడిన. విభవం-వైభవముగలిగిన. ద్విగుణీకృతభూషణ
 భారం-ద్విగుణీకృత-ఇనుమడింపబడిన. భూషణ-ఆభరణములయొక్క. భార- అధిక్యము
 గలిగిన. సుకృతోదయసారం-సుకృత-పుణ్యముయొక్క. ఉదయ-అవిరభవమువలన. సా
 రం-శ్రేష్ఠమయిన. హరిం-శ్రీకృష్ణుని. హృది-హృదయమందు. సుచిరం - తడవుగాను. విని
 ధాయ-ఉంచుకొని. ప్రణమత-నమస్కరింపుడు|| ౬౩|| టీ|| ఇదానిం-ఇప్పుడు. అపాంగం-
 కడగన్నువ. అతిక్రమ్య-అతిక్రమించి. శ్రవణపదపర్యంతం-శ్రోత్రస్థానపర్యంతము. గమన

నప్రయానేనేవాక్ష్ణోస్తరళతరభావంగమితయోః | ఇదానీంరాధాయాః
 ప్రియితమసమాలోకసమయేపపాత స్వేదాంబు ప్రసరణవ హర్షాశ్రునిక
 రః || ౬౨ || భజంత్యాస్తల్పాంతంకృతకపటకండాతివిహితస్మితం యాతేగే
 హోద్భహిరపిహితాళీపరిజనే | ప్రియాస్యంపశ్యంత్యాఃస్తరళతరసమాకూత
 సుభగం సలజ్జాలజ్జాసాగమదివసుదూరంమృగదృశః || ... *

ఇతిశ్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతాగీతగోవిందేమహాకావ్యేఏకాదశస్కంధః
 ౬౨ || శ్లో || గతవతినఖిబృందేమందత్రపాభరనిర్భరస్తరళతరవశాకూతస్యా

పోవుటచేతనైన. ప్రయానేనేవ - ప్రయాసముచేతనోయన్నట్లుంబోలె. తరళతరభావం -
 మిక్కిలిచాంచల్యమును. గమితయోః - బాంధినట్టి. రాధాయాః - రాధయొక్క. అక్షోః - క
 న్నులయండు. ప్రియితమ - క్రికృష్ణనియొక్క. సమాలోకసమయే - దర్శనసమయమందు. హ
 మాశ్రునికరః - ఆనందబాష్పసమాహము. స్వేదాంబు - ప్రసరణ - స్వేదాంబు - చెమట
 యొక్క. ప్రసరణవ - ప్రవాహమువలెనే. పపాత - పడెను || ౬౨ || హితాళీపరిజనే - ఇష్టగళీప
 రిజనము. గేహాత్ - పొదరింటివల్లనుండి. బహిః - వెలపటికి. యాతేసతి - పోవుచుండగాను.
 కృతకపటకండాతివిహితస్మితం - కృత - చేయబడిన. కపటకండాతి - కపటపుతీటచేతను. వి
 హిత - కల్పించబడిన. స్మితం - చిరునవ్వుగలుగునట్లుగా. తల్పాంతం - శయ్యాసమీపమును.
 భజంత్యాః - పొందుచున్న. స్తర - మన్తధునియొక్క. శర - బాణములచేతనైన. సమాకూత -
 రత్యభిప్రాయముచేతను. సుభగం - ఒప్పుచున్న. ప్రియాస్యం - క్రికృష్ణముఖను. పశ్యంత్యాః -
 చూచుచున్న. మృగదృశః - తేడిచూపులవంటిచూపులుగల రాధయొక్క. సాలజ్జాపి -
 ఆసిగ్గున్న. సలజ్జా - సిగ్గుతో గూడుకొన్నదై. సుదూరం - మిక్కిలిదూరముగాను. అగమది
 వ - పోయెనోయన్నటువలెనుండెను ||

గీతగోవిందమహాకావ్యటీకయందేకాదశస్కంధమాప్తమాయెను.

౬౨ || టీ || సఖిబృందే - సఖిసమాహము. గతవతి - వెళ్ళిచుండగాను. మంద - కొంచెము
 న. త్రపా - సిగ్గుయొక్క. భర - భారముయొక్క. నిర్భర - ఆధిక్యచేతను. స్తర - మన్తధునియొ
 క్క. శర - బాణములకు. వశ - ఆధీనమయిన. ఆకూత - అభిప్రాయముచేతను. స్మృత - కూర్చ
 బడిన. స్మిత - చిరునవ్వుచేతను. స్మిత - తడవబడిన. అధరాం - అధరముగలిగిన. నవ - నూత
 నమైన. పల్లవ - చిగుళ్ళయొక్క. ప్రసవ - పుష్పములయొక్క. శయనే - పొన్నవందు.
 నిశ్చిన్త - తగచబడిన. అపి - కన్నులుగలిగిన. హృష్టాగ - సంతోషపడుచున్నట్టి. ప్రియాం - ప్రి

తస్మిత్సపతాధరాం | సరసములసందృష్ట్యాహృష్ట్యాం మహానామపమ్యమి
ప్రసవశయినోక్షిప్తాక్షీమువాచహారిఃప్రియాం || ... *

త్రయోవింశాష్టపదీప్రారంభః

౧ || నాదనామక్రియారాగేణగీయతే || కిసలయశయనతలేతురుకామినిచర
ణనలినవినివేశం - తవపదపల్లవవైరిపరాభవమిదమనుభవతుసువేశం || ప ||
క్షణమధునానారాయణం - అనుగతమనుభజరాధే - క్షణమధునానారా
యణం || ౨ || కరకమలేనకరోమిచరణమహమాగమితాసివిదూరం - క్షణము
పకురుశయినోపరిమామివనూపురమనుగతిశూరం || క్షణమ || ౩ || వదనసు
ధానిధిగల్గితమమృతమివరచయవచనమనుకూలం - విరహమివాపనయా
మివయోధరరోధకమురసిచుకూలం || క్షణమ || ౪ || ప్రియపరిరంభణరంభసర

యురాలైనరాధను.హారిః-శ్రీకృష్ణుడు, మహుః-మాటిమాటికిన్ని, దృష్ట్యా-చూచి, సర
సం-రసయుక్తమానట్లుగా, అలసం-మెల్లగాను, ఉవాచ-పలికెను ||

ఇరువది మూడవ అష్టపదీటీక.

౧ || టీ || హే కామిని - ఓ రాధ, కిసలయశయన. చిగురుటాకులసానృముక్క. తలే - ఉపరి
భాగమందు. సువేశం - ప్రవేశముగలుగునట్లుగాను, చరణనలినవినివేశం - చరణనలిన - పా
దకములములయొక్క - వినివేశం - ఉంచుటను, కురు - చేయుమా, తవ - నీయొక్క - పదపల్లవి -
పాదపల్లవములకు, వైరి - శత్రుకైన, ఇదం - ఈపాస్సు, పరాభవం - తిరస్కారమును, అ
నుభవతు - అనుభవించుగాక || ప || హే రాధే - ఓ రాధ, అనునా - ఇప్పుడు, అనుగతం - అను
కూలుడైన, నారాయణం - శ్రీకృష్ణుని, క్షణం - క్షణకాలము, అనుభజ - నేపించుమా || ౨ || హే
రాధే - ఓ రాధ, అహం - నేను, తవ - నీయొక్క - చరణం - పాదమును, కరకమలేన - హస్తా
ముతోడను, ఉపలక్షితం - చేరినాన్నిగాను, కరోమి - చేయుచున్నాను, త్యగి - వీధు, విదూ
రం - బహుదూరము, అగమితాసి - వచ్చినదానవైతివి, అనుగతిశూరం - అనుగతి - కూడవ
చ్చుటయందు, శూరం - సమర్థమయిన, నూపురం - అందెను, శయినోపరి - పాస్సుమీద, మా
మివ - నన్నువలెనే, క్షణం - క్షణమాత్రము, ఉపకురు - సమృథింపజేయుమా || ౩ || హే రాధే -
ఓ రాధ - వదననుధానిధి - ముఖచంద్రునివలన, గళితం - జారుచున్న, అమృతమివ - అమృత
మువలెనున్నట్టి, వచనం - వాక్యమును, అనుకూలం - అనుకూలమానట్లుగాను, రచయ - ప
లుకుమా, తవ - నీయొక్క, ఉరసి - వక్షస్థలమందు, పయోధర - స్తనములకు, రోధకం - ఆ
చ్ఛాదనమయిన, దుకూలం - వస్త్రమును, విరహమివ - వియోగమునువలెనే, అపనయామి,
పోగొట్టుచున్నాను || ౪ || హే రాధే - ఓ రాధ, ప్రియ - ప్రియునియొక్క, పరిరంభణ - ఆలింగ

భసమివపులకితమతిదురవాపం-మదురసికుచకలశంవినివేశయశోషయమ
 నసిజతావం||క్షణమ||౫|| అధరసుధారసముపనయభామినిజీవయమృతమి
 వదాసం- త్వయివినిహితమననంవిరహోనలదగ్ధవపుషమవిలాసం||క్షణమ||
 ౬|| శశిముఖముఖరయమణిరశనాగుణమనుగుణకంఠనినాదం-శ్రుతియుగ
 ధేకురుతవవికలేమమశమయవిరాదవసాదం||క్షణమ|| ౭||మామతివిఫలరు
 పావికలీకృతమవలోకితమధునేదం-మీలతిలజ్జితమివనయనంతవవిరమవిస్మ
 జగతఖేదం||క్షణమ|| ౮ || శ్రీజయదేవఫణితమిదమనువదనిగదితమధురిపు
 మోదం- జనయతురసికజనేషుమనోరమరతిరసభావనినోదం||క్షణమ||

నమందు.రభస-వేగముచేతను,రభసవివ- పురికొల్పేడిదానివలెనున్న. పులకితం - రో
 నూంచముగలిగిన,అతిదురవాపం-మిక్కిలిపొందినశక్యమయిన,కుచకలశం- కలశముల
 వంటికుచములను,మదురసి-నావత్స్యస్థలమందు,వినివేశయ- ఉంచుమా, మనసిజతావం-
 మస్తభతావమును,శోషయ-పోగొట్టుమా||౫|| హేభామిని-ఓరాధ,అధరసుధా-అధరా
 మృతముయొక్క, రసం-మాధుర్యమును,ఉపనయ-పొందించుమా,త్వయి- నీయందు,విని
 హిత-ఉంచబడిన,మనసం-మనస్సుగలిగిన,విరహానల-విరహాన్నిచేతను,దుగ్ధ-తపింపబడిన,
 వపుషం- శరీరముగలిగిన, అవిలాసం - విలాసరహితుడైన, దాసం- భృత్యుడయిన, మృ
 తమివ- మృతిబొందినవానివలెనున్న, మాం - నన్ను, జీవయ - బ్రతికిం చెను మా || ౬ ||
 హేశశిముఖి-ఓరాధ,అనుగుణం-మానమయిన,కంఠనినాదం-కంఠధ్వనిగలుగునట్లుగా
 ను,తవ-నీయొక్క,మణి-మణియుక్తమయిన,రశనాగుణం-మొలనూలును, ముఖరయ-
 మోయించునూ,పిక-కోయిలలయొక్క,రుత-ధ్వనిచేతను,వికలే-వికలమయిన,మమ-నా
 యొక్క, శ్రుతియుగశే-కర్ణద్వయమందు,చిరాత్-బహుకాలమునుంచకలిగియున్న, ఆ
 వసాదం-కృత్యమును,శమయి,పోగొట్టుమా||౭|| హేరాధ-ఓరాధ,అతివిఫలరుసా-
 అతివిఫల-మిక్కిలివ్యర్థమయిన,రుషా-కోపముచేతను, వికలీకృతం- కలుషింపబడిన, త్వ
 యా-నీచేతను,అధనా-ఇష్టకు,అవలోకితం-చూడబడిన,మాం - నన్ను, విరమ- రమిం
 చుమా,తవ-నీయొక్క,నయనం-నేత్రము,లజ్జితమివ-సిగ్గుపడిన దానివలెనే,మీలతి - ము
 కుళితషాచున్నది,ఇదం-ఈ-మానుకొనుటను,గతఖేదం-గత-పోయిన,ఖేదం-ఖేదముగ
 లుగునట్లుగా,విస్మజ-విడిచిపెట్టుమా||౮|| క్షీణయదేవ - క్షీణయదేవకవిచేతను, ఫణితం-
 పలుకబడిన,అనుపద-ప్రతిపదమందును,నిగదిత-చెప్పబడిన, మధురిపు-శ్రీకృష్ణనియొక్క,
 మోదం- సంతోషముగలిగిన, ఇదం-ఈగీతము,రసికజనేషు-రసికజనుల విషయమయి,ను
 నోరను-మనోహరమయిన,రతిరస- శృంగారరసముయొక్క,భావ-భావనుండు, వినో

౬౬॥శ్లో॥ ప్రత్యూహాఃపులకాంకురేణనివిడాశ్లేషేనిమేషణచక్రీడాకూ
 తవిలోకనేధరసుధాపానేకథానర్మభిః | ఆనగదాశ్రుగమేనమమృతకళా
 యుద్ధేపియస్త్రిన్నభూ దుద్భూతస్సతయోర్భూభూవరమిలా రంభఃప్రియం
 భావుకః || ౬౭ || దోర్భ్యాంసంయమితఃపయోధరభరేణాపీడితఃపాణి
 జై రావిద్ధోదశవైఃక్షతాధరపుటఃశ్రోణీతశేనాహతః | హస్తేనానమితః
 కచేధరసుధాస్యందేససన్యాహితః కాంతఃకామపితృప్తిమాపతదహయా
 కామస్యవామాగతిః|| ౬౮ || మారాంకేరతిశేళిసంకులరణారంభేతయా
 సాహసప్రాయంకాంతజయాయకించిదుపరిప్రాఱంభియత్సంభమాత్

దంసంతోషమును. జనయతు- పుట్టించుగాక || ౬౬ || టీ || యస్మిన్-ఏరతిప్రా
 రంభమందు,నివిడాశ్లేష- గాధాలింగనమందు.పులకాంకురేణ-రోమాంచముచేతను
 న్ను. క్రీడాకూతవిలోకనే-క్రీడాకూత-రత్యభిప్రాయముచేతనైన. విలోకనే - చూపు
 యందు,నిమేషణ-రెప్పపాటుచేతనున్ను. అధరసుధాపానే- అధరామృతపానమందు.
 కథానర్మభిః-రత్యభిప్రాయబోధకకథలచేతనున్ను.మమృతకళాయుద్ధే-మన్మథ-మన్మథుని
 యొక్క-కళాయుద్ధే-బంధవిశేషములనెడియుద్ధమందు. ఆనదాశ్రుగమేన - ఆనంద
 బాష్పములచేతనున్ను.ప్రత్యూహాః-విఘ్నము.అభూత్-అయెనో.(తథాపి-అలాగైనను)త
 యోః-ఆరాధాకృష్ణులకు. ఉద్భూతః-కలిగిన.సః-ఆ-రమితారంభః-క్రీడారంభము. ప్రి
 యంభావుకః-అభీష్టప్రకారము శుభకరమయినది.బుభూవ-అయెను||౬౭||దోర్భ్యాం-
 బాహుపులచేత. సంయమితః-కట్టబడిన.పయోధర- స్తనములయొక్క.భరేణ-భారము
 చేతను-ఆపీడితః-అంతటపీడింపబడిన.పాణిజైః-గోశ్యచేతను.అపిద్ధః- గిల్లబడిన.దశవైః
 దంతములచేతను. క్షత - కొరక బడిన. అధరపుటః - అధరోష్ఠముగలిగిన. శ్రో
 ణీతశేన - కటిప్రదేశముచేతను.ఆహతః-కొట్టబడిన.హస్తేన-హస్తముచేతను. కచే -
 కేశపాశమందు-ఆనమితః-వంచబడిన.అధరసుధాస్యందేస - అధరామృతస్రవణముచే
 తను.సన్యాహితః-మోషింపబడిన.కాంతః-ప్రియుడయిన శ్రీకృష్ణుడు.కామపి-అవాజ్ఞా
 ననగోచరమయిన.తృప్తి-తృప్తిని(యత్-ఏకారణమువలన)అప.పొందెనో-తత్ - ఆకా
 రణమువలన.కామస్య-మన్మథునియొక్క-గతిః - గమనము.వామా-వక్రమయినది. అ
 హయా-ఆశ్చర్యము||౬౮||యత్-ఏకారణమువలన. తయా-ఆరాధచేతను. కాంతజయాయ-
 కాంత-శ్రీకృష్ణునియొక్క-జయాయ-జయముకొరకు.సంభ్రామాత్-సంతోషమువల
 న.సాహసప్రాయం-సాహసాధిక్యముగాను.ఉపరి-ఉపరిసురతము.కించిత్-కొంచెము.
 ప్రాఱంభి-ఉపకర్మింపబడెనో.తత్-ఆకారణమువలన.మారాంకే-మార- మన్మథుడే.
 అంకే-చిహ్నముగాగల.రతిశేళిసంకులరణారంభే-రతిశేళి-సురతశ్రీడలచేతను. సంకుల-

నిష్పందాజఘనస్థలీశిథిలితాదోర్వల్లిరుత్రంపితం వక్త్రోమీలితమక్షిపారు
 మరసః(స్త్రీ)ణాం కుతస్సిద్ధ్యతి || ౬౯ || తస్యాఃపాటలపాణిజాంకితమురోని
 దాక్రమాద్యేద్యశౌ నిర్ధాతోధరశోణిమావిలులితాః స్రస్తాః స్రజోమూర్ధ
 జాః | కాంచీదామదరశ్లథాంచలమితిప్రాతర్నిఖాతైర్వశోరేభిఃకామశ
 రైస్తదమ్మతమహేమపత్వర్తనఃకీలితం || ౭౦ || అథకాంతంరత్నాంత
 మపిమండనవాంఛయా | జగాదమాధవంరాధా ముగ్ధాస్వాధీనభర్తృ
 కా ||

చతుర్వింశాష్టపదీప్రారంభః.

రామక్రియా రాగేణీయతే || ౧ || కురుయదునందనచందనశిరతరేణకరే

వట్టమయిన. రణారంభ - యుద్ధారంభమునందు. జఘనస్థలీ - జఘనప్రదేశము. ని
 మ్గుణానిశ్చలమైయుండెను. దోర్వల్లిః-వాహులత-శిథిలితా-వదిలిపడెను. వక్షః-వక్ష
 స్థలము. ఉత్క్రాంతం-కదలింపబడెను. అక్షి-నయనము. మీలితం-ముయ్యబడెను (తథాహి-
 అదియు క్రమేకదా) పౌరుష రసః-పౌరుష-పురుషసగుంధమయిన. రసః-రసము. (స్త్రీ)ణాం
 (స్త్రీ)లకు. కుతస్సిద్ధ్యతి-ఎట్లుసిద్ధింపుచున్నది || ౬౯ || తస్యాః-ఆరాధయెక్క. ఉరః - వక్ష
 స్థలము. పాటలపాణిజాంకితం-పాటల-పాటలవర్ణమయిన. పాణిజ-గోశ్చచేతను. అంకి
 తం-చిన్నితమయినదాయెను. ద్యశౌ-నేత్రములు. నిద్రా-నిద్రచేతను. హేమాయ - ఎట్టిని
 వాయెను. అధరశోణిమా-అధర-మోవియొక్క. శోణిమా-ఎరుపు. నిర్ధాతః-కడగబడెను
 మూర్ధజాః-వెంట్రుకలు. విలులితాః-వీడినవాయెను. స్రజః-పుష్పమాలికలు. స్రస్తాః-జారిన
 వి. కాంచీదామ-మొలనూలు. చరశ్లథాంచలం-చర-కొంచెము. శ్లథ-జారిన. అంచలం. కొ
 నలుగలవాయెను. ఇతి-ఇట్లుని. ఏభిః-ఈ-నిఖాతైః-నాటిన-కామశరైః - మన్నభద్రాణముల
 చేతను. ప్రాతః-ప్రాతఃకాలమందు. పత్వర్తః-శ్రీకృష్ణునియొక్క. మనః-మనస్సు. కీలితం-క
 ట్టుబడెను. తత్-అది. ద్యశోః-కన్నులకు. అద్భుతమహే-అత్యంతాశ్చర్యముగదా || ౭౦ ||
 టీ || అథ-తర్వాతను. ముగ్ధా-సౌందర్యవతియైన. స్వాధీనభర్తృకా-చెప్పినట్లునెడిపి
 యుడుగలిగిన. రాధా-రాధ. కాంతం-సునోహరుడయిన. మాధవం-శ్రీకృష్ణుని-రతి- సుర
 తముచేతను. స్థాంతమపి-బడలినవాడయినను. మండనవాంఛయా-అలంకరించుకొనవల
 యుననునిచ్చచేతను. జగాద-పలికెను. ముగ్ధస్సుందరమూఢయోః-అనేనిఘంటువలన-చ
 క్రాదనమున్ను- నూఢత్వమున్ను- అనిఅథకాము ||

ఇరువది నాలుగువ అష్టపది టీక-

ప|| టీ || సా-ఆరాధ. హృదయానందనే. మనస్సంతోషకరుడయిన-యదునందనే- శ్రీకృష్ణ
 స్వామి. క్రీడతినతి- క్రీడింపుచుండగాను. నిజగాద- పలికెను || ౧ || హేయదునందన-

ణపయోధరేమృగమదపత్రకమత్రమనోభవమాంగళకలశసహాయదలే॥ప॥
 నిజగాదసాయదునండనే-క్షీడతిహృదయానందనే - నిజగాదసాయదునం
 దనే॥౨॥అతికులగంజనమంజనకంరతిసాయకసాయకమోచనే- త్వదధర
 చుంబనలంభితకర్పరముజ్వలప్రియలోచనే॥ నిజగాద॥౩॥నయనకురంగత
 రంగవికాసనిరాసకరేశ్రుతిమండలె- మనసిజపాశవిలాసధరేశుభవేషని
 వేశయకుండలే॥ నిజగాద ॥ ౪॥భ్రమరచయంరచయంతమువరిరుచిరంసు
 చిరంమమనమ్ముఖే - జితకమలేవిమలేపరికర్తయనర్మజనకమలకంముఖే॥
 నిజగాద॥౫॥ మృగమదరసఫలితంలలితంకురుతిలకమలికరజనీకరే-విజితక

ఓక్షీకృష్ణస్వామి.చందన-గంధమువలెనే.శిశిరతరణ-మిక్కిలిచల్లనైన.కరణ-హస్తము
 చేతను.మనోభవ-మన్నభునియొక్క.మంగళ-మంగళార్థములైన.కలశ-కలశములకు.స
 హాయదలే-తోడబుట్టువులైన.అత-ఈ-సయోధరే-స్తనములయందు.మృగమదపత్రకం-
 మకరికాపత్రమును.కురు-చేయుమా॥౨॥పాప్రియ-ఓక్షీకృష్ణస్వామి. రతిసాయక - మ
 న్నభునియొక్క.సాయక-భాణములకు.మోచనే-నివారకమైన.లోచనే- నేత్రమగదు
 త్వదధరచుంబనలంభితకర్పరం-త్వత్-నీయొక్క.అధర-మోవియొక్క.చుంబన-చుంబన
 మచేతను.లంభిత-పొంగబడిన.కర్పరం-నానావర్ణముగలిగిన.అతికులగంజనం- అతి-కు
 మ్మైదలయొక్క.కుల-సమాహమును.గంజనం-తిరస్కరించునట్టి.అంజనం- కాటుకను.ఉ
 జ్వలయ-ప్రకాశించజేయుమా॥౩॥టీ॥ పాశుభవేష-ఓశోభానాలంకారముగలక్షీకృ
 ష్ణస్వామి.నయన-నేత్రములనెడి.కురంగ-లేళ్ళయొక్క.శరంగ-చలనముయొక్క. వికా
 స-ప్రకాశమును.నిరాసకరే-నివారించునట్టిన్ని.మనసిజ-మన్నభునియొక్క.పాశ-వర్ణము
 లయొక్క.విలాసం-విలాసమును.ధరే-ధరించునట్టి.శ్రుతిమండలే-త్రోత్రమండలమం
 దు.కుండలే-కమ్మలను.నివేశయ-ఉంచుమా॥ ౪॥ టీ॥ పాప్రియ-ఓక్షీకృష్ణస్వామి. ఉ
 పరి-అగ్రభాగమగుదు.శుచిరం-శడవుగాను.భ్రమరచయం-తుమ్మెదగుంపును.రచయం
 తమివస్థితం-చేయుచున్నట్లువలెనున్నట్టిన్నినర్మజనకం-విలాసములగల్గించునట్టిన్ని.రుచి
 రం-పిప్పచున్నట్టిన్ని.అలకం-ముంగురులను.జితకమలే-జిత-కంబులపడన. కమలే-కమల
 ములుగలిగినట్టిన్ని.నిమలే-స్వచ్ఛమైనట్టి.మమ-నాయొక్క.ముఖే-ముఖమందం.సమ్ముఖే-
 దుటను.పరికర్తయ-అలకరించుమా॥౫॥ టీ॥పాకమలాసన- ఓక్షీకృష్ణస్వామి. విశ్రా
 మిత-విశ్రమింపబడిన.త్రమఖిశరే-చెచుటబిందువులుగలిగినట్టి.అనికరజనీకరే-అలాటచం
 దునియగుదు.మృగమద-కస్తూరియొక్క.రస-రసముచేతను.పలితం- పృథ్విబాంధింజబడిన
 ట్టిన్ని. విజితకళంకకళం-విజిత-జయింపబడిన.కళంకకళం-కళంకకళంగణిట్టి.కలరం

శంకశశంకమలాననవిశ్రమితశ్రమశీకరే||నిజగాద||౬||మమరుచిరేచికురే
కురుమానదమానసజద్వజచామరే - రతిగళితేమిళితేకుసుమానిశిఖండిశి
ఖండకడామరే||నిజగాద|| ౭ || సరసఘనేజఘనేమమశంబరదారణవార
ణకంధరే- మణిరననావసనాభరణానిశుభాశయవాసయనుందరే || నిజ
గాద||౮||శ్రీజయదేవసుకవివచనేహృదయంసదయంకురుమండనే - హరి
చరణస్తరణామృతకృతకలుషజ్వరసంజ్వరఖండనే|| నిజగాద|| ౧౦||శ్లో||ర
చయకుచయోశ్చిత్రం కురుష్వకపోలయోఘటయజఘనేకాంచీమంచ
స్రజంకబరీభరే | కలయవలయశ్రేణీంపాశౌపదేకురునూపురావిలినిగడి

బాట్టును.లలితం-నుందరమాసట్టుగాను.కురు-చేయుమా||౬||టీ||పేమానద- ఓశ్రీకృ
ష్ణస్వామి.రుచిరే-చిప్పచున్నట్టిన్ని.మానసజద్వజ-మన్నభద్వజముయొక్క. చామరే-విం
జామరలవలెనున్నట్టిన్ని.రతిగళితే-రతి-నురతముచేతను.గళితే-జారిపట్టిన్ని. మిళితే-కూ
డుకొనియున్నట్టిన్ని.శిఖండిశిఖండకడామరే-శిఖండి-నెమళ్ళయొక్క.శిఖండక-పింఛము
వలెనే.డామరే-చిప్పచున్నట్టి.మమ-నాయొక్క.చికురే-వెంట్రుకలయందు.కుసుమాని-
పుష్పములను.కురు-అలంకరించునూ|| ౭||టీ|| హేమానద-శుభ-శుభకరమైన. ఆశ
య-అభిప్రాయముగలయోకృష్ణా.సరస-బలిమితోగూడుకొన్నట్టిన్ని.ఘనే- ఘనమైనట్టి
న్ని. శంబర దారణవారణకంధరే-శంబర దారణ-మన్నఘనియొక్క.వారణ-ఏనుగుయొ
క్క.కంధరే-మెడవలెనున్నట్టిన్ని. సుందరే-నుందరమైనట్టి.మమ-నాయొక్క.జఘనే-పి
రుదులయందు.మణిరననావసనాభరణాని-మణి-మణియుక్తమైన.రశనా- మొలనూలు
న్ను.వసన-వస్త్రమునున్ను-ఆభరణాని-ఘాషణములనున్ను.వాసయ-అలంకరించునూ||
౮||టీ|| హేమానద-ఓశ్రీకృష్ణస్వామి.మండనే-అలంకారమైనట్టిన్ని. హరి - శ్రీకృష్ణని
యొక్క.చరణ-పాదములయొక్క.స్తరణ-ధ్యానమనెడి-అమృత.అమృతముచేతను.కృత-
చేయబడిన.కలుష- సూచననెడి.జ్వర-జ్వరముయొక్క.సంజ్వర-సంతాపముయొక్క.ఖం
డనే. ఖండనముగవిగినట్టిన్ని. శ్రీజయదేవసుకవివచనే-శ్రీ-శృంగారాదిరసాలంకార
సంపద్యుక్తమైన. జయదేవ-సుకవి- జయదేవ కవీశ్వరునియొక్క. వచనే - వాక్యము
లుగలిగిన యీ గీతగోవింద మనెడి కావ్యమందు - హృదయం - చిత్తమును.
సదయం - దయతో గూడిన దానిని గాను. కురు - చేయునూ|| ౧౦ || టీ||పే
యమనందన - ఓశ్రీకృష్ణస్వామి. మమ - నాయొక్క. కుచయోః - కుచముల
యందు.పత్రం-మకంకాపత్రమును.రచయ-వ్రాయుమా-కపోలయోః- చెక్కిళ్ళయందు.
చిత్రం-చిత్రలేఖను.కురుష్వ-చేయుమా.జఘనే-కటిప్రదేశమందు. కాంచీం- మొలనూ
లును.ఘటయ-కూర్చుమా.కబరీభరే-కేశపాశమందు.స్రజం-పూదండను. ఆచ-ఆలం

తః ప్రీతః పీతాంబరోపితథాకరోత్ || ౨౨ || యద్దాంధర్వకళాసుకాశలమను
ధ్యాతంచయద్వైష్ణవం యచ్ఛ్రాంగారవివేకతత్వమపియతా-వ్యేషు లీ
లాయుతం | తత్సర్వం జయదేవపండితకవేః కృష్ణైకదాసాత్మనస్సానందాః ప
రిశోధయంతుసుధియశ్చీ గ్రీతగోవిందతః || ... *
* * *

ఇతి శ్రీకృష్ణదాసజయదేవకృతాగ్రీతగోవిందమహాకావ్యే స్వాధీనభర్తృ

కావర్ణనే సుప్రీతపీతాంబరోనామద్వాదశస్సర్గః

కరించుమా. పాణౌ-హస్తములయందు. వలయ శ్రేణిం-వలయ-కంకణములయొక్క. శ్రే
ణీం-పక్షిని-కలయ-ఉంచుమా. పదే-పాదములయందు. నూపురా-అందెలను. కురు-చే
యుమా-ఇతి-ఈ ప్రకారముగాను. రాధయా-రాధచేతను. నిగదితః-పలుకబడినవాడై.
ప్రీతః-సంతోషపడినవాడై. పీతాంబరోపి-శ్రీకృష్ణస్వామియ. తథా-అప్రకారముగా.
కరోత్-చేసెను || ౨౨ || యత్-ఏ ప్రబంధము. గాంధర్వకళాను-గాంధర్వవిద్యలయందు. కా
శలం. కుశలస్థభావముగలదో. యత్-ఏ ప్రబంధము. వైష్ణవం-విష్ణుసంబంధమైనదిగాను.
అనుధ్యాతం-ధ్యానముచేయబడుచున్నదో. యత్-ఏ ప్రబంధము. శృంగార-శృంగారము
దలి. వివేక-గుణగుణజ్ఞానముయొక్క. తత్త్వం-తత్వముగలిగినదో. యత్- ఏ ప్రబంధము-
కావ్యేష్వపి-కావ్యములయందును. లీలాయుతం-విలాసముతో గూడినదో. తత్సర్వం-ఆస
మస్తమును. కృష్ణైకదాసాత్మనః-కృష్ణ-శ్రీకృష్ణస్వామికి. ఏక- ముఖ్యమైన. దాస- దాసుల
యందు. ఆత్మనః-అంతఃకరణముగలిగినట్టి. జయదేవపండితకవేః-జయ దేవపండిత. జయదే
వపండితుడనెడి. కవే-కవియొక్క. శ్రీగీతగోవిందతః-నవరసాలంకారయుక్తమైనయీ
గీతగోవింద కావ్యమువలన. సుధియః-విద్వాంసులు. సానందాః- ఆనందముతో గూడుకొ
న్నవారలై. పరిశోధయంతు-పరిశోధింతురుగాక ||

శ్రీ గీ త గో వి ద మ హా కా వ్య టీ క యం దు
ద్వా ద శ స ర్గ స మా ప్ర మా యే సు

